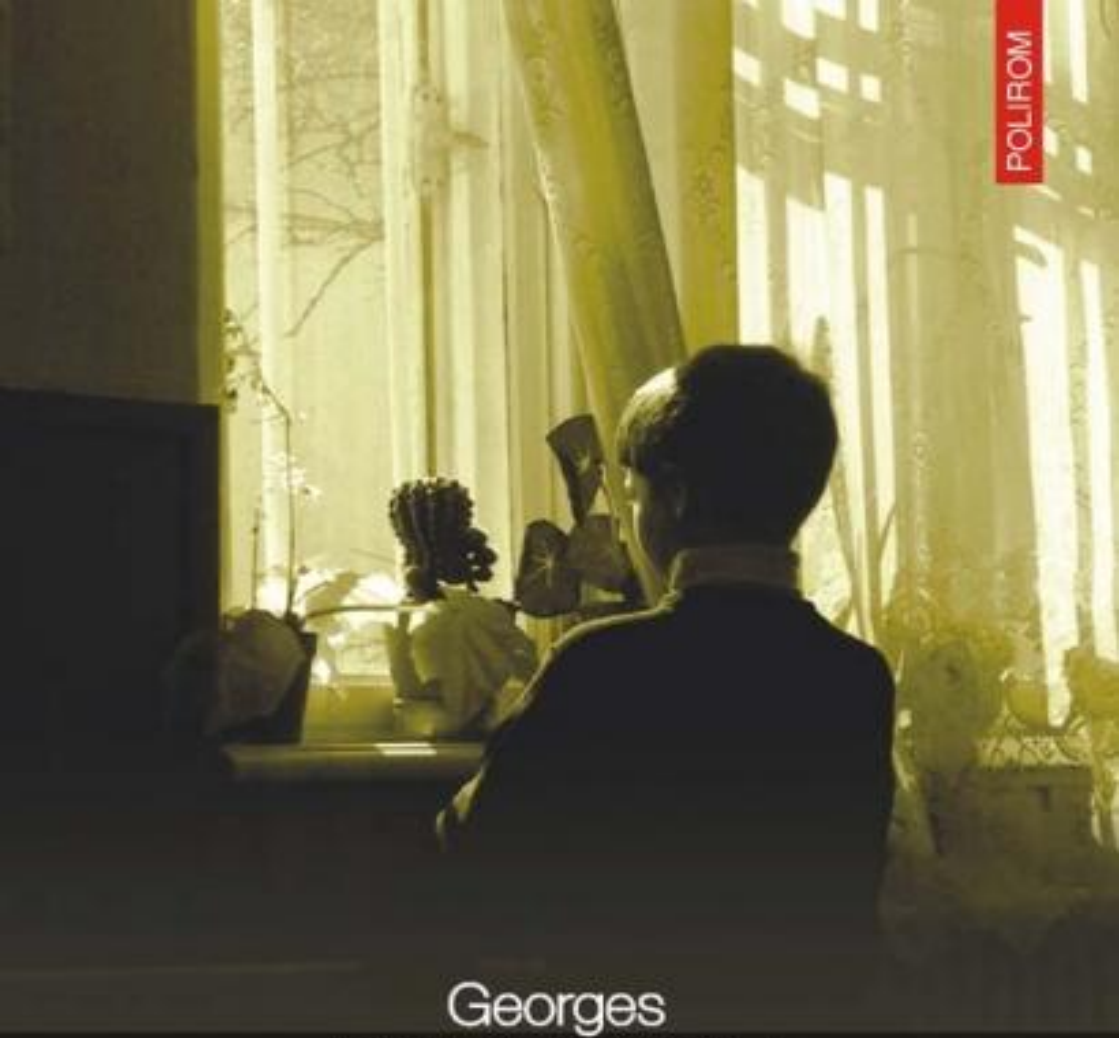

POLIROM

Georges
SIMENON

Maigret
şi şcoala crimei

Maigret

Georges Simenon

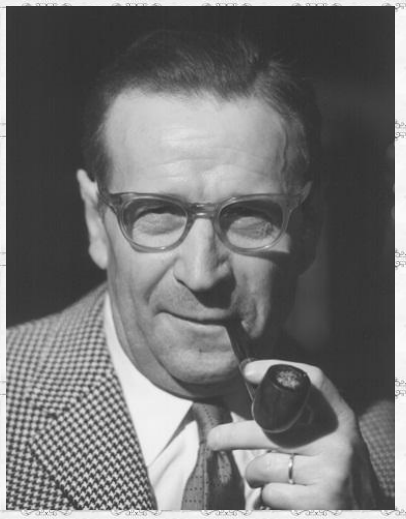

Maigret şi şcoala crimei

Seria MAIGRET

Georges Simenon, Maigret à l'école, 1954

Traducere de Simona Cioculescu

POLIROM
2004

Capitolul 1

Învățătorul în Purgatoriu

Există imagini pe care le înregistrezi inconştient, cu precizia unui aparat de fotografiat, iar mai târziu, când ți se-ntâmplă să-ți revină în memorie, îți frământi creierii ca să-ți aminteşti unde le-ai văzut.

Maigret nu-şi mai dădea seama, după atâția ani, că atunci când ajungea, întotdeauna cu respirația tăiată, la capătul scării greoaie şi prăfuite a Poliției Judiciare, se oprea nițel, aruncându-şi automat privirea către cuşca de sticlă ce servea drept sală de aşteptare, numită de către unii acvariu, iar de alții Purgatoriu. Oare toți făceau la fel, iar acest lucru devenise un soi de tic profesional ?

Chiar şi atunci când, precum în dimineața aceea, razele de soare, luminoase şi blânde, vesele ca firul de mărgărităre l, străluceau deasupra Parisului, învăpăind coşurile roze de pe acoperişuri, în Purgatoriu ardea o lampă toată ziua, căci acesta n-avea ferestre şi lumina răzbătea înăuntru doar printr-un imens coridor.

Câteodată, pe fotolii sau pe scaunele îmbrăcate în catifea verde zăceau personaje mai mult sau mai puțin suspecte, vechi clienți strânşi peste noapte de vreun inspector şi aşteptând să fie luați la întrebări, ciripitori sau martori convocați în ajun care ridicau capul cu un aer morocănos de fiecare dată când trecea cineva.

Nu se ştie din ce motive misterioase, aici atârnau şi două panouri negre cu fotografiile poliţiştilor căzuţi la datorie, tivite cu fir aurit.

Se mai perindau prin Purgatoriu şi alte persoane, bărbaţi şi femei deopotrivă, aparţinând aşa-numitei lumi bune; acestea stăteau în picioare, ca şi cum ar fi urmat să fie chemate dintr-o clipă în alta, iar ele s-ar fi aflat într-o vizită lipsită de importanţă. După câtăva vreme, le vedeai apropiindu-se de un scaun pe care se aşezau, în sfârşit, şi nu de puţine ori le regăseai în acelaşi loc, chircite, cu privirea stinsă, fără urmă din ţâfna ascendenţei lor sociale, trei ore mai târziu.

În acea dimineaţă, nu se afla în Purgatoriu decât un singur om, iar Maigret observă că el aparţinea tipului căruia în mod obişnuit i se spune „mutră de şobolan”. Era mai degrabă slab. Fruntea teşită, chelboasă, îi era încoronată cu un ciuf de păr roşiatic. Avea, probabil, ochii albaştri sau viorii, iar nasul, pentru că bărbia îi era piezişă şi trasă îndărăt, părea să iasă cu atât mai mult în relief.

Peste tot, încă din şcoală, întâlneşti indivizi din această categorie şi, Dumnezeu ştie de ce, ai tendinţa să nu-i iei în serios.

Maigret îi dădu atât de puţină atenţie încât, dacă l-ar fi întrebat cineva, în clipa în care deschidea uşa biroului, cine se află în sala de aşteptare, probabil că n-ar fi ştiut ce să răspundă. Era nouă fără cinci. Pe fereastra larg deschisă se vedea aburul albăstrui, spuzit cu raze, care se ridica din Sena. Pentru întâia oară în acel an, Maigret îşi pusese pardesiul subţire, dar aerul încă era tare, ca un vin alb pe care-l bei şi-ţi îmbujorează obrajii.

Pe când îşi scotea pălăria, aruncă o privire pe cartea de vizită pusă la vedere pe mapa de pe biroul său. Cerneala de-abia se desluşea. Joseph Gastin, învăţător. Apoi, mai

jos, în colțul drept, cu litere mai mici care-l obligară să se aplece, Saint-Andre-sur-Mer.

Nu făcu nici o legătură între cartea de vizită şi omul cu mutră de şobolan, întrebându-se doar unde anume auzise vorbindu-se de Saint-Andre-sur-Mer. Soneria de pe culoar anunța momentul raportului. Se descotorosi de pardesiu, luă dosarul pe care-l pregătise din ajun şi, aşa cum făcea de atâția ani, se îndreptă către biroul şefului. În drum se întâlni cu alți comisari, şi toți aveau în ochi aceeaşi lumină pe care o văzuse la trecătorii de pe stradă.

— De data asta a sosit primăvara!

— Aşa s-ar spune.

— O să avem o zi magnifică.

Pe ferestrele mari din biroul directorului, soarele se revărsa ca prin cele ale unei biserici de țară, iar porumbeii gângureau pe pervazul de piatră. Care cum intra repeta, frecându-şi mâinile:

— A sosit primăvara.

Erau cu toții trecuți de patruzeci şi cinci de ani; treburile despre care urmau să discute erau destul de dure, unele chiar macabre, dar asta nu-i împiedica să se bucure ca nişte copii de neaşteptata încălzire a vremii şi, mai cu seamă, de acea lumină ce scălda oraşul şi preschimba fiecare colț de stradă, fațadele, acoperişurile, automobilele ce treceau pe podul Saint-Michel în tot atâtea tablouri pe care ai fi vrut să le atârni pe pereți.

— L-ai văzut pe subdirectorul agenției din strada Rivoli, Maigret?

— Am întâlnire cu el peste o jumătate de oră.

Un caz lipsit de importanță. O săptămână aproape fără activitate. Subdirectorul unei agenții bancare din strada Rivoli, la doi paşi de Hale, îşi bănuia unul dintre salariați de anumite nereguli.

Îşi îndesă tutunul în pipă, cu faţa la fereastră, în timp ce colegul său de la Informaţii Generale discuta despre alt caz, în care era vorba de fiica

unui senator, aflată într-o situaţie delicată.

În biroul lui, îl regăsi pe Lucas care-l aştepta, cu pălăria pe cap, căci urma să-l însoţească în strada Rivoli.

— Mergem pe jos ?

Era foarte aproape. Lui Maigret îi zbură cu totul gândul de la cartea de vizită. Trecând prin faţa Purgatoriului, îl văzu din nou pe omul cu chip de şobolan, precum şi alţi doi-trei clienţi, printre care şi patronul unui local de noapte, pe care-l recunoscu şi care se afla acolo în legătură cu fata senatorului.

Ajunseră pe Pont-Neuf, Maigret cu paşi mari, Lucas, obligat, cu picioarele lui scurte, să alerge ca să nu rămână în urmă. Nici unul, nici altul n-ar fi ştiut, mai târziu, să spună despre ce vorbiseră. Poate că se mulţumiseră să privească în jur. Pe strada Rivoli, în aer plutea un miros de legume şi de fructe, iar camioanele duceau tot felul de coşuri şi panere.

Intrară în bancă, ascultară explicaţiile subdirectorului, apoi dădură o raită prin birouri, spionându-l cu coada ochiului pe funcţionarul bănuit.

Cum n-aveau dovezi, urmau să-i întindă o cursă. Discutară detaliile acesteia şi-şi luară rămas bun. În stradă, vremea era atât de plăcută, încât Maigret şi Lucas îşi păstrară pardesiele pe braţ, ceea ce le dădea un aer de vacanţă.

În Piaţa Dauphine, se opriră într-un gând.

— Luăm ceva la botul calului ?

Nu era ora aperitivului, dar aveau amândoi impresia că gustul unui pernod s-ar potrivi de minune cu atmosfera primăvăratică, aşa că împinseră uşa braseriei Dauphine.

— Două pernod-uri la iuţeală!

— Ai idee unde vine Saint-Andre-sur-Mer ?

— Mi se pare că e pe undeva prin Charentes.

Maigret îşi aminti de plaja însorită din Fourras, precum şi de stridiile pe care le mâncase chiar la ora aceea, cam zece şi jumătate dimineaţa, pe terasa unui mic bistrou, stridii stropite cu o sticlă de vin alb de regiune pe al cărei fund se lăsase puţin nisip.

— Crezi că funcţionarul trişează ?

— Subdirectorul părea convins de asta.

— Pare să fie un amărât.

— Asta o s-o ştim peste două-trei zile.

O luară pe Quai des Orfevres, urcară pe scara principală şi, încă o dată, Maigret se opri să-şi tragă sufletul. Mutră-de-şobolan era tot acolo, aplecat înainte, cu mâinile lungi şi osoase împreunate pe genunchi. Ridică ochii spre comisar, iar acesta avu impresia că-i aruncase o privire mustrătoare.

În biroul său, regăsi cartea de vizită acolo unde o lăsase, şi-l sună pe secretar.

— E tot acolo ?

— De la opt dimineaţa. A sosit înaintea mea. Insistă să vă vorbească personal.

O grămadă de inşi, mai cu seamă nebuni sau trăsniţi, cereau să-i vorbească personal directorului sau lui Maigret, pentru că le ştiau numele din ziare. Refuzau să fie primiţi de vreun inspector, iar unii dintre ei aşteptau toată ziua şi reveneau a doua zi, ridicându-se în picioare plini de speranţă de câte ori trecea comisarul, ca să se aşeze apoi din nou şi să aştepte mai departe.

— Spune-i să intre.

Se aşeză, puse tutun în două sau trei pipe şi făcu semn omului care tocmai intrase să ia loc în faţa lui. II întrebă, cu cartea de vizită în mână:

—Dumneata eşti ?

Privindu-l de aproape, îşi dădea seama că omul probabil nu dormise, căci era cenuşiu la faţă, cu pleoapele roşii şi cu pupilele prea lucitoare. Îşi ţinea mâinile împreunate, ca în sala de aşteptare, trosnindu-şi degetele prea strânse.

În loc să răspundă la întrebare, murmură, aruncându-i comisarului o privire neliniştită, dar si resemnată.

— Sunteţi la curent ?

— La curent cu ce ? Păru surprins, confuz şi, poate, dezamăgit.

— Credeam că s-a aflat. Când am plecat din Saint-Andre ieri seară, deja sosise un reporter. Am luat trenul de noapte şi am venit imediat aici.

— De ce ?

Deşi părea inteligent, era prea tulburat ca să ştie de unde să-şi înceapă povestirea. Maigret îl impresiona. Ghiceai că-i cunoaşte de multă vreme reputaţia şi că, asemeni multor altora, vedea în el un fel de Dumnezeu Tatăl.

De la distanţă i se păruse treabă uşoară, dar acum avea în faţă un om în carne şi oase, care îşi fuma pipa cu scurte pufăituri şi îl privea cu ochi mari, aproape indiferenţi.

Oare această era imaginea pe care şi-o făcuse despre comisar? Nu începea, cumva, să regrete drumul făcut?

— Probabil oamenii cred că am fugit, spuse el nervos, cu un surâs amar. Dacă aş fi vinovat, aşa cum sunt ei convinşi, şi aş fi vrut să fug, n-aş mai fi aici, nu-i aşa?

— Mi-e greu să răspund la această întrebare, înainte să ştiu despre ce este vorba, murmură Maigret. De ce anume sunteţi acuzat?

— Că aş fi omorât-o pe Leonie Birard.

— Cine vă acuză ?

— Întreg satul, mai mult sau mai puţin pe faţă. Locotenentul de jandarmi n-a îndrăznit să mă aresteze. Mi-a spus cinstit că-i lipsesc dovezile, însă m-a rugat să nu părăsesc localitatea.

— Şi totuşi aţi plecat ?

— Da.

— De ce ?

Prea tensionat ca să stea mai multă vreme locului, vizitatorul se ridică dintr-o dată, bolborosind:

— Îmi daţi voie ? Nu ştia unde să se aşeze, dar n-avea nici astâmpăr.

— Mă tot întreb ce-i cu mine.

Scoase din buzunar o batistă nu tocmai curată şi-şi şterse cu ea fruntea. Probabil că batista mirosea încă a tren, ca şi sudoarea insului.

— Aţi mâncat în dimineaţa asta?

— Nu. M-am grăbit să ajung aici. Nu voiam să mă aresteze cumva înainte, înţelegeţi? Cum ar fi putut Maigret să înţeleagă?

— Mai precis, de ce aţi vrut să mă vedeţi?

— Pentru că am încredere în dumneavoastră. Ştiu că, dacă vreţi, dumneavoastră aţi putea descoperi adevărul.

— Când a fost doamna... cum ziceaţi că o cheamă?...

— Leonie Birard. A fost funcţionara noastră de poştă.

— Când a murit ?

— A fost ucisă marţi dimineaţă. Alaltăieri. Puţin după ora zece dimineaţa.

— Sunteţi acuzat de crimă ?

— V-aţi născut la tară, aşa am citit într-o revistă. V-aţi petrecut acolo cea mai mare parte a tinereţii. Ştiţi, prin urmare, cum merg lucrurile într-un sătuc. Saint-Andre n-are decât trei sute douăzeci de locuitori.

— O clipă. Crima de care vorbiţi a fost comisă în Charentes?

— Da. La vreo cincisprezece kilometri nord-vest de La Rochelle, nu departe de Pointe de Aiguillon. Cunoaşteţi locul?

— Puțin. Se întâmplă însă că eu aparțin de Poliția Judiciară din Paris şi n-am nici o împuternicire în Charentes.

— M-am gândit eu.

— În cazul acesta...

Omul îşi pusese cel mai bun costum, care era ponosit; cămaşa îi era roasă la guler. În picioare, în mijlocul biroului, plecase capul şi îşi pironise privirea în covor.

— Evident... suspină el.

— Ce vreți să spuneți ?

— M-am înşelat. Nu mai ştiu. Mi se păruse cu totul firesc.

— Ce anume ?

— Să mă pun sub protecția dumneavoastră.

— Sub protecția mea? repetă Maigret, surprins. Gastin se hotărî să-l privească, cu aerul cuiva care se dezmeticeşte.

— Acolo, la mine, chiar dacă nu mă arestează, risc s-o pățesc urât de tot.

— Nu sunteți iubit?

— Nu.

— De ce ?

— Mai întâi, pentru că sunt învățător şi secretarul primăriei.

— Nu înțeleg.

— Ați plecat de multă vreme de la țară. Cu toții au bani. Sunt fermieri sau cultivatori de midii. Cunoaşteți crescătoriile?

— Crescătoriile de midii, de-a lungul coastei?

— Exact. Suntem chiar în ținutul crescătoriilor de midii şi al țarcurilor de stridii. Toată lumea are aşa ceva sau măcar o bucată. Asta aduce mari câştiguri. Sunt bogați. Aproape toți au automobil sau o camionetă. Dar ştiți câți dintre ei plătesc impozitul pe venituri?

— Probabil că nu prea mulți.

— Nici unul! în sat, numai doctorul şi cu mine plătim impozite. Bineînțeles, pe mine mă consideră trântor. Îşi închipuie că îmi iau leafa de la ei. Dacă protestez când lipsesc copiii de la şcoală, îmi răspund să nu-mi bag nasul unde nu-mi fierbe oala. Iar când am cerut ca elevii să mă salute pe stradă, şi-au imaginat că mă luam drept prefect.

— Povestiți-mi întâmplarea cu Leonie Birard.

— Chiar vreți ?

Privirea i se învioră de speranță. Se sforță să se aşeze, se strădui vorbească liniştit, dar nu-şi putu împiedica vocea să tremure de o emoție greu stăpânită.

— Ar trebui să cunoaşteți topografia satului. Altfel, mi-e greu să vă explic. Ca aproape pretutindeni, şcoala se află în spatele primăriei. Acolo şi locuiesc, în partea opusă a curții, unde am şi o palmă de grădină. Alaltăieri, marți, era aproape ca astăzi, o zi adevărată de primăvară, iar fluxul era slab.

— Are vreo importanță?

— Când fluxul e slab, mareele sunt de amplitudine redusă şi nu se iese nici la midii, nici la stridii, înțelegeți?

— Da.

— Dincolo de curtea şcolii sunt nişte grădini şi mai multe case aşezate cu spatele, între care şi aceea a lui Leonie Birard.

— Câți ani avea?

— Şaizeci şi şase de ani. Ca secretar al primăriei, ştiu exact ce vârstă are fiecare.

— Evident.

— Acum opt ani s-a pensionat şi a ajuns aproape neputincioasă. Nu mai ieşea din casă şi umbla în baston. Era o femeie rea.

— În ce fel, rea?

— Ura pe toată lumea.

— Din ce motiv?

— Nu ştiu. N-a fost niciodată măritată. Avea o nepoată care a stat multă vreme la ea şi care s-a măritat cu Julien, tinichigiul, care e şi pândar.

Într-o altă zi, întâmplările acestea poate că l-ar fi plictisit pe Maigret. în dimineaţa aceea însă, pe când soarele pătrundea prin fereastră, aducând o boare primăvăratică, iar pipa avea un gust nou, asculta, cu un surâs abia schiţat pe buze, cuvintele ce-i aminteau de un alt sat, unde se petreceau alte drame între funcţionara de la poştă, învăţător şi pândar.

— Cele două femei nu se mai vedeau, căci Leonie nu voia ca nepoată-sa să se mărite. Nici cu doctorul Bresselles nu se mai vedea, acuzându-l că ar fi vrut s-o otrăvească cu hapurile lui.

— Chiar a încercat s-o otrăvească ?

— Sigur că nu! Vă spun asta ca să-nţelegeţi ce gen de femeie este - sau mai degrabă a fost. Pe urmă, când lucra la poştă, asculta convorbirile telefonice şi citea cărţile poştale, aşa încât era la curent cu secretele fiecăruia. Nu i-a fost greu să-i întărite pe oameni unii împotriva altora.

Cele mai multe dintre certurile între familii sau între vecini i se datorează ei.

— Încât nu era iubită.

— Cu siguranţă că nu.

— în acest caz...

Maigret părea să spună că lucrurile se simplificau şi că, de vreme ce o femeie detestată de toată lumea murise, oamenii n-aveau decât să se bucure.

— Numai că nici pe mine nu mă iubesc.

— Din motivele arătate?

— Din acelea şi din altele. Nu sunt din partea locului. M-am născut la Paris, pe strada Caulaincourt, în arondismentul XVIII, iar soţia mea e din strada Lamarck.

— Soţia locuieşte cu dumneata la Saint-Andre ?

— Locuim împreună cu băiatul nostru, care are treisprezece ani.

— Merge la şcoala dumneavoastră ?

— Alta nici nu există.

— Şi colegii îl privesc cu ochi răi fiindcă e fiul învățătorului ?

Maigret ştia şi treaba asta. îi aducea aminte de propria copilărie. Copiii țăranilor care luau pământ în parte aveau necaz pe el, fiul vechilului, care ținea socotelile părinților lor.

— Vă jur că nu-l favorizez. îl bănuiesc chiar că face anume ca să fie un elev mai puțin bun decât ar putea fi.

Încetul cu încetul, se calmase. Nu i se mai citea aceeaşi teamă în ochi. Nu era un nebun care născocea o poveste ca să pară interesant.

— Leonie Birard făcuse din mine calul ei de bătaie.

— Fără motiv ?

— Pretindea că asmuțeam copiii împotriva ei. Vă spun că este inexact, domnule comisar. Dimpotrivă, totdeauna am încercat să-i fac să se poarte ca nişte copii bine crescuți. Era foarte grasă, chiar enormă. Cred că purta perucă. Şi avea mustăți în toată legea, barbă, peri negri în bărbie. Destul ca să-i stârnească pe băieței, înțelegeți ? în plus, îşi ieşea din sărite dintr-o nimic toată, de pildă, când vedea fața unui copil lipită de geamul ei, cu limba scoasă. Se ridica din fotoliu si-si învârtea bastonul cu un aer amenințător. Asta-i amuza. Era una din distracțiile lor preferate s-o facă pe cumătră Birard să turbeze. Parcă nu fusese si în satul lui o bătrână de acelaşi soi? Pe vremea lui, rolul acesta îl juca vânzătoarea de mărunțişuri, cumătră Tatin, iar mizeriile trebuia să le îndure pisica ei.

—Poate că vă plictisesc cu amănuntele acestea, dar îşi au şi ele însemnătatea lor. S-au petrecut şi incidente mai grave, geamuri sparte la bătrână de către ştrengari, gunoa-

ie pe care i le azvârleau pe fereastră. Ea s-a plâns de nu mai ştiu câte ori la jandarmerie. Locotenentul m-a căutat si mi-a cerut numele vinovaților.

— I le-ați dat ?

— I-am răspuns că erau amestecați, mai mult sau mai puțin, cu toții şi că, dacă ea ar înceta să mai facă pe sperietoarea, amenințându-i cu bastonul, probabil că şi ei s-ar potoli.

— Ce s-a-ntâmplat marți ?

— La începutul după-amiezei, pe la unu şi jumătate, Maria, poloneza, care are cinci copii şi face curățenie prin case, s-a dus, ca în fiecare zi, la cumătră Birard. Ferestrele erau deschise şi, din şcoală, i-am auzit țipetele, cuvintele pe care le striga în limba ei, ca-ntotdeauna când e emoționată. Maria, care se numeşte Maria Smelker şi a venit în sat la şaisprezece ani, ca fată la fermă, nu s-a măritat niciodată. Copiii ei au tați diferiți. Se zice că cel puțin doi dintre ei sunt ai adjunctului. Nici el nu poate să mă sufere, dar asta e altă poveste. Am să v-o spun mai încolo.

— Deci, marți, pe la unu şi jumătate, Maria a strigat după ajutor?

— Da. N-am ieşit din clasă, căci am auzit dând buzna la bătrână alți oameni. Ceva mai târziu, am văzut cum trecea micul automobil al doctorului.

— Nu v-ați dus să vedeți?

— Nu. Acum sunt unii care asta-mi reproşează, pretinzând că nu m-am deranjat tocmai pentru că ştiam ce se descoperise.

— Presupun că nici nu puteați părăsi clasa.

— Aş fi putut. Se-ntâmplă să mai ies câteva clipe, ca să semnez hârtii în biroul primăriei. Aş mai fi putut s-o chem şi pe soția mea.

— Este învățătoare?

— A fost.

— La țară ?

— Nu. Aveam amândoi ore la Courbevoie, unde am rămas şapte ani. Şi-a dat demisia când eu am cerut să fiu numit la tară.

— De ce ați plecat din Courbevoie ?

— Din cauza sănătății soției mele.

Subiectul îl stânjenea. Răspundea cu mai puțină sinceritate.

— Deci n-ați chemat-o pe soția dumneavoastră, cum vi se mai întâmplă să faceți, şi ați rămas cu elevii.

— Da.

— Ce s-a întâmplat după asta ?

— Mai mult de-o oră a fost o harababură nemaipomenită. De obicei, satul este foarte liniştit. Poți auzi zgomotele de la mari depărtări. La Marchandon, potcovarul, ciocanul a încetat să bată. Oamenii îşi puneau întrebări peste gardurile grădinilor. Ştiți cum se-ntâmplă când se produce un eveniment ca ăsta. Ca să nu se agite elevii, m-am dus să închid ferestrele.

— De la ferestrele şcolii te poți uita în casă la Leonie Birard?

— De la una din ferestre, da.

— Si ce-ați văzut?

— Mai întâi, pe pândar, ceea ce m-a mirat, pentru că el nu vorbea cu mătuşa nevesti-sii. După asta, pe Theo, adjunctul, care trebuie să fi fost pe jumătate beat, cum îi e obiceiul după zece dimineața. I-am zărit, tot aşa, pe doctor şi pe alți vecini, adunați într-o singură odaie, stăteau şi se uitau în jos la ceva. Mai târziu, a sosit din La Rochelle locotenentul de jandarmi cu doi oameni. Dar asta am aflat numai în clipa când a bătut la uşa clasei şi apucase să interogheze mai multe persoane.

— V-a acuzat că ați omorât-o pe Leonie Birard ?

Gastin îi aruncă comisarului o privire mustrătoare care părea să spună:

— Ştiţi bine că nu aşa se procedează.

Şi, cu o voce cam înfundată, explică:

— Am văzut de îndată că mă privea cu un aer ciudat. Prima întrebare pe care mi-a pus-o a fost: „Gastin, ai o carabină ?" Am răspuns că nu, însă că fiul meu, Jean-Paul, avea una. Şi asta-i o poveste complicată. Ştiţi cum e cu copiii. Într-o bună dimineaţă, vine unul în clasă cu bile si, începând de a doua zi, toţi băieţii au buzunarele pline de bile, numai cu ele se joacă. Intr-altă zi, unul înalţă un zmeu şi, pentru câteva săptămâni, este la modă zmeul.

Toamna trecută, nu mai ştiu cine a apărut cu o carabină calibrul 22 şi a început să tragă în vrăbii. O lună mai târziu numărai o jumătate de duzină de carabine de acelaşi fel. Băiatul meu si-a dorit una de Crăciun. Am crezut că nu trebuie să-l refuz...

Chiar şi carabina îi deştepta amintiri lui Maigret, cu deosebirea că, pe atunci, a lui era cu aer comprimat, iar alicele nu făceau decât să zburlească penele păsărilor.

— I-am spus locotenentului că, din câte ştiam, carabina ar fi trebuit să se afle în camera lui Jean-Paul. Şi-a trimis unul dintre oameni să verifice. Ar fi trebuit să-l întreb pe fiul meu. Nu mi-a trecut prin minte. Arma nu era acolo, pentru că fiul meu o lăsase în baraca din grădina de zarzavaturi, unde-mi pun roaba şi uneltele.

— Leonie Birard a fost împuşcată cu o carabină calibrul 22?

— Tocmai asta e. Si încă nu e totul. Locotenentul m-a întrebat pe urmă dacă am ieşit din clasă în dimineaţa aceea şi am avut lipsa de inspiraţie să-i răspund că nu.

— Si aţi ieşit ?

— Pentru vreo zece minute, puţin după recreaţie. Când ţi se pune o întrebare ca asta, nu te gândeşti înainte să răs-

punzi. Recreația se termină la ora zece. Nițel mai târziu, poate după cinci minute, Piedboeuf, fermierul de la Gros-Chene, a venit să-mi ceară să-i semnez o hârtie de care avea nevoie ca să-şi încaseze pensia, fiindcă e invalid de război. De obicei, am ştampila primăriei în clasă. În dimineața aceea n-am avut-o şi m-am dus cu fermierul la birou. Elevii păreau liniştiți. Cum soția mea nu se simte bine, am traversat pe urmă curtea, ca să mă asigur că n-avea nevoie de nimic.

— Soția stă rău cu sănătatea ?

— Mai ales cu nervii. Cu totul, am lipsit zece sau cincisprezece minute, mai degrabă zece decât cincisprezece.

— N-ați auzit nimic ?

— Mi-aduc aminte că Marchandon tocmai potcovea un cal, căci am auzit loviturile de ciocan pe nicovală, iar în aer era un miros de copită arsă. Potcovăria e lângă biserică, aproape față în față cu şcoala.

— Se crede că în acel moment a fost omorâtă Leonie Birard?

— Da. Cineva, dintr-o grădină sau de la o fereastră, ar fi tras pe când ea era în bucătărie, care e în partea din spate a casei.

— A fost ucisă cu un glonte de calibrul 22 ?

— Ăsta-i lucrul cel mai surprinzător. Glontele n-ar fi putut să-i facă cine ştie ce rău, tras de la o anumită distanță. Or, se întâmplă că i-a pătruns în cap prin ochiul stâng şi s-a turtit de cutia craniană.

— Sunteți un bun trăgător ?

— Aşa-şi închipuie oamenii, căci m-au văzut trăgând la țintă, astă iarnă, cu fiu-meu. S-a-ntâmplat de vreo trei-patru ori. Altminteri, nu am mai pus mâna pe o carabină decât la iarmaroc.

— Locotenentul nu v-a crezut?

— Nu m-a acuzat pe față, dar s-a arătat surprins că nu i-am mărturisit că ieşisem din clasă. Pe urmă i-a chestionat pe elevi, în lipsa mea. Nu mi-a vorbit de rezultatul interogatoriului. S-a întors în La Rochelle. A doua zi, adică ieri, s-a instalat în biroul meu de la primărie cu Theo, adjunctul, alături.

— Unde eraţi în acest timp?

— îmi făceam orele. Din treizeci şi doi de elevi nu veniseră decât opt. M-au chemat în două rânduri, ca să-mi pună aceleaşi întrebări, iar a doua oară m-au pus să-mi semnez declaraţia. Au interogat-o şi pe soţia mea. Au întrebat-o cât timp am stat cu ea. L-au interogat şi pe băiat în legătură cu carabina.

— Însă nu v-au arestat.

— Nu m-au arestat ieri. Sunt convins că ar fi făcut-o astăzi, dacă rămâneam la Saint-Andre.

La căderea nopţii, cineva a aruncat cu pietre în casa noastră. Soţia a fost foarte afectată.

— Aţi plecat singur, lăsându-i acolo pe băiat şi pe soţie?

— Da. Cred că n-au să îndrăznească să le facă nimic. În schimb, dacă m-ar fi arestat, nu mi-ar fi dat posibilitatea să mă apăr. O dată închis, n-aş fi putut lua legătura cu nimeni. Nimeni nu m-ar fi crezut. Ar fi făcut cu mine ce-ar fi vrut.

Fruntea i se acoperise din nou de sudoare, iar omul îşi strângea degetele atât de tare, încât sângele nu mai circula prin ele.

— Poate m-am înşelat ? Mi-am zis că, dacă vă povestesc totul, o să acceptaţi, poate, să veniţi acolo şi să descoperiţi adevărul. Nu vă ofer bani. Ştiu că nu asta vă interesează. Vă jur, domnule comisar, că n-am omorât-o eu pe Leonie Birard.

Cu un gest şovăitor, Maigret întinse mâna către telefon şi ridică receptorul.

— Cum se numeşte locotenentul acela de jandarmi ?

— Danielou.

— Alo ! Daţi-mi jandarmeria din La Rochelle. Dacă locotenentul Danielou nu e acolo, vedeţi dacă nu cumva îl puteţi găsi la primăria din Saint-Andre-sur-Mer. Faceţi-mi legătura cu el în biroul lui Lucas.

Puse receptorul în furcă, îşi aprinse pipa şi se duse să se uite pe fereastră. Se prefăcea a nu se mai ocupa de învăţător care, în două sau trei rânduri, deschisese gura spre a-i mulţumi, dar nu-şi găsise cuvintele.

O lumină aurie strălucea în aer, învingând încet-încet azuriul, pe celălalt ţărm al Senei faţadele se colorau difuz, iar soarele se oglindea undeva, în geamurile unei mansarde.

— Şefu', dumneavoastră aţi cerut Saint-Andre-sur Mer?

— Da, Lucas. Rămâi aici un moment.

Trecu în biroul vecin.

— Domnul locotenent Danielou ? Aici Maigret, de la Politia Judiciară din Paris. Căutaţi se pare, pe cineva?

La celălalt capăt al firului, locotenentul era pur şi simplu uimit.

— Cum de ştiţi deja?

— E vorba de învăţător?

— Da. Am greşit că n-am luat măsuri. Nu-mi închipuiam că va încerca să fugă. A luat trenul de Paris ieri seară si...

— Aveţi dovezi împotriva lui?

— Foarte serioase. Şi cel puţin o mărturie, mai mult decât împovărătoare, luată azi dimineaţă.

— De la cine ?

— De la unul dintre elevii săi.

— A văzut ceva?

— Da.

— Ce?

— L-a văzut pe învățător ieşind, marți dimineață, pe la zece şi douăzeci, din magazia lui cu unelte. Or, la zece şi un sfert, adjunctul a auzit un foc de armă.

— Ați cerut un mandat de arestare de la judecătorul de instrucție?

— Tocmai mă pregăteam să mă duc în La Rochelle pentru asta, când m-ați căutat. Cum de sunteți la curent? Nu cumva ziarele...

— N-am citit ziarele. Joseph Gastin se află în biroul meu.

Urmă o tăcere, apoi locotenentul scoase un:

—Ah!

După care vru să pună o întrebare, dar renunță. Maigret nu prea ştia nici el ce să spună. Nu luase nici o hotărâre. Dacă, în acea dimineață, soarele ar fi arătat altfel, dacă, mai adineauri, comisarul nu şi-ar fi amintit de plaja de la Fourras, de stridii şi de vinul alb, dacă, de mai bine de zece luni, Maigret n-ar fi fost împiedicat să-şi ia fie si trei zile de concediu, dacă...

— Alo, mai sunteți pe fir?

— Da. Ce intenționați să faceți cu el?

— Să vi-l aduc.

— Chiar dumneavoastră ?

Vorbise fără entuziasm, ceea ce-l făcu pe comisar să surâdă.

— Țineți cont că nu mi-aş îngădui să intervin în nici un fel în ancheta dumneavoastră.

— Nu credeți că este...

—Nu ştiu. Poate că e vinovat. Poate că nu e. Oricum ar fi, vi-l aduc.

— Vă mulțumesc, voi fi la gară.

In biroul său îl găsi pe Lucas, care-l măsura curios pe învățător.

— Aşteaptă-mă încă puțin. Am să-i spun şefului ceva.

Ceea ce lucra în momentul acela îi permitea să-şi ia câteva zile de concediu. Când reveni, îl întrebă pe Gastin:

— Există vreun han la Saint-Andre?

— Da. Colţişorul plăcut, ţinut de Louis Paumelle. Se mănâncă bine, însă camerele n-au apă curentă.

— Plecaţi, Şefu' ?

— Sun-o pe soţia mea.

Toate acestea se petrecuseră într-un chip atât de neaşteptat, încât sărmanul Gastin, uluit, nu îndrăznea încă să se bucure.

— Ce v-a spus ?

— Probabil că vă va aresta de îndată ce vom sosi în gară.

— Dar... veniţi cu mine?...

Maigret făcu din cap semn că da şi apucă receptorul pe care i-l întindea Lucas.

— Tu eşti? Vrei să-mi pregăteşti o valijoară cu schimburi şi cu obiectele mele de toaletă?... Da... Da... Nu ştiu... Poate trei sau patru zile... Şi adăugă, bine dispus:

— Mă duc pe malul mării, în Charentes. Chiar în tara stridiilor si midiilor. Până una-alta, iau masa în oraş. Pe curând...

Avea impresia că face cuiva o farsă straşnică, precum copiii care se înverşunaseră atâta vreme împotriva bătrânei Leonie Birard.

—Veniţi cu mine să mâncăm ceva, îi spuse el într-un târziu învăţătorului, care se ridică şi-l urmă ca-n vis.

Capitolul 2

Slujnica de la Colţişorul plăcut

La Poitiers, deşi nu se întunecase, felinarele se aprinseseră dintr-o dată de-a lungul peroanelor, pe când trenul era în gară. Doar mai târziu, pe când traversau nişte păşuni, căzu noaptea, iar ferestrele fermelor izolate prinseră a străluci ca nişte stele.

Apoi, dintr-o dată, la câțiva kilometri de La Rochelle, o ceață uşoară, străvezie, ce nu era pâcla de câmpie, ci aceea a mării, se amestecă cu bezna şi un far apăru o clipă în depărtare.

În compartiment mai erau două persoane, un bărbat şi o femeie, care citiseră în tot timpul călătoriei, ridicând din când în când capul ca să mai schimbe câteva fraze. Aproape tot timpul, dar mai ales spre capătul călătoriei, Joseph Gastin nu-şi luase privirile obosite de la comisar.

Treceau peste macazuri. Defilau case scunde. Şinele se înmulțeau şi, în fine, apărură peroanele gării, uşile cu inscripțiile lor familiare, călătorii care aşteptau - aceiaşi, ai fi zis, din gările de mai-nainte. De cum se deschise uşa vagonului, se simți izul puternic şi proaspăt ce venea din hăul negru în care părea că liniile ferate se sfârşesc şi, dacă luai seama mai bine, distingeai catarge, coşuri de nave care se legănau încetişor, auzeai țipete de pescăruşi şi recunoşteai mirosul mareei şi al gudronului.

Cei trei bărbați în uniformă, în picioare, la ieşirea din gară, nu se clintiră. Locotenentul Danielou, încă tânăr, avea

mustăcioară neagră şi sprâncene groase. Doar când Maigret şi însoţitorul lui ajunseră la câţiva metri, el înaintă, întinzând mâna cu un gest militar.

— Foarte onorat, domnule comisar, spuse el.

Remarcând că unul dintre brigadieri scotea o pereche de cătuşe din buzunar, Maigret îi şopti locotenentului:

— Nu cred să fie necesar.

Locotenentul făcu un semn subordonatului său. Câteva capete se întorseseră în direcţia lor, nu multe. Oamenii se îngrămădeau spre ieşire împovăraţi de valize, traversau în diagonală sala paşilor pierduţi.

— Domnule locotenent, nu am intenţia să mă amestec în ancheta dumneavoastră. Sper că m-aţi înţeles bine. Nu mă aflu aici în calitate oficială.

— Ştiu. Am vorbit despre asta cu judecătorul de instrucţie.

— Nădăjduiesc că nu e nemulţumit.

— Dimpotrivă, e încântat de ajutorul pe care ni l-aţi putea da. In situaţia în care suntem, nu putem face altceva decât să-l arestăm.

La un pas de ei, Joseph Gastin, care se prefăcea că nu ascultă, auzea, prin forţa împrejurărilor, conversaţia.

— Oricum am lua-o, e în interesul lui. O să fie mai în siguranţă la închisoare decât în altă parte. Nu ştiţi cum reacţionează lumea în oraşele mici si la sate.

Atmosfera era cam bătoasă. însuşi Maigret nu se simţea în largul lui.

— Aţi cinat?

— Da, în tren.

— Vă gândiţi să petreceţi noaptea în La Rochelle ?

— Mi s-a spus că există un han la Saint-Andre.

— îmi permiteţi să vă ofer un pahar ? Cum Maigret nu zicea nici da, nici ba, locotenentul se duse să dea instrucţiuni subalternilor săi, care se apropiară de învăţător.

Comisarul, care n-avea nimic să-i spună, se mulțumi să-l privească cu gravitate.

— Ați auzit. Trebuie să treceți prin asta, îi spuse, parcă scuzându-se. O să fac tot ce pot.

La rândul lui, Gastin îl privi, pe urmă se întoarse ca să-l mai privească o dată şi ieşi, în sfârşit, pe uşă, între cei doi jandarmi.

— Cel mai bine ar fi să mergem la bufet, murmură Danielou. Dacă nu cumva ați prefera să veniți până la mine?

— Nu în seara aceasta. Câțiva călători cinau în sala prost luminată.

— Ce luați?

— Nu ştiu. Un coniac.

Se aşezară într-un colț, în fața unei mese pregătite pentru cină.

— Nu luați masa ? întrebă chelnerița.

Făcură semn că nu. Doar după ce li se aduse comanda, locotenentul întrebă încurcat:

— Credeți că este nevinovat?

— Nu ştiu.

— Până să avem mărturia băiatului, era posibil să-l lăsăm în libertate. Din nefericire pentru el, mărturia este clară, iar băiatul pare sincer, n-are nici un motiv să mintă.

— Când a vorbit ?

— Azi dimineață, când am pus a doua oară întrebări întregii clase.

— Ieri nu spusese nimic.

— Era intimidat. O să-l vedeți. Dacă doriți, mâine dimineață, când am să mă duc acolo, vă voi transmite dosarul. îmi petrec cea mai mare parte a timpului la primărie.

Jena nu dispăruse cu totul. Locotenentul părea impresionat de statura masivă şi reputația comisarului.

— Sunteți obişnuit cu cazurile si cu oamenii de la Paris. Nu ştiu dacă cunoaşte ti atmosfera din satele noastre.

— M-am născut într-un sat. Dar dumneavoastră ?

— La Toulouse.

Se sforța să zâmbească.

— Doriți să vă conduc?

— Cred că voi găsi un taxi.

— Cum doriți. Sunt taxiuri în fața gării.

Se despărțiră la portiera maşinii, care o luă de-a lungul cheiului, iar Maigret se aplecă spre a desluşi vasele de pescuit în bezna portului.

Îl dezamăgea că sosise în timpul nopții, întoarseră spatele mării şi părăsiră oraşul, străbătură şesuri ce semănau cu toate şesurile si, după ce trecură prin două comune, maşina se opri în fața unei ferestre luminate.

— Aici e?

— Ați cerut la Colțişorul plăcut, nu?

O matahală de om veni să privească prin geamul uşii şi, fără să deschidă, urmări dus-întorsul lui Maigret care-şi luă valiza, o puse jos, plăti cursa şi, în fine, se îndreptă către han.

Nişte bărbați jucau cărți într-un ungher. Hanul duhnea a vin si a tocană, iar fumul urca în jurul celor două lămpi.

— Aveți o cameră liberă?

Toată lumea îl privea. O femeie veni să-l vadă din uşa bucătăriei.

— Pentru o noapte ?

— Poate pentru două sau trei zile. Îl examinau din creştet până în tălpi.

— Aveți actul de identitate? Jandarmii trec zilnic pe aici şi trebuie să ne ținem în ordine registrele.

Cei patru bărbați nu mai jucau, ci ascultau. Maigret, care se apropiase de tejgheaua plină de sticle, îşi întinse cartea de identitate, iar patronul îşi puse ochelarii, ca să citească. Când înalță capul, prin ochi îi trecu o sclipire răutăcioasă:

— Sunteți faimosul comisar, ai ? Mie-mi spune Paumelle. Louis Paumelle.

Şi strigă, răsucindu-se către bucătărie:

— Therese! Du valiza comisarului în odaia din față.

Fără să-i acorde o atenție deosebită femeii, care avea vreo treizeci de ani, Maigret avu impresia că o mai văzuse pe undeva. Nu-şi dădu seama decât mai târziu, cum i se întâmpla şi cu oamenii pe care-i zărea când trecea prin fața Purgatoriului. Şi ea păru să tresară.

— Ce să vă ofer?

— Ce aveți. Un coniac, dacă vreți.

Ceilalți, încercând să-şi păstreze aerul firesc, îşi reluaseră partida de belotă.

— Sunteți aici din cauza lui Leonie ?

— Nu oficial.

— E adevărat că l-au găsit pe învățător la Paris ?

— Acum e în închisoarea din La Rochelle.

Era greu de ghicit ce gândea Paumelle despre toate acestea. Cât era el de hangiu, avea mai degrabă aerul unui țăran pe sfoara lui de pământ.

— Nu credeți că făptaşul e el ?

— Nu ştiu.

— Zic că, dacă v-ar fi bătut gândul că e vinovat, nu v-ați mai fi deranjat. Mă-nşel oare?

— Poate că nu.

— În sănătatea dumneavoastră! E aici un om care a auzit focul de armă. Theo! Nu-i aşa că ai auzit împuşcătura ?

Unul dintre jucători, în vârstă de şaizeci şi cinci de ani, poate mai mult, cu păr roşcat în care se amestecau fire albe, cu obrajii nebărbieriți, cu o privire distrată şi malițioasă, se întoarse către ei.

— De ce să n-o fi auzit ?

— Uite, comisarul Maigret a venit de la Paris pentru...

— Mi-a spus locotenentul.

Nu se ridica, nu saluta, ținea cărțile soioase cu degetele cu unghii negre. Paumelle explică în şoaptă:

— E adjunctul primarului.

Iar Maigret, la rândul lui, la fel de scurt:

— Ştiu.

— Nu-i dați atenție. La ora asta...

Şi se prefăcu a da pe gât o duşcă.

— Dar tu, Ferdinand, ce-ai văzut?

Acela pe care-l numise Ferdinand avea un singur braț. Era ars de soare şi congestionat ca omul care îşi petrece tot timpul în aer liber.

— Factorul poştal, explică Louis. Ferdinand Cornu. Tu ce-ai văzut, Ferdinand?

— Nimic.

— L-ai văzut pe Theo, la el în grădină.

— I-am dus chiar o scrisoare.

— Ce făcea?

— Răsădea ceapă.

— La ce oră ?

— Exact la zece, după ceasul bisericii. Vedeam clopotnița pe deasupra caselor. Belotă! Şi iar! Tai cu nouă... As de pică, rigă de caro major...

Azvârlea cărțile pe masa pe care paharele lăsau cercuri umede şi-şi privea sfidător partenerii:

— Şi naiba să-i ia pe-ăia de vin să ne bage strâmbe! adăugă el, ridicându-se. Tu plăteşti, Theo.

Mişcările-i erau stângace, mersul - nesigur. Se duse să-şi ia chipiul de factor din cuier şi se îndreptă spre uşă, mormăind cuvinte nedesluşite.

— Aşa arată în fiecare seară?

— Aproape.

Louis Paumelle se pregătea să umple din nou cele două pahare, dar Maigret îl opri cu mâna.

— Nu acum... Presupun că nu închideți numaidecât şi că am timp să dau o raită înainte de culcare?

— Am să vă aştept.

Ieşi într-o linişte de mormânt. Dinainte i se întindea o mică piață, nici rotundă, nici pătrată, având la dreapta clădirea întunecată a bisericii, iar în față o coşmelie neluminată, deasupra căreia ghicea totuşi cuvintele „Cooperativa Charentaise".

Luminată era casa din colț, zidită din piatră cenuşie. Lumina ardea la cel de-al doilea etaj. Pe când se apropia de pragul cu trei trepte, Maigret zări o tăbliță de aramă, aprinse un chibrit şi citi: Xavier Bresselles Doctor în medicină.

Fu cât pe ce să sune, în lipsă de ceva mai bun şi fiindcă nu ştia cu ce să înceapă, apoi ridică din umeri, gândindu-se că doctorul se pregătea, probabil, să se bage în pat.

Cele mai multe case zăceau în întuneric. Recunoscu primăria, care n-avea etaj, după prăjina steagului. Era o primărie cât o gămălie. In curte, la primul cat al unei clădiri, probabil locuința lui Gastin, ardea o lampă.

Îşi urmă drumul, o luă la dreapta, de-a lungul unor fațade şi grădini, iar mai încolo îl întâlni pe adjunctul primarului, care venea în sens invers şi care scoase un mormăit în chip de bună seara.

Nu auzea marea, n-o vedea nicăieri. Satul adormit semăna cu oricare altul de la câmpie şi nu se potrivea cu imaginea pe care şi-o făcuse el, cu stridii udate cu vin alb, pe o terasă cu vedere la ocean.

Se simțea dezamăgit fără vreun motiv precis. Chiar de la primirea pe care i-o făcuse locotenentul la gară, simțise un duş rece. Nu-i putea purta pică. Danielou cunoştea ținutul unde, fără îndoială, servea de ani de zile. Izbucnise o dramă, pe care o limpezise cum se pricepuse mai bine, iar Maigret venea de la Paris, pe nepusă masă, cu aerul că, după părerea lui, locotenentul se înşela.

Nemulțumit trebuie să fi fost şi judecătorul de instrucție. Nici unul, nici altul nu vor îndrăzni să i-o arate, vor fi politicoşi, îi vor pune la dispoziție dosarele. Maigret rămânea totuşi băgăciosul care se amesteca unde nu-i fierbe oala, aşa că începea să se întrebe ce anume îl determinase, dintr-o dată, să întreprindă acea călătorie.

Auzi paşi, voci — desigur, ale celorlalți doi jucători de belotă, care se întorceau acasă. Apoi, ceva mai departe, un câine sur i se frecă de picioare, iar Maigret tresări, surprins.

Când împinse uşa la Colțişorul plăcut, o singură lampă mai ardea, iar patronul, în spatele tejghelei, aranja paharele şi sticlele. Îşi scosese şi haina, şi vesta. Pantalonii de culoare închisă îi atârnau pe pântecul umflat, iar din mânecile răsfrânte ieşeau nişte brațe groase şi păroase.

— Descoperirăm ceva ?

Se credea şmecher, probabil că se considera personajul cel mai important din sat.

— Un ultim păhăruț?

— Cu condiția să fie tratația mea.

Maigret, care avea chef încă de dimineață de un vin alb de regiune, mai bău un coniac, deoarece i se părea că nu era ora potrivită pentru vin.

— În sănătatea dumneavoastră!

— Mă gândeam, murmură comisarul, ştergându-se la gură, că Leonie Birard nu era prea populară.

— A fost cea mai rea scorpie din lume. A murit. Dumnezeu s-o aibă-n grijă, sau mai degrabă diavolul, căci n-am văzut în viața mea o femeie mai rea. Şi-am cunoscut-o de pe când mai purta codițe pe spate şi ne duceam împreună la şcoală. Avea... stați aşa... cu trei ani mai mult ca mine. Chiar aşa. Eu am şaizeci şi patru. Ea avea deci şaizeci şi şapte. La doisprezece ani era deja o otravă.

— Ceea ce nu înțeleg eu... începu Maigret.

— Multe lucruri nu înțelegeți, cât de dibaci ați fi, dați-mi voie să vă spun.

— Nu înțeleg, reluă el, ca şi cum şi-ar fi vorbit sieşi, cum se face că, deşi o urau aşa de mult, oamenii se înverşunează împotriva învățătorului. Căci, în fine, chiar dacă el ar fi omorât-o, te-ai aştepta mai degrabă să...

— Să se zică: bine c-am scăpat de ea! La asta vă gândiți, nu?

— Cam pe-acolo.

— Uitați doar că Leonie era de-aici.

Şi umplu paharele, fără să-i fi cerut cineva.

— Vedeți, e ca într-o familie. Când eşti între ai tăi, ai dreptul să urăşti, nu te ține nimeni de rău. Dar dacă se amestecă un străin, se schimbă treaba. Oamenii o urau pe Leonie, dar şi mai mult îi urăsc pe Gastin şi nevastă-sa.

— Şi pe nevastă-sa ?

— Mai ales pe nevastă-sa.

— De ce ? Ce-a făcut ea ?

— Aici, nimic.

— De ce: aici ?

— Toate se află până la urmă, chiar şi aici, la capătul pământului. Şi nouă nu ne place să ni se trimită oameni pe care nu-i mai vrea nimeni în altă parte. Nu e prima oară când soții Gastin sunt amestecați într-o nenorocire.

Era interesant să-l observi, cum stătea proptit cu coatele pe tejghea. Se vedea cât de colo că abia aşteaptă să-şi dea drumul, dar de fiecare dată când pronunța câte o frază, iscodea chipul lui Maigret, gata să retracteze, dacă nu chiar să se contrazică, asemeni unui țăran care se tocmeşte pentru o pereche de boi, la târg.

— În definitiv, ați venit fără să ştiți nimic ?

— Doar că Leonie Birard a fost ucisă cu un glonț în ochiul stâng.

— Şi ați făcut tot drumul ăsta!

În felul lui, se distra pe seama lui Maigret.

— N-aţi avut curiozitatea să vă opriţi la Courbevoie ?

— Ar fi trebuit?

— Aţi fi avut ce auzi. A durat ceva până să ajungă la urechile noastre. Au trecut doar doi ani de când au aflat si oamenii din Saint-Andre.

— Ce aş fi avut de auzit ?

— Soţia lui Gastin era învăţătoare în aceeaşi scoală ca si bărbatul ei. Ea la fete, el la băieţi.

— Ştiu.

— Vi s-a vorbit şi de Chevassou?

— Cine e Chevassou ?

— Un consilier orăşenesc de pe-acolo, o frumuseţe de băiat, înalt şi zdravăn, brunet, cu accent meridional. Exista si o doamnă Chevassou. Într-o bună zi, la ieşirea de la ore, în stradă, doamna Chevassou a tras un glonte în direcţia învăţătoarei şi a atins-o la umăr. Ghiciţi din ce motiv ? Deoarece descoperise că bărbatul ei şi doamna Gastin se purtau ca vierul cu scroafa. Se pare c-a fost achitată. După care soţilor Gastin nu le-a rămas decât să plece din Courbevoie şi să descopere gustul pentru viaţa la ţară.

— Nu văd legătura cu moartea lui Leonie Birard.

— Poate că nici nu e vreo legătură.

— Din câte-mi spuneţi, Joseph Gastin n-a făcut nimic rău.

— E un încornorat.

Louis surise, încântat de sine.

— Mai sunt şi alţii, bineînţeles. Avem în sat o grămadă. Vă doresc petrecere plăcută. încă un păhăruţ, de închidere?

— Nu, mulţumesc.

— Therese are să vă arate odaia dumneavoastră. Să-i spuneţi la ce oră doriţi să vă aducă apa caldă.

— Mulţumesc. Noapte bună.

— Therese!

Aceasta porni înainte pe scara cu trepte inegale, o luă pe un coridor cu pereții tapetați cu flori şi deschise o uşă.

— Treziți-mă pe la opt, zise Maigret.

Ea nu se clinti, rămase pe loc, privindu-l de parcă ar fi jinduit să-i încredințeze ceva. Maigret se uită cu mai multă atenție la ea.

— Ne-am mai întâlnit, nu-i aşa?

— Vă amintiți?

Nu-i mărturisi că amintirea lui era mai curând vagă.

— Aş dori să nu vorbiți despre asta aici.

— Nu sunteți din ținut ?

— Ba da. Dar am plecat de aici la cincisprezece ani, ca să muncesc la Paris.

— Si chiar ați lucrat acolo ?

— Timp de patru ani.

— Şi apoi ?

— O dată ce m-ați văzut, ştiți. Comisarul Priollet vă poate spune că n-am luat eu portofelul. Îl luase prietena mea, Lucile, iar eu nici măcar n-am ştiut.

O imagine îi trecu prin fața ochilor, şi îşi aduse aminte unde o văzuse. Într-o dimineață intrase, cum se întâmpla adeseori, în biroul colegului său Priollet, şeful Mondenei, adică al Brigăzii Moravuri. Pe un scaun şedea o fată brunetă, cu părul răvăşit, care-şi ştergea ochii şi se smiorcăia. Pe chipul ei palid şi bolnăvicios era ceva care-l atrăsese.

— Ce-a făcut? îl întrebase pe Priollet.

— Vechea poveste. O slujnicuță care s-a apucat să facă trotuarul pe bulevardul Sebastopol. Alaltăieri, un comerciant din Beziers s-a plâns că a fost prădat şi ne-a dat o descriere destul de exactă de data asta. Ieri seară, am înhățat-o într-un local de dans de pe strada Lappe.

— N-am fost eu! bâigui fata între două suspine. Vă jur pe capul mamei mele că n-am luat eu portofelul.

Cei doi bărbați schimbară o privire cu înțeles.

— Ce crezi, Maigret?

— A mai fost vreodată arestată?

— Nu, până acum.

— De unde e de loc?

— De undeva, din Charentes.

Li se întâmpla frecvent să joace câte o comedie din asta.

— Ai găsit-o pe prietena ei?

— Încă nu.

— Pe fata asta de ce n-o trimiți înapoi, în satul ei?

Priollet se întorsese către ea, cu un aer grav.

— Ai vrea să te întorci la tine în sat?

— Cu condiția să nu se afle ceva acolo. Era ciudat cum o reîntâlnea acum, cu cinci-şase ani mai în vârstă, la fel de palidă, cu ochii aceia mari şi întunecați ce-l implorau.

— Louis Paumelle e însurat ? întrebă el încetişor.

— Văduv.

— Trăiți împreună?

Ea dădu afirmativ din cap.

— Ştie ce făceați la Paris ?

— Nu. Şi nici nu trebuie să ştie. Îmi făgăduieşte mereu că mă ia de nevastă. De ani de zile-mi promite şi, într-o bună zi, o să se hotărască.

— Therese! se auzi chemarea hangiului, din josul scării.

— Cobor numaidecât!

Şi lui Maigret:

— N-o să-i spuneți nimic ?

Îi făcu semn că nu, surâzându-i încurajator.

— Nu uitați de apa caldă pentru mine, la ora opt.

Îi făcea plăcere că o regăsise deoarece, la urma urmei, se simțea astfel pe un teren familiar, era ca atunci când întâlnești o veche cunoştință.

Ceilalți, pe care de-abia-i întrezărise, îi păreau şi ei cunoscuți, pentru că şi în satul lui existau un adjunct beţivan, jucători de cărți — încă nu se juca belotă, ci doar pichet -, un factor poştal ce se credea buricul pământului şi un hangiu ce cunoştea secretele fiecăruia.

Chipurile lor îi rămăseseră întipărite în memorie. Atâta doar că le văzuse cu ochii copilului, iar acum îşi dădea seama că nu-i cunoscuse cu adevărat.

În timp ce se dezbrăca, auzi paşii lui Paumelle,care urca scările, apoi bocănituri în odaia de alături. Therese sosi ceva mai târziu şi începu şi ea să se dezbrace. Cei doi vorbeau în şoaptă, ca un soț şi o soție care intră în aşternut, iar ultimul zgomot fu un scârțâit de droturi.

Maigret îşi găsi cu dificultate locul între cele două uriaşe pilote de puf. Regăsea mirosul de fân şi de mucegai de la țară şi, poate din cauza culcuşului din puf sau a coniacurilor băute cu hangiul, din pahare groase, transpira abundent.

Prin somn auzi zgomote, înainte să se crape de ziuă, între altele cele ale unei ciurde de vaci care treceau prin fața hanului, mugind în răstimpuri. La potcovărie, foalele nu întârziară să-şi înceapă lucrul. La parter, cineva ridica obloanele. Deschise ochii, izbit de lumina soarelui care strălucea mai tare decât în ajun, la Paris, se ridică în capul oaselor şi-şi trase pe el pantalonii.

Coborî cu tălpile goale în papuci şi o găsi pe Therese în bucătărie, ocupată cu pregătirea cafelei. Ea-şi pusese un fel de capot înflorat peste cămaşă, era în picioarele goale şi păstra izul patului.

— Nu e opt. E abia şase jumate. Doriți o ceaşcă de cafea? E gata în cinci minute.

Paumelle coborî şi el, nespălat, nebărbierit şi în papuci, ca şi comisarul.

— Credeam că nu vreți să vă sculați înainte de ora opt.

Îşi băură cea dintâi ceaşcă de cafea din căni groase de faianță, în picioare, lângă cuptor.

În piață, câteva femei în negru, cu coşuri şi papornițe, formaseră un grup.

— Ce-aşteaptă ? întrebă Maigret.

— Autobuzul. E zi de târg în La Rochelle.

Din cuşti se auzea cotcodăcitul găinilor.

— Şi acum cine tine orele ?

— Ieri, n-a fost nimeni. în dimineața asta e aşteptat un suplinitor din La Rochelle. Trebuie să sosească cu autobuzul. Are să doarmă aici, în odaia din spate, fiindcă în cea din față stați dumneavoastră.

Tocmai se întorsese în camera lui, când, în piață, se opri autobuzul şi din el coborî un tânăr cu înfățişare timidă, ducând o valiză mare, cu burduf. Probabil era suplinitorul.

Se încărcară cuştile pe acoperişul autobuzului. înăuntru se înghesuiră femeile. Therese bătu la uşă.

— Apa caldă pentru dumneavoastră.

O întrebă, fără să insiste, privind în altă parte:

— Şi dumneata crezi că Gastin a omorât-o pe Leonie ?

Înainte de a răspunde, ea trase cu ochiul către uşa întredeschisă.

— Nu ştiu, zise ea pe şoptite.

— Nu crezi ?

— Nu prea pare să fie stilul lui. Dar toată lumea vrea să fie el, pricepeți?

Înainte de orice, Maigret începu să priceapă că-şi luase, fără motiv, o sarcină grea, dacă nu imposibilă.

— Cine trage foloase de pe urma morții bătrânei ?

— Habar n-am. Se spune că şi-a dezmoştenit nepoata când fata s-a măritat.

— La cine-or să ajungă banii ei ?

— Poate pentru binefaceri. Şi-a schimbat în atâtea rânduri părerea!... Sau, poate, la Maria, poloneza.

— E adevărat că adjunctul i-a făcut un copil sau doi?

— Măriei ? Aşa se spune. Trece deseori s-o vadă şi se-ntâmplă să rămână peste noapte la ea.

— Dar copiii ?

— Puțin îi pasă Măriei de ei. Toată lumea trece pe-acolo.

— Şi Paumelle ?

— Pesemne, când era mai tânără. Acuma, nu prea mai e ispititoare.

— Câți ani are?

— Vreo treizeci. Dar nu se-ngrijeşte deloc, iar la ea acasă e mai rău ca-ntr-un grajd.

— Therese! răsună vocea patronului, ca şi-n seara trecută.

Era mai bine să nu insiste. Paumelle nu părea mulțumit. Era cumva gelos? Sau n-avea pur şi simplu chef ca ea să-i spună prea multe comisarului ?

Când coborî, tânărul suplinitor, care tocmai lua masa, îl privi curios.

— Ce doriți să mâncați, domnule comisar ?

— Aveți stridii?

— Când e fluxul slab, nu.

— Are să țină multă vreme?

— Vreo cinci-şase zile.

Poftea, încă de la Paris, după stridii udate cu vin alb, dar probabil că n-avea să le guste în cursul şederii sale.

— Avem supă. Sau poate preferați nişte ochiuri cu şuncă.

Nu mâncă nimic, mai bău o ceaşcă de cafea, în picioare, pe prag, privind piața sub bătaia soarelui si două siluete care se mişcau în interiorul cooperativei.

Şovăia dacă să nu-şi ofere totuşi un pahar cu vin alb, ca să scape de gustul oribilei cafele, când o voce veselă răsună lângă el:

— Comisarul Maigret ?

Omul era scund, subțirel şi vioi, cu privirea tinerească, deşi trecuse de patruzeci de ani. Întinse mâna cu un gest sincer:

— Doctorul Bresselles! se prezentă el. M-a anunțat ieri locotenentul că sunteți aşteptat. Am venit să mă pun la dispoziția dumneavoastră, înainte să deschid cabinetul. într-un ceas, anticamera are să-mi fie plină.

— Vreți să gustați ceva?

— La mine, dacă doriți. E alături.

— Știu.

Maigret îl urmă în casa din piatră cenuşie. Toate casele celelalte erau spoite cu var, unele cu un alb orbitor, altele cu o nuanță mai smântânie, iar acoperişurile roze dădeau ansamblului un aer vesel.

— Intrați! Ce ați dori să beți ?

— Încă de la Paris am chef de stridii şi de un vin alb de regiune, mărturisi Maigret. Cât priveşte stridiile, am si aflat că trebuie să renunț la ele.

— Armande! strigă doctorul, ducându-se către uşă. Adu o sticlă de vin alb. Cel din raftul roşu. Şi explică:

— E soră-mea. Ea-mi face menajul, de când am rămas văduv. Am doi băieți, unul licean la Niort, celălalt face armata. Ce impresie vă face Saint-Andre?

Totul părea să-l amuze.

— Am uitat că încă n-ați văzut mare lucru.

Un moment. Ca eşantion îl aveți pe canalia de Paumelle, care era argat la fermă şi care s-a-nsurat cu proprietara hanului Colțişorul plăcut, când acesteia i-a murit bărbatul. Ea era cu douăzeci de ani mai în vârstă decât Paumelle. Nu-i displăcea să tragă la măsea. Cum era al naibii de geloasă, iar banii îi aparțineau, el a ucis-o păhărel cu păhărel. Vedeți cum vine treaba ? îi tot da de băut, din ce în ce mai mult, aşa că nu rareori o trimitea la culcare îndată după prânz. Şapte ani a rezistat, cu ficatul ferfeniță, si el i-

a făcut o frumusețe de înmormântare. De atunci, se culcă, pe rând, cu îngrijitoarele. Pleacă una după alta, afară de Therese care pare să se țină bine.

Sora doctorului intră, timidă, ştearsă, aducând o tavă pe care se aflau două pahare de cristal şi o sticlă, iar lui Maigret i se păru că arăta ca o servitoare de preot.

— Sora mea. Comisarul Maigret.

Ea se retrase de-a-ndăratelea, alt lucru care păru să îl amuze pe doctor.

— Armande nu s-a măritat niciodată. în fond, sunt convins că a aşteptat toată viața să rămân văduv. Acum, are, în sfârşit, o casă şi mă poate răsfăța cum ar fi răsfățat un soț.

— Ce credeți despre Gastin ?

— Un amărât.

— De ce?

— Fiindcă face tot ce poate, cu disperare, iar cei ce fac tot ce pot sunt nişte amărâți. Nimeni nu-i poartă recunoştință. Se străduieşte să bage ceva în cap unei bande de mucoşi pe care părinții lor ar prefera să-i țină la fermă. A încercat chiar să-i determine să se spele. îmi amintesc cum într-o zi l-a trimis acasă pe unul fiindcă era plin de păduchi în cap. Un sfert de oră mai târziu a apărut tatăl elevului, furios, şi puțin a lipsit să nu se ia la bătaie.

— Soția lui e bolnavă ?

— În sănătatea dumneavoastră! Nu e propriu-zis bolnavă, dar nici tocmai sănătoasă. Vedeți, eu am învățat să nu mă încred prea tare în medicină. Soția lui Gastin e roasă de remuşcări. îi e ruşine. îşi face reproşuri de dimineața până seara că şi-a nenorocit bărbatul.

— Din cauza lui Chevassou?

— Ştiați deja? Din cauza lui Chevassou, da. Probabil că l-a iubit cu adevărat. Ceea ce se numeşte o pasiune devastatoare. N-ai crede, văzând-o, un sfredel de femeiuşcă, şi

mai şi seamănă cu bărbatu-său de parcă ar fi frate şi soră. Poate că de-aici li se trage nenorocirea. Sunt prea asemănători. Chevassou e o matahală plină de viață, un fel de taur sătul care-a făcut din ea ce-a vrut. Ea suferă încă de brațul drept, care a rămas cam țeapăn.

— În ce relații era cu Leonie Birard ?

— Se vedeau numai de la fereastră, peste curți şi grădini, iar Leonie scotea din când în când limba la ea, cum făcea cu toată lumea. Nemaipomenit în toată povestea asta mi se pare cum a fost omorâtă Leonie, despre care ai fi zis că nimic n-o poate atinge, cu un glonte mic, ieşit din flinta unui copil. Şi asta nu e tot. Mai sunt şi nişte coincidențe de necrezut. Ochiul stâng, cel în care a fost lovită, era ochiul ei bolnav, care stătea aproape fix şi cu care nu mai vedea de ani de zile. Ce spuneți de asta?

Doctorul ridică paharul. Vinul, cu reflexe verzui, era sec şi uşor, cu un gust specific pronunțat.

— În sănătatea dumneavoastră! Cu toții au să încerce să vă pună bețe în roate. Să nu credeți o iotă din ce au să vă spună, fie ei părinți sau copii. Căutați-mă când vreți şi am să fac tot ce pot ca să vă dau o mână de ajutor.

— Nu-i iubiți ?

În ochii doctorului se aprinseră lumini jucăuşe. Spuse cu convingere:

— Îi iubesc la nebunie. Sunt haioşi!

Capitolul 3

Amanta lui Chevassou

Uşa primăriei era deschisă spre un coridor cu pereții albi, de curând zugrăviți, pe care erau fixate cu pioneze anunțuri administrative. Unele anunțuri, precum cel care vorbea de o şedinţă extraordinară a consiliului comunal, erau scrise de mână, cu titlul trecut în litere ronde, probabil de către învățător. Pardoseala era din dale cenuşii, tot cenuşii erau şi lambriurile. Uşa din stânga dădea probabil în sala de consiliu, unde se aflau un bust al lui Marianne[1] şi drapelul, pe când cea din dreapta, întredeschisă, era de la secretariat.

Încăperea era goală, iar în aer stăruia un miros stătut de țigări de foi. Locotenentul Danielou, care-şi făcuse din birou, în ultimele două zile, cartierul său general, încă nu sosise.

Fată în fată cu intrarea de la stradă, la celălalt capăt al coridorului, o uşă cu două canaturi era deschisă către o curte, în mijlocul căreia se înălța un tei. în dreapta curții se găsea şcoala, o clădire joasă pe ale cărei ferestre se zăreau chipuri de băieți şi fete aliniate, iar în picioare, silueta suplinitorului pe care-l văzuse Maigret la han.

Era linişte ca-ntr-o mănăstire şi nu se auzea decât bătaia ciocanului pe nicovală, la potcovărie. În fund erau gar-

[1] Nume dat întruchipării tradiționale a Republicii Franceze, reprezentată ca o tânără femeie purtînd pe cap o bonetă frigiană împodobită cu culorile steagului francez (n.t.).

duri, grădini verzi ca mugurii ce începeau să apară pe crengile liliacului, case albe şi galbene, cu ferestre deschise ici-colo.

Maigret o luă la stânga, către casa cu un etaj a familiei Gastin. Când întinse mâna, înainte să bată, uşa se deschise şi el se trezi în pragul unei bucătării. înăuntru, un băiat cu ochelari şedea în faţa mesei acoperite cu pânză cerată cafenie, aplecat asupra unui caiet.

Îi deschisese doamna Gastin. Îl văzuse pe fereastră cum se oprise în curte, cum privise în jur şi înaintase cu paşi înceţi.

— Am aflat de ieri că o să veniţi, spuse ea, dându-se la o parte ca să-i facă loc să treacă. Intraţi, domnule comisar. Dacă aţi şti ce bine-mi pare că aţi venit!

Femeia îşi şterse mâinile ude de şorţ, întorcându-se către fiul ei care nu ridicase capul şi părea că nu-l ia în seamă pe vizitator.

— Nu-i dai bună ziua comisarului Maigret, Jean-Paul ?

— Bună ziua.

— Vrei să te duci la tine în cameră?

Bucătăria era mică, dar, în ciuda orei matinale, de o curăţenie meticuloasă, fără cea mai mică urmă de dezordine. Fără să protesteze, tânărul Gastin îşi luă cartea şi, trecând pe coridor, începu să urce scara ce ducea la etaj.

— Veniţi pe aici, domnule comisar.

Traversară la rândul lor coridorul, pătrunzând într-o odaie ce servea drept salon şi unde, probabil, nu locuia nimeni. înăuntru puteai vedea un pian lângă perete, o masă rotundă, de stejar masiv, fotolii cu scufe de dantelă, fotografii pe pereţi şi, pretutindeni, bibelouri.

— Luaţi loc, vă rog.

Casa cuprindea patru încăperi, unele mai mici decât altele, iar Maigret avu impresia, de cum intră, că e prea înalt

şi prea corpolent şi, în acelaşi timp, că se află dintr-o dată într-o lume ireală.

Fusese prevenit că doamna Gastin era o femeie în genul bărbatului ei, însă nu-şi închipuise să-i semene până acolo încât să-i iei drept frate şi soră. Avea aceeaşi culoare nehotărâtă a părului prea de timpuriu rărit, mijlocul feţei ca proiectat înainte, ochi spălăciţi de miop. Iar copilul, la rândul lui, era caricatura tatălui şi a mamei în acelaşi timp.

Oare încerca, de sus, să tragă cu urechea la ceea ce se vorbea, sau se adâncise din nou în caietul lui? Deşi era de vreo doisprezece ani, avea de pe acum aerul unui moşulică sau, mai degrabă, al unui om fără vârstă.

— Nu l-am trimis la şcoală, explică doamna Gastin, închizând uşa. M-am gândit că e mai bine aşa. Ştiţi ce cruzi sunt copiii.

Dacă Maigret nu s-ar fi aşezat, aproape că ar fi umplut odaia, aşa că, nemişcat, din fotoliul său, îi făcu semn interlocutoarei să ia şi ea loc, fiindcă-l jena s-o vadă stând în picioare.

Ca şi fiul ei, doamna Gastin n-avea vârstă. Maigret ştia că nu are decât treizeci şi patru de ani, însă rareori văzuse o femeie care să-şi abandoneze într-o asemenea măsură feminitatea. Sub rochia de o culoare nedefinită, corpul îi era slab şi ostenit; ghiceai sânii care atârnau ca două buzunare goale, spinarea începuse să i se înconvoaie şi pielea, în loc să se bronzeze sub soarele de la ţară, devenise pământie. Până şi vocea îi era stinsă!

Ea se străduI totuşi să zâmbească, întinzând o mână timidă ce atinse antebraţul lui Maigret pe când zicea:

— Vă sunt atât de recunoscătoare că aţi avut încredere în el!

Nu-i putea răspunde că încă nu era sigur, nici mărturisi că se hotărâse dintr-o dată să vină din cauza soarelui de

primăvară de la Paris, precum si a unei amintiri cu vin alb si stridii.

— Dacă aţi şti ce tare mă mustru, domnule comisar! Căci numai eu sunt răspunzătoare de tot ce se întâmplă. Eu i-am stricat viaţa şi lui, şi fiului meu. Fac tot posibilul să ispăşesc, încerc din toate puterile, vedeţi...

El se simţea la fel de stingherit ca atunci când intri, fără să ştii, într-o casă unde e un mort pe care nu-l cunoşti şi numai nu-ţi trece prin cap ce să spui. Intrase într-o lume aparte, care nu ţinea de satul în mijlocul căruia era prinsă.

Cei trei, Gastin, soţia şi fiul lor, aparţineau unei rase atât de deosebite, încât Maigret pricepea neîncrederea ţăranilor.

— Nu ştiu cum au să se sfârşească toate acestea, continuă ea după ce scoase un suspin, dar nu vreau să cred că tribunalele condamnă un nevinovat. Este un om atât de deosebit! L-aţi văzut, însă de cunoscut nu-l cunoaşteţi. Spuneţi-mi, cum arăta ieri seară?

— Foarte bine. Foarte calm.

— Este adevărat că i-au pus cătuşe pe peronul gării ?

— Nu. I-a întovărăşit pe cei doi jandarmi de bunăvoie.

— Era multă lume care se uita la el?

— Lucrurile s-au petrecut discret.

— Credeţi că n-are nevoie de nimic ? Are sănătatea delicată. N-a fost niciodată prea robust.

Nu plângea. Trebuie să fi plâns atât de mult în viaţa ei, încât nu mai avea lacrimi. Chiar deasupra capului ei, la dreapta ferestrei, se afla fotografia unei tinere aproape durdulii, iar Maigret nu-şi putea lua ochii de la ea, întrebându-se dacă fusese într-adevăr aşa, cu ochi râzători şi chiar cu gropiţe în obraji.

— Vă uitaţi la portretul meu de pe când eram tânără ?

Mai era unul, al lui Gastin, ce-i făcea pereche. El aproape că nu se schimbase, afară de faptul că la vremea aceea

purta părul destul de lung, ca artiştii, cum se spunea pe atunci, şi, neîndoios, scria versuri.

— V-au spus ? şopti ea, după ce aruncă o privire spre uşă.

Iar el simți că mai cu seamă despre asta voia să vorbească femeia, că la asta se tot gândea, din clipa când aflase de sosirea lui, că acesta era singurul lucru ce avea pentru ea însemnătate.

— Faceți aluzie la ceea ce s-a întâmplat la Courbevoie ?

— La Charles, da...

Se stăpâni şi roşi, ca şi cum acel prenume ar fi fost tabu.

— Chevassou?

Ea dădu afirmativ din cap.

— Mă întreb şi azi cum a putut să mi se întâmple aşa ceva. Am suferit atât de mult, domnule comisar! Şi cât aş vrea să-mi pot explica! Ştiți, eu nu sunt o femeie rea. Pe Joseph l-am cunoscut când aveam cincisprezece ani şi am ştiut îndată că am să mă mărit cu el. Ne-am pregătit pentru viața împreună. Amândoi am hotărât să intrăm în învățământ.

— El v-a dat ideea ?

— Aşa cred. E mai inteligent ca mine. Este un om superior. Oamenii nu-şi dau întotdeauna seama, pentru că e prea modest. Ne-am luat diploma în acelaşi an şi ne-am căsătorit. Am reuşit, mulțumită unui văr influent, să fim numiți amândoi la Courbevoie.

— Credeți că asta are vreo legătură cu ceea ce s-a întâmplat marți aici?

Îl privi surprinsă. N-ar fi trebuit s-o întrerupă, căci îşi pierduse firul ideilor.

— Totul e din vina mea.

Încrunta din sprâncene, neştiind cum să se explice mai repede:

— Fără ceea ce s-a petrecut la Courbevoie, n-am fi venit aici. Acolo, Joseph era bine văzut. Acolo oamenii au idei mai moderne, înțelegeți? Ar fi reuşit. Avea viitor.

— Şi dumneavoastră ?

— Şi eu. Mă ajuta, îmi dădea sfaturi. Pe urmă, de pe o zi pe alta, parcă mi-am pierdut mințile, încă mă mai întreb ce m-a apucat. Nu voiam. Mă apăram. Mă jurasem că nu voi face niciodată una ca asta. După aceea, când Charles era cu mine...

Se înroşi din nou şi bolborosi, ca şi cum l-ar fi jignit pe Maigret însuşi, vorbindu-i de omul acela:

— Vă cer iertare... Când era cu mine, nu puteam să-i rezist. Nu cred să fi fost dragoste, pentru că îl iubesc pe Joseph, l-am iubit întotdeauna. Mă apuca un fel de febră şi nu mă mai gândeam la nimic, nici măcar la băiatul nostru, care era mic de tot. L-aş fi părăsit, domnule comisar. Chiar mă gândisem să-i părăsesc pe amândoi, să plec oriunde... înțelegeți asta?

Maigret nu îndrăznea să-i spună că, fără îndoială, nu încercase niciodată vreo plăcere sexuală cu soțul ei şi că povestea era banală. Avea nevoie să creadă că trecuse printr-o aventură excepțională şi să se zbuciume, să se căiască, să se trateze pe sine însăşi ca pe ultima dintre femei.

— Sunteți catolică, doamnă Gastin ?

Atingea un alt punct sensibil.

— Am fost, ca şi părinții mei, înainte să-l întâlnesc pe Joseph. El nu crede decât în ştiință şi în progres. Nu-i poate suferi pe preoți.

— Ați încetat să vă mai duceți la biserică?

— Da.

— După cele întâmplate, nu v-ați întors din nou către biserică?

— N-am putut! Mi se pare că l-aş mai trăda încă o dată. Şi pe urmă, la ce bun? În primii ani aici, am sperat că vom

începe o viață nouă. Oamenii se arătau bănuitori, cum sentâmplă totdeauna la tară. Totuşi, eram convinsă că-ntr-o bună zi au să-si dea seama ce calități are soțul meu. Apoi au descoperit, nu ştiu cum, întâmplarea de la Courbevoie şi nici măcar elevii nu l-au mai respectat. Când vă spun că totul e din vina mea...

— Soțul dumneavoastră a avut certuri cu Leonie Birard?

— S-a mai întâmplat. în calitatea lui de secretar al primăriei. Era o femeie care făcea mereu greutăți. Au fost nişte probleme de pus la punct, cu alocația. Joseph e riguros. îşi face doar datoria, nu semnează certificate fictive.

— Ea ştia ce vi se întâmplase?

— Ca toată lumea.

— Scotea limba şi la dumneavoastră ?

— Şi-mi arunca vorbe murdare când treceam prin fața casei ei. Evitam să trec pe acolo. Nu numai că scotea limba la mine, dar câteodată, când mă vedea pe fereastră, sentorcea şi-şi ridica fustele. Vă cer iertare. Pare aproape de necrezut pentru o femeie în vârstă. Dar aşa era ea. Lui Joseph nu i-ar fi trecut niciodată prin cap s-o omoare pentru atâta lucru. N-ar fi ucis pe nimeni. L-ați văzut. Este un om blând, care ar vrea să-i vadă pe toți fericiți.

— Vorbiți-mi de băiat.

— Ce să vă spun ? Seamănă cu taică-său. E un băiat liniştit, studios, foarte avansat pentru vârstă lui. Nu e primul din clasă ca să nu fie soțul meu acuzat că-l favorizează. Joseph îi dă anume note mai mici decât merită.

— Copilul nu se revoltă ?

— Înțelege. I-am explicat de ce e necesar să facă aşa.

— E la curent cu cele întâmplate la Courbevoie ?

— Nu i-am vorbit niciodată despre asta. Însă colegii lui n-au stat degeaba. El se preface că nu ştie nimic.

— I se întâmplă să se joace cu ceilalți?

— La început, se juca. De vreo doi ani, de când satul s-a pus pe față împotriva noastră, preferă să rămână în casă. Citeşte mult. îl învăț să cânte la pian. Cântă de pe acum foarte bine pentru vârstă lui.

Fereastra era închisă, iar Maigret începea să se sufoce şi să se întrebe dacă nu cumva se afla țintuit dintr-o dată în vreun vechi album cu fotografii.

— Soțul dumneavoastră a venit acasă marți, puțin după ora zece?

— Da. Aşa cred. Mi-au pus de atâtea ori întrebarea asta în fel şi chip, ca şi cum ar fi vrut numaidecât să mă contrazic, încât nu mai sunt sigură de nimic. De obicei, în recreație, intră câteva clipe în bucătărie şi bea o ceaşcă de cafea. La ora aceea mă aflu de obicei sus.

— Bea vin ?

— Niciodată. Şi nici nu fumează.

— Marți n-a venit în timpul recreației ?

— El a zis că nu. Şi eu am zis la fel, căci el nu minte niciodată. După aceea s-a zis că a venit ceva mai târziu.

— Ați negat?

— Am fost de bună-credință, domnule Maigret. Mai pe urmă, mi-am adus aminte că i-am găsit ceaşca de cafea pe masa din bucătărie. Nu ştiu dacă a venit în timpul recreației sau după.

— S-ar fi putut duce în magazia cu unelte fără să-l vedeți?

— Camera în care eram eu, la etaj, n-are fereastră spre grădină.

— Dar casa lui Leonie Birard o puteați vedea ?

— Da, dacă m-aş fi uitat.

— N-ați auzit focul de armă ?

— N-am auzit nimic. Fereastra era închisă. M-am făcut foarte friguroasă. De fapt, am fost dintotdeauna. Iar în tim-

pul recreațiilor închid ferestrele, chiar şi vara, din cauza zgomotului.

— Mi-ați spus că oamenii de pe aici nu-l plac pe soțul dumneavoastră. Aş vrea să lămurim acest aspect. Este vreunul, din sat, care să aibă ceva special împotriva lui?

— Cu siguranță. Adjunctul primarului.

— Theo?

— Theo Coumart, da, care locuieşte chiar în spatele casei noastre. Grădinile noastre se învecinează. Cum se crapă de ziuă, începe să bea vin alb la el în pivniță, unde se află întotdeauna un butoiaş cu cepul pregătit. De pe la zeceunsprezece se duce la Louis, unde bea mai departe, până seara.

— Nu face nimic ?

— Părinții lui aveau o fermă mare. El n-a muncit în viața lui. Într-o după-amiază, când Joseph era plecat în La Rochelle cu Jean-Paul, iarna trecută, a intrat la noi în casă pe la patru şi jumătate. Eram sus, tocmai mă schimbam. Am auzit paşi grei pe scară. Era el, beat criță. A împins uşa şi a început să râdă. Apoi, dintr-o dată, ca si cum ar fi fost într-o casă dintr-acelea, a încercat să mă răstoarne pe pat. L-am zgâriat pe față şi i-am făcut o rană serioasă la nas. I-a curs sânge. A început să înjure şi să țipe că o femeie ca mine n-are dreptul să facă mofturi. Am deschis fereastra, amenințând că strig după ajutor. Eram în combinezon. Până la urmă a plecat, cred că mai degrabă din pricina sângelui care i se scurgea pe față. De atunci, nu mi-a mai spus niciodată nici un cuvânt.

El conduce satul. Primarul, domnul Rateau, se ocupă cu creşterea midiilor, e prins toată ziua cu treburile lui şi nu se arată pe la primărie decât în zilele de consiliu. Theo aranjează alegerile după placul lui, face servicii, semnează orice hârtie...

— Nu ştiți dacă marți dimineața se afla în grădina lui, aşa cum pretinde?

— Dacă aşa spune, probabil că aşa şi este, căci au putut să-l vadă şi alte persoane. E adevărat că, dacă le-ar cere să mintă în favoarea lui, oamenii n-ar sta pe gânduri.

— V-ar deranja dacă aş sta puțin de vorbă cu fiul dumneavoastră?

Resemnată, ea se ridică si deschise uşa.

— Jean-Paul! Vrei să cobori ?

— De ce? se auzi vocea la etaj.

— Comisarul Maigret vrea să-ți spună ceva.

Se auziră paşi şovăitori. Băiatul apăru cu o carte în mână şi rămase la început în pragul uşii, neîncrezător.

— Intră, băiete. Bănuiesc că nu ți-e frică de mine ?

— Nu mi-e frică de nimeni.

Avea aceeaşi voce înfundată ca si mama lui.

— Marți dimineață erai în clasă?

Aruncă o privire către comisar, apoi către maică-sa, ca si cum s-ar fi întrebat dacă trebuie să răspundă chiar şi la o întrebare aşa de nevinovată

— Poți să vorbeşti, Jean-Paul. Comisarul tine cu noi.

Privirea ei părea să-i ceară iertare lui Maigret pentru această afirmație. Totuşi, nu obținu din partea copilului decât un semn din cap.

— Ce s-a-ntâmplat după recreație ?

Din nou, aceeaşi tăcere. Maigret se preschimbă într-un monument de răbdare.

— Presupun că vrei ca tatăl tău să iasă din închisoare si adevăratul vinovat să fie arestat?

Era greu să ghiceşti ce spuneau ochii băiatului, prin lentilele groase ale ochelarilor. Nu întorcea privirile, dimpotrivă, îl fixa pe comisar, fără ca pe chipul lui supt să se clintească vreo trăsătură.

— Pentru moment, continuă comisarul, nu ştiu decât ceea ce povestesc oamenii. Un fapt mărunt, aparent fără importanță, poate să mă pună pe o pistă. Câți elevi sunteți la şcoală?

— Răspunde, Jean-Paul.

Iar el, cu regret:

— Cu toții, treizeci si doi.

— Ce înțelegi prin „cu toții" ?

— Cei mici cu cei mari. Toți cei care sunt înscrişi.

Mama sa explică:

— Lipsesc mereu. Câteodată, mai ales când e vreme frumoasă, abia dacă vin vreo cincisprezece, şi nu poți trimite mereu jandarmii acasă.

— Ai prieteni în clasă?

El lăsă să-i scape:

— Nu.

— Dintre copiii din sat, nu e nici unul care să-ți fie prieten?

Atunci, cu un aer sfidător, el rosti:

— Sunt fiul directorului scolii.

— Din pricina asta nu te iubesc?

El nu răspunse.

— Ce faci în timpul recreațiilor ?

— Nimic.

— Nu vii s-o vezi pe mama?

— Nu.

— De ce ?

— Pentru că nu vrea tata.

Doamna Gastin explică din nou:

— Nu vrea să facă vreo deosebire între fiul lui şi ceilalți. Dacă Jean-Paul ar intra aici în timpul recreațiilor, n-ar mai exista nici un motiv ca fiul paznicului de la câmp sau al măcelarului, de pildă, să nu treacă strada, ca să se ducă acasă.

— Înțeleg. Iți aduci aminte ce a făcut marți tatăl tău, în timpul recreației?

— Nu.

— Nu-i supraveghează pe elevi ?

— Ba da.

— Stă în curte cu voi ?

— Uneori.

— N-a intrat în casă?

— Nu ştiu.

Rareori pusese întrebări cuiva mai recalcitrant. Dacă ar fi avut un adult în față, lui Maigret i-ar fi sărit țandăra, ceea ce doamna Gastin simți, căci, apropiindu-se de fiul său spre a-l proteja, îi puse o mână pe umăr, cu un gest împăciuitor.

— Răspunde politicos comisarului, Jean-Paul.

— Nu sunt nepoliticos.

— La ora zece v-ați înapoiat cu toții în clasă. Tatăl tău a scris pe tablă?

Printre perdele, Maigret zărea, în clădirea din față a şcolii, o porțiune din tablă pe care erau scrise cu cretă nişte cuvinte.

— Poate.

— Ce oră aveați ?

— De gramatică.

— A bătut cineva la uşă?

— Poate.

— Nu eşti sigur ? Nu l-ai văzut ieşind pe tatăl tău?

— Nu ştiu.

— Ascultă. Când învățătorul iese din clasă, de obicei elevii se ridică, vorbesc, fac năzbâtii. Jean-Paul tăcu.

— Aşa s-a întâmplat marți?

— Nu-mi aduc aminte.

— N-ai ieşit din clasă?

— De ce ?

— De pildă, ai fi putut să te duci la toaletă. Văd că este în curte.

— Nu m-am dus.

— Cine s-a repezit la fereastră ?

— Nu ştiu.

Acum Maigret stătea în picioare, cu pumnii strânşi în buzunare.

— Ascultă...

— Nu ştiu nimic. N-am văzut nimic. N-am nimic să vă spun.

Şi dintr-o dată puştiul ieşi din odaie, luând-o în sus pe scară; se auzi, la etaj, cum închidea uşa.

— Să nu vă supărați pe el, domnule comisar. Puneți-vă în locul lui. Ieri, locotenentul l-a interogat mai bine de un ceas şi, când s-a înapoiat, nu mi-a spus o vorbă, s-a întins pe pat şi a rămas aşa până seara, cu ochii larg deschişi.

— Îşi iubeşte tatăl ?

Ea nu înțelese exact sensul întrebării.

— Vreau să spun: are o afecțiune, o admirație specială pentru tatăl său? Sau, poate, vă preferă pe dumneavoastră? Cui îi face confidențe?

— Nu face confidențe nimănui. Cu siguranță că mă preferă pe mine tatălui său.

— Cum a reacționat când a fost acuzat soțul dumneavoastră ?

— Exact cum ați văzut.

— N-a plâns?

— Nu l-am văzut plângând din pruncie.

— De când are carabina ?

— I-am dăruit-o de Crăciun.

— O foloseşte des ?

— Din când în când se plimbă singur, cu carabina sub braț, ca un vânător, dar cred că trage rareori. În două-trei

rânduri, a fixat o țintă de hârtie pe teiul din curte, însă soțul meu i-a atras atenția că răneşte copacul.

— Presupun că dacă ar fi ieşit din clasă marți, în timpul absenței soțului dumneavoastră, colegii lui ar fi remarcat?

— Cu siguranță.

— Şi ar fi spus-o?

— V-ați putut gândi că Jean-Paul...?

— Sunt obligat să mă gândesc la toate. Cine este elevul care pretinde că l-a văzut pe soțul dumneavoastră ieşind din magazia cu unelte?

— Marcel Sellier.

— Al cui fiu este?

— Al paznicului de la câmp, care e în acelaşi timp tinichigiu, electrician şi lăcătuş. La nevoie, tot el repară acoperişurile.

— Ce vârstă are Marcel Sellier ?

— Aceeaşi vârstă cu Jean-Paul, cu două-trei luni diferență.

— E un elev bun ?

— Cel mai bun, dimpreună cu fiul meu. Ca să nu pară că-l favorizează pe Jean-Paul, soțul meu îi dă întotdeauna primul loc lui Marcel. Şi tatăl lui e inteligent, harnic. Cred că sunt oameni cumsecade. Sunteți supărat tare pe el?

— Pe cine ?

— Pe Jean-Paul. A fost aproape neobrăzat cu dumneavoastră. Iar eu nici măcar nu v-am oferit ceva de băut. Nu vreți să beți ceva?

— Mulțumesc. Probabil că locotenentul a si sosit, şi i-am făgăduit să mă întâlnesc cu el.

— Veți continua să ne ajutați?

— De ce mă întrebați asta ?

— Pentru că, în locul dumneavoastră, cred că aş fi descurajată. Ați venit de atât de departe, iar ceea ce găsiți aici e atât de puțin ademenitor...

— Voi face tot ce-am să pot.

Maigret se îndreptă spre uşă, spre a evita ca ea să-i apuce mâinile, aşa cum simţea că e gata să facă, şi poate să i le sărute. Se grăbea să ajungă afară, să simtă aerul proaspăt pe obraji, să audă alte sunete decât glasul obosit al soţiei învăţătorului.

— Am să revin neapărat să vă văd.

— Credeţi că n-are nevoie de nimic ?

— Dacă are nevoie de ceva, am să vă spun.

— Nu trebuie să-şi ia un avocat?

— încă nu este necesar.

În momentul în care străbătea curtea fără să privească îndărăt, uşile cu geamuri ale şcolii se deschiseră larg şi un grup de copii dădu buzna afară, strigând. Câţiva, văzându-l, se opriră scurt, ştiind - fără îndoială, de la părinţii lor – cine era, şi începură să-l iscodească din priviri.

Erau de toate vârstele, ţânci de şase ani şi băieţandri de paisprezece sau cincisprezece ani care aveau de acum înfăţişare de adolescenţi. Erau şi fete, adunate într-un colţ, spre a se apăra, parcă, de băieţi.

Dincolo de coridorul cu cele două uşi deschise,Maigret zări maşina jandarmeriei. Se opri în faţa secretariatului şi bătu la uşă. Se auzi vocea lui Danielou:

— Intraţi!

Locotenentul, care-şi scosese centironul şi îşi descheiase nasturii de la tunică, se ridică să-i strângă mâna. Se instalase pe locul lui Gastin, cu hârtiile desfăşurate în faţa lui şi cu ştampilele primăriei alături. Maigret nu observă imediat tânăra voinică, aşezată într-un colţ umbrit, ce ţinea un prunc în braţe.

— Luaţi loc, domnule comisar. Vă stau la dispoziţie numaidecât. Mi-am luat precauţia să convoc din nou toţi martorii si să-i mai interoghez o dată.

Fără îndoială, asta din pricina prezenței comisarului la Saint-Andre.

— O havană ?

— Nu, mulțumesc. Fumez numai pipă.

— Uitasem!

În ce-l privește, fuma havane cu tutun din cel mai negru, pe care le plimba prin gură în timp ce vorbea.

— Permiteți ? Şi, întorcându-se către fată:

— Spui că ți-a făgăduit să-ți lase tot ce avea, inclusiv casa?

— Da, aşa a promis.

Ea nu părea să ştie ce anume înseamnă asta. În fapt, nu părea să ştie mare lucru şi lăsa mai degrabă impresia că ar fi proasta satului. Înaltă şi zdravănă, otova la trup, îmbrăcată într-o rochie neagră de căpătat, avea fire de paie în părul în neorânduială. Mirosea puternic. Iar pruncul răspândea şi el un miros de urină şi de fecale.

— Când ți-a făcut promisiunea asta ?

— Demult.

Avea nişte ochi mari, de un albastru aproape transparent, şi încrunta din sprâncene, încercând să înțeleagă ce voiau de la ea.

— Ce înțelegi prin demult ? Un an ?

— Poate că un an.

— Doi ani ?

— Se poate.

— De cât timp lucrezi la Leonie Birard ?

— Stați aşa... După ce-am avut al doilea copil... Nu, al treilea...

— Câți ani are ?

Buzele ei se mişcau ca la biserică în timp ce făcea un calcul mintal.

— Cinci ani.

— Unde e acum?

— Acasă.
— Câți ai acasă?
— Trei. Unul e aici, iar cel mare e la şcoală.
— Cine-i păzeşte?
— Nimeni.
Cei doi bărbați schimbară o privire.
— Lucrezi deci cam de cinci ani la Leonie Birard. Făgăduiala de a-ți lăsa banii ți-a făcut-o de cum ai intrat la ea?
— Nu.
— După doi, după trei ani ?
— Da.
— Doi sau trei?
— Nu ştiu.
— A semnat vreo hârtie?
— Nu ştiu.
— Nu ştii nici de ce ți-a făcut promisiunea asta?
— Ca să turbeze de necaz nepoată-sa. Ea mi-a spus.
— Nepoată-sa venea s-o viziteze?
— Niciodată.
— E doamna Sellier, soția paznicului de la câmp, nu-i aşa?
— Da.
— Paznicul n-o vizita nici el deloc ?
— Ba da.
— Nu erau certați ?
— Ba da.
— Şi de ce se ducea la ea ?
— Ca s-o amenințe că-i face proces-verbal, când ea îşi arunca gunoaiele pe fereastră.
— Se certau ?
— Se înjurau de mama focului.
— O iubeai pe stăpână ?
Ea făcu ochii rotunzi, ca si cum ideea că ar putea iubi sau nu pe cineva nu i-ar fi trecut niciodată prin cap.

— Nu ştiu.

— Se purta bine cu tine ?

— Îmi dădea ce-i rămânea.

— Ce-i rămânea din ce ?

— Din mâncare. Şi, la fel, rochii vechi.

— Te plătea regulat?

— Nu cine ştie ce.

— Ce vrea să zică asta, nu cine ştie ce ?

— Jumătate din ce-mi dau celelalte când muncesc la ele. Dar ea-mi lua toate după-amiezele. Aşa că...

— Ai fost de fată si la alte certuri?

— Aproape cu toată lumea.

— La ea acasă ?

— Nu mai ieşea din casă, striga la oameni de la geam.

— Ce le striga?

— Lucruri pe care le făcuseră şi nu voiau să se ştie.

— De asta o ura toată lumea ?

— Aşa cred.

— O ura cineva atât de tare încât s-o omoare ?

— Aşa o fi, din moment ce-a omorât-o.

— Dar n-ai nici cea mai mică idee cine-ar fi putut să o facă?

— Credeam că ştiți.

— Cum aşa?

— Păi dacă l-ați arestat pe învățător!

— Crezi că el e ?

— Nu ştiu.

— Îmi dați voie să pun o întrebare ? interveni Maigret, întorcându-se către locotenent.

— Vă rog!

— Theo, vicele primarului, e tatăl unuia sau al mai multora dintre copiii tăi? Ea nu se simți jignită. Păru să stea pe gânduri.

— Poate că da. Nu sunt sigură.

— Se înțelegea bine cu Leonie Birard ?

Ea rămase iarăşi pe gânduri.

— Ca si ceilalți.

— Ştia că ea îți promisese să te treacă în testament ?

— Îi spusesem.

— Şi cum a reacționat ?

Ea nu înțelese cuvântul. El reluă:

— Ce ți-a răspuns ?

— Mi-a zis să-i cer o hârtie.

— Şi i-ai cerut ?

— Da.

— Când?

— Demult.

— A refuzat ?

— A zis că totul era în ordine.

— Ce-ai făcut când ai găsit-o moartă ?

— Am țipat.

— Numaidecât ?

— De cum am văzut sângele. La început crezusem c-a leşinat.

— N-ai răscolit prin sertare?

— Care sertare ?

Maigret îi făcu semn locotenentului că isprăvise. Acesta se ridică în picioare.

— Îți mulțumesc, Maria. Dacă o să mai am nevoie de tine, te convoc eu.

— N-a semnat nici o hârtie? întrebă aceasta din dreptul uşii, cu pruncul în brațe.

— Până acum nu s-a găsit nimic.

Atunci ea mormăi, în timp ce le întorcea spatele:

— Trebuia să-mi închipui că mă înşeală.

O văzură trecând prin fața ferestrei, vorbind de una singură, cu un aer nemulțumit.

Capitolul 4

Scrisorile funcţionarei de la poştă

Locotenentul suspină ca pentru a se scuza:

— Vedeți! Fac ce pot.

Şi era, desigur, adevărat. O făcea cu atât mai conştiincios cu cât cineva asista acum la ancheta sa, cineva de la faimoasa Poliție Judiciară care avea, probabil, un prestigiu deosebit în ochii lui.

Cazul său era curios. Aparținea unei familii cunoscute din Toulouse şi, la dorința părinților, absolvise politehnica, ba chiar cu note mai mult decât onorabile. Atunci, în loc să aleagă între armată şi industrie, se hotărâse pentru jandarmerie şi-şi mai impusese doi ani de drept.

Avea o soție frumoasă, de asemenea de familie bună, şi amândoi treceau drept una din perechile cele mai agreabile din La Rochelle.

Se străduia să arate că se simte în largul său în decorul cenuşiu al primăriei, unde soarele încă nu pătrundea şi unde, în contrast cu lumina de afară, era aproape întuneric.

— Nu e uşor să descoperi ce gândesc ei! Observă locotenentul, aprinzându-şi o nouă havană.

Într-un colț al încăperii se aflau, sprijinite de perete, şase carabine de calibrul 22, dintre care patru absolut asemănătoare, iar una de model vechi, cu patul sculptat.

— Cred că le am pe toate. Dacă mai sunt vreunele pe undeva, oamenii mei le vor găsi în cursul dimineții.

Luă de pe şemineu o cutie de carton care semăna cu o cutie de pastile şi scoase dintr-însa o bucată de plumb deformată.

— L-am examinat cu atenție. Am urmat cândva cursuri de balistică, iar în La Rochelle noi n-avem expert. E vorba de un glonț de plumb, căruia i se mai spune şi proiectil moale şi care se turteşte când îşi atinge ținta, chiar dacă aceasta e o scândură de brad. E inutil deci să căutăm pe el urmele care pot fi găsite la alte feluri de gloanțe şi care îți permit adeseori să identifici arma cu care s-a tras.

Maigret făcu semn că înțelege.

— Vă sunt familiare carabinele de calibrul 22, domnule comisar?

— Mai mult sau mai puțin.

Mai degrabă mai puțin decât mai mult, căci nu-şi amintea de vreo crimă comisă la Paris cu o asemenea armă.

— Acestea pot trage cu două feluri de cartuşe, scurte sau lungi. Cele scurte au o bătaie destul de mică, dar cele lungi îşi ating ținta la mai mult de o sută cincizeci de metri.

Pe marmura cu vinişoare a şemineului, încă vreo douăzeci de bucățele de plumb formau o grămăjoară.

— Am făcut ieri un anumit număr de experiențe cu carabinele de aici. Glonțul care a lovit-o pe Leonie Birard este un 22 lung, iar greutatea lui corespunde celor pe care le-am tras noi.

— Nu s-a găsit tubul cartuşului?

— Oamenii mei au cercetat cu mare amănunțime grădinile. Vor mai căuta şi în după-amiaza de azi. Nu e imposibil ca cel care a tras să-l fi adunat de pe jos. După câte vedeți, avem foarte puține indicii materiale.

— Toate puştile astea au fost folosite recent?

— Destul de recent. Este greu să-ți faci o idee precisă, căci băieții nu se omoară să le curețe şi să le ungă după folosire. Nici raportul medical, pe care-l am aici, nu ne e de mare ajutor, căci doctorul nu e în stare să determine, măcar aproximativ, de la ce distanță s-a tras. Poate fi, la fel de bine, cincizeci sau mai mult de o sută de metri.

Maigret îşi umplea pipa, în picioare, lângă fereastră, ascultând neatent. În față, aproape de biserică, un bărbat cu părul negru, vâlvoi, potcovea un cal, pe care-l ținea de picior un tânăr.

— Judecătorul de instrucție si cu mine am luat la rând diferitele ipoteze posibile. Prima care ne-a venit în minte, oricât ar părea de ciudat, a fost aceea a unui accident întâmplător. Are ceva atât de incredibil în ea crima aceasta, uciderea unei funcționare de la poştă cu un glonț calibrul 22 pare aşa de neverosimilă, încât ne-am întrebat dacă nu cumva a fost întâmplătoare. Pe undeva, în vreo grădină, cineva ar fi putut să ochească în vrăbii, aşa cum obişnuiesc băieții. Sunt si coincidențe mai stranii, înțelegeți ce vreau să spun?

Maigret dădu afirmativ din cap. Locotenentul avea o nevoie aproape copilărească de a fi aprobat de el şi dorința lui de a rezolva problema era înduioşătoare.

— Asta este ceea ce am numit noi teoria accidentului pur şi simplu. Dacă moartea lui Leonie Birard s-ar fi produs la o altă oră a zilei, sau într-o zi de sărbătoare, sau într-o altă parte a satului, ne-am fi oprit asupra ei, fiindcă este cea mai plauzibilă. Numai că la ora la care a fost ucisă bătrâna, copiii erau la şcoală.

— Toți?

— Aproape. Lipseau trei sau patru, printre care şi o fată, care locuiesc destul de departe, la ferme, şi n-au fost văzuți în sat în dimineața aceea. Un altul, fiul măcelarului, zace

în pat de aproape o lună. Ne-am gândit atunci la o a doua posibilitate, aceea a unei rele intenții.

Unul dintre vecinii în ceartă cu bătrână Birard, cum e cazul cu mai toți, cineva pe care ea îl va fi sfidat prea mult, ar fi putut, într-o izbucnire de mânie, să tragă de departe ca s-o înspăimânte ori ca să-i spargă geamurile, fără să-i treacă prin gând s-o omoare.

Încă n-am exclus cu totul această ipoteză, fiindcă cea de-a treia, a omorului premeditat, presupune, întâi de toate, un țintaş de primă mână. Dacă glonțul ar fi atins victima oriunde în altă parte în afara ochiului, aceasta n-ar fi fost decât rănită, şi nici măcar grav. Şi, ca să o nimerească în ochi de la o anumită distanță, ar fi trebuit să fie un țintaş excepțional.

Nu uitați că totul s-a petrecut în plină zi, în grupul de case unde ne aflăm, la o oră la care cele mai multe dintre femei trebăluiesc pe acasă. E o îngrămădeală de curți şi de grădini. Era vreme frumoasă şi multe ferestre erau deschise.

— Ați încercat să stabiliți unde era fiecare pe la zece şi un sfert?

— Ați auzit-o pe Maria Smelker. Celelalte depoziții sunt cam tot atât de clare ca şi a ei. Oamenii răspund fără plăcere. Când intră în detalii, acestea sunt aşa de confuze, încât nu fac decât să complice lucrurile.

— Adjunctul era la el în grădină?

— Se pare că da. Depinde dacă te ții după ora de la radio sau după cea de la biserică, deoarece orologiul din clopotniță o ia înainte cu cincisprezece până la douăzeci de minute. Cineva care asculta radioul pretinde că l-a văzut pe Theo pe drum, pe la zece şi un sfert, îndreptându-se către Colțişorul plăcut. Cei de la Colțişorul plăcut afirmă că n-a ajuns acolo decât după zece şi jumătate. Soția măcelarului,

care punea rufe la uscat, zice că l-a văzut intrând în crama lui ca să bea ceva, cum are obiceiul.

— El are carabină ?

— Nu. Doar o puşcă de vânătoare cu două ţevi. Asta ca să demonstrez cât poate fi de greu să obţii o mărturie valabilă. Singura care rezistă este a băiatului.

— Fiul paznicului de la câmp?

— Da.

— De ce n-a vorbit din prima zi?

— L-am întrebat şi eu. Răspunsul lui e plauzibil. Ştiţi, probabil, că tatăl său, Julien Sellier, s-a căsătorit cu nepoata bătrânei?

— Mai ştiu si că Leonie Birard îşi anunţase intenţia de a o dezmoşteni.

— Marcel Sellier şi-a zis că ar fi dat impresia că vrea să-l scoată pe tatăl său din cauză. De aceea nici nu i-a spus acestuia decât în seara zilei următoare. Iar Julien Sellier ni l-a adus joi dimineaţa. O să-i vedeţi. Sunt oameni simpatici, cu aspect sincer.

— Marcel l-a văzut pe învăţător ieşind din magazia cu unelte?

— Aşa zice. În clasă, copiii rămăseseră de capul lor. Cei mai mulţi făceau gălăgie, pe când Marcel Sellier, care are o fire mai degrabă serioasă şi liniştită, s-a apropiat de fereastră şi l-a văzut pe Joseph Gastin ieşind din magazie.

— Nu l-a văzut si intrând ?

— Numai ieşind. In acel moment, probabil că glonţul fusese tras. Totuşi, învăţătorul continuă să nege că ar fi pus piciorul în dimineaţa aceea în magazie. Sau el minte, sau băiatul a inventat povestea. Dar pentru ce?

— Într-adevăr, pentru ce? murmură Maigret ca în treacăt.

I se părea că e tocmai ora potrivită pentru un pahar de vin. Recreația luase sfârşit. Două bătrâne treceau cu sacoşe spre cooperativă.

— Aş putea să arunc o privire în casa lui Leonie Birard? întrebă el.

— Vă însoțesc. Am cheia.

Cheia se afla pe şemineu. O aruncă în buzunar, se încheie la tunică şi-şi puse chipiul. Afară, aerul mirosea totuşi a mare, dar nu atât cât si-ar fi dorit Maigret. O luară amândoi către colțul străzii si, în fată la Louis Paumelle, comisarul spuse cu tot firescul:

— Bem un pahar ?

— Credeți că... făcu locotenentul încurcat.

Nu era genul de om care să bea într-o bodegă sau într-un han. Invitația îl stingherea şi nu ştia cum s-o refuze.

— Mă întreb dacă...

— Doar o duşcă, la botul calului.

Theo era înăuntru, aşezat într-un ungher, cu picioarele întinse, având alături o carafă de vin şi un pahar. Factorul poştal, care avea un cârlig de fier în locul brațului stâng, stătea în picioare, în fața lui. La intrarea lor, amândoi tăcură.

— Ce să vă servesc, domnilor? întrebă din spatele tejghelei Louis, cu mânecile suflecate până sus.

— O jumătate.

Danielou, care nu se simțea în apele lui, se foia încercând să nu-şi piardă cumpătul. Poate de aceea adjunctul îi privea pe amândoi cu ironie. Era înalt şi probabil că fusese şi gras. Când slăbise, pielea începuse să-i semene cu un veşmânt prea larg, care face cute.

I se citea pe figură siguranța batjocoritoare a țăranului, căreia i se adăuga aceea a unui politician obişnuit să manipuleze alegerile locale.

— Ei, ce se mai întâmplă cu canalia aia de Gastin? întrebă el, ca şi cum nu s-ar fi adresat nimănui în particular. Iar Maigret, fără să ştie prea bine din ce motiv, îi răspunse pe acelaşi ton:

— Aşteaptă pe cineva să vină să-i ia locul. Locotenentul se simţi şocat. Factorul întoarse repede capul:

— Aţi descoperit ceva? întrebă el.

— Dumneata, care umbli toată ziua, trebuie să cunoşti ţinutul mai bine ca oricine.

— Şi ce umblu! înainte, nu cu multă vreme în urmă, mai erau oameni care nu primeau, ca să zic aşa, niciodată scrisori. Mi-aduc aminte de unele ferme unde nu călcam decât o dată pe an, pentru calendar. Acuma nu numai că fiecare primeşte un ziar, pe care trebuie să-l duc la domiciliu, dar nu e unul să nu ceară o alocaţie sau o pensie. Dacă aţi şti ce de hârtii înseamnă asta!... Şi repetă, copleşit:

— Hârtii! Hârtii!

După tonul cu care vorbea, ai fi zis că le completa chiar el.

— Mai întâi, foştii combatanţi. Pe ei îi înţeleg. Apoi, pensiile pentru văduve. Pe urmă, asigurările sociale, alocaţiile pentru familiile cu mulţi copii. Şi alocaţiile pentru... Şi, întorcându-se către adjunct:

— Mă-nţelegi? Mă întreb dacă există o singură persoană în tot satul care să nu primească nimic de la guvern. Şi sunt sigur că unii fac copii doar pentru alocaţii.

Cu paharul aburit în mână, Maigret întrebă vesel:

— Crezi dumneata că alocaţiile au vreun rol în moartea lui Leonie Birard?

— Nu se ştie niciodată.

Avea, fără îndoială, o idee fixă. El însuşi primea, probabil, o pensie pentru braţul său. Lua leafă de la guvern. Şi-l scotea din sărite faptul că ceilalţi treceau şi ei pe la casă. în definitiv, era gelos.

— Adu-mi o ulcică, Louis.

Lui Theo, ochii îi râdeau mai departe. Maigret îşi sorbi vinul cu înghiţituri mici, ceea ce aproape corespundea ideii pe care şi-o făcuse despre călătoria sa la ţărmul mării. Aerul avea aceeaşi culoare ca vinul transparent, acelaşi gust. Afară, două găini scurmau în pământul înţelenit, unde probabil că nu prea găseau râme. În bucătărie, Therese curăţa ceapă, ştergându-se din când în când la ochi cu coltul sortului.

— Mergem ?

Danielou, care abia dacă-şi înmuiase buzele în pahar, îl urmă, uşurat.

— Nu vi se pare că ţăranii ăştia au un aer batjocoritor? murmură el, după ce ajunseră afară.

— Zău că da!

— S-ar zice că asta vă amuză.

Maigret nu răspunse. începea să se înrădăcineze în sat şi nu mai regreta că părăsise Quaides Orfevres. În dimineaţa aceea nu-i telefonase soţiei sale, cum îi făgăduise. Nici măcar nu zărise clădirea poştei. Ar trebui să se gândească şi la asta, numaidecât.

Trecură prin faţa unei mercerii, prin ale cărei vitrine comisarul zări o femeie aşa de bătrână şi de descărnată, că te întrebai cum de nu se risipea.

— Cine este ?

— Sunt două, cam de aceeaşi vârstă, domnişoarele Thevenard.

Şi în satul lui natal două fete bătrâne ţineau o prăvălie. Să-ţi vină să crezi că locuitorii Franţei sunt toţi la fel. Anii trecuseră. Drumurile se umpluseră de maşini rapide. Autobuze şi camionete înlocuiseră briştile. Vedeai peste tot cinematografe. Se inventaseră radioul şi o mulţime de alte lucruri. Şi totuşi, Maigret regăsea aici personajele copilăriei lui, înţepenite în atitudinile lor ca într-o stampă de Epinal.

— Iată casa.

Era veche şi singura de pe stradă care nu mai văzuse un strat de tencuială de ani de zile. Locotenentul introduse cheia în broasca unei uşi vopsite în verde, pe care o împinse, şi imediat le ajunse la nas un iz dulceag, acelaşi ce domnea probabil în casa celor două fete bătrâne de alături şi pe care-l afli numai în locurile în care trăiesc izolate persoane foarte vârstnice.

Prima odaie semăna puţin cu aceea în care-l primise doamna Gastin, cu deosebirea că mobilele de stejar erau mai puţin ceruite, fotoliile mai obosite, iar şemineul avea o enormă garnitură de aramă. într-un ungher, se mai găsea şi un pat, adus probabil dintr-o altă cameră, care era încă desfăcut.

— Dormitoarele sunt la etaj, explică locotenentul. De mai mulţi ani, Leonie Birard nu mai voia să urce pe scări. Trăia la parter, dormind în odaia asta. Nimic n-a fost atins.

În spatele uşii întredeschise se afla o bucătărie destul de mare, cu o vatră de piatră lângă care se instalase un cuptor cu cărbuni. Peste tot domnea murdăria. Pe cuptor, cratiţele lăsaseră cercuri roşiatice. Pereţii erau stropiţi cu pete. Fotoliul de piele din faţa ferestrei probabil că era cel în braţele căruia bătrână îşi petrecea cea mai mare parte a timpului.

Maigret înţelese din ce motiv prefera ea să stea în această încăpere, şi nu în cea din faţă. Pe drumul care ducea către mare nu trecea mai nimeni, în timp ce, din spate, vedeai, ca şi de la învăţător, partea mai plină de viaţă a caselor, curţile şi grădinile, inclusiv curtea şcolii.

Era aproape intim. Din fotoliul ei, Leonie Birard participa la existenţa cotidiană a vreo zece familii şi, dacă avea vedere bună, putea şti si ce mănâncă fiecare.

— Inutil să vă mai spun, conturul de cretă indică locul unde a fost găsită. Pata pe care o vedeţi...

— Înţeleg.

— N-a sângerat mult

— Unde este acum ?

— A fost dusă la morga din La Rochelle, pentru autopsie. Înmormântarea va avea loc mâine dimineață.

— Tot nu se ştie cine o moşteneşte ?

— Am căutat peste tot un testament. Am telefonat unui om de afaceri, un avocat specializat în proceduri, din La Rochelle. Ea îi vorbise adesea de întocmirea unui testament, însă nu l-a făcut niciodată în fața lui. Omul are în păstrare titluri care-i aparțineau, obligațiuni, actul de proprietate al casei în care ne aflăm şi al încă uneia, pe care o avea la doi kilometri de aici.

— Aşa fel încât, dacă nu se descoperă nimic, va moşteni nepoata ei?

— Aşa am impresia.

— Ea ce spune în privința asta ?

— Nu pare să se sinchisească. Familia Sellier nu e săracă. Fără să fie bogați, au o afacere bunişoară. O să-i vedeți. N-am experiență la oameni, ca dumneavoastră. Aceştia mi se par însă sinceri, oneşti, muncitori.

Maigret se apucase să deschidă şi să închidă sertare, descoperind ustensile de bucătărie pe jumătate ruginite, obiecte desperecheate, nasturi vechi, cuie, facturi, toate amestecate talmeş-balmeş cu mosoare pe care nu mai era ață, cu ciorapi, cu ace de păr. Reveni în prima încăpere, unde se afla o comodă veche, nu fără valoare. Deschise şi aici sertarele.

— Ați examinat hârtiile astea?

Locotenentul roşi uşor, ca şi cum ar fi fost prins pe picior greşit sau ca şi cum i s-ar fi pus în față nişte realități neplăcute.

Arborase aceeaşi figură la cârciuma lui Louis, când fusese nevoit să apuce paharul cu vin alb pe care i-l întinsese Maigret.

— Sunt nişte scrisori.

— Văd.

— Sunt vechi de mai bine de zece ani, de pe vremea când încă mai era funcționară la poştă.

— Din câte-mi dau seama, scrisorile acestea nu-i erau adresate.

— Exact. Voi anexa, desigur, această corespondență la dosar. I-am vorbit judecătorului de ea. Nu le pot face pe toate în acelaşi timp.

Toate scrisorile se aflau încă în plicurile lor, iar pe acestea se citeau diverse nume: Evariste Cornu, Augustin Cornu, Jules Marchandon, Celestin Marchandon, Theodore Coumar şi altele. De asemenea, nume de femei, inclusiv ale celor două surori Thevenard, domnişoarele de la mercerie.

— Dacă înțeleg bine, pe vremea când era poştăriță, Leonie Birard nu înmâna destinatarilor întreaga corespondență. Parcurse câteva scrisori:

Scumpă mamă,

Prin prezenta îți transmit că sunt bine şi că nădăjduiesc că şi tu la fel. Sunt mulțumită la noii mei patroni, atât că bunicul, care stă la ei, tuşeşte toată ziua şi scuipă pe jos...

O alta zicea:

L-am întâlnit pe vărul Jules pe stradă şi, văzându-mă, i s-a făcut ruşine. Era beat criță şi am crezut un moment că nu m-a recunoscut.

Evident, Leonie Birard nu deschidea toate scrisorile. Părea că anumite familii o interesau mai mult decât altele, în special cei din neamurile Cornu si Rateau, numeroşi în ținut. Câteva plicuri purtau timbrul Senatului. Erau semnate de un politician cunoscut, mort cu doi ani mai înainte:

Scumpe prietene,

Am primit scrisoarea dumitale în problema furtunii care ți-a răvăşit bazinele pentru midii şi a luat în larg mai mult de două sute de stâlpi. Sunt gata să fac cele de trebuință pentru ca fondurile prevăzute pentru victimele calamităților...

— Am luat informații, explică locotenentul. Stâlpii constau în pari de brad înfipți în mare şi legați între ei prin mănunchiuri de nuiele prinse cu sârmă. Acolo se instalează ciorchinii de midii tinere, ca să se îngraşe. La fiecare maree mai puternică, un număr de stâlpi e luat de valuri. Costă scump, căci sunt aduşi de la mari depărtări.

— Iar şmecherii fac aşa fel încât să fie plătiți de stat, cu titlul de calamitate națională!

— Senatorul a fost foarte popular, zise Danielou, cu subînțeles. N-a întâmpinat niciodată greutăți la realegere.

— Ați citit toate scrisorile !

— Le-am parcurs.

— Nu furnizează nici un indiciu ?

— Ele explică din ce motive defuncta era detestată de tot satul. Ştia prea multe despre fiecare. Şi le arunca omului în față. Totuşi, n-am găsit nimic grav, în orice caz nu atât de grav încât cineva, şi mai cu seamă după zece ani, să se hotărască s-o suprime trăgându-i un glonț în cap. Cei mai mulți dintre cei cărora le erau adresate aceste scrisori au murit, iar copiilor lor puțin le pasă de cele petrecute cândva.

— Veți ridica scrisorile?

— Nu e neapărat nevoie să le iau în seara asta. Pot să vă las cheia casei. Nu doriți să urcați la etaj ? Maigret urcă spre a fi cu conştiința împăcată. Cele două încăperi, doldora de obiecte de toate soiurile şi de mobile într-o rână, nu-i aduseră nici o informație.

Când ajunseră afară, luă cheia pe care i-o întindea locotenentul.

— Ce faceți acum ?

— Când se termină orele ?

— Programul de dimineață ia sfârşit la unsprezece şi jumătate. Unii dintre elevi, care nu locuiesc departe, se întorc acasă ca să prânzească. Ceilalți, de pe la ferme şi de pe țărm, mănâncă la şcoală gustarea pe care şi-o aduc. Lecțiile reîncep la unu şi jumătate şi se termină la patru.

Maigret scoase ceasul din buzunar. Era unsprezece si zece.

— Rămâneți în sat ?

— Trebuie să mă duc să-l văd pe judecătorul de instrucție care l-a interogat pe învățător azi dimineață, dar voi reveni în cursul după-amiezii.

— Atunci, pe curând.

Maigret îi strânse mâna. Ar mai fi băut un pahar de vin alb înainte de sfârşitul orelor. Rămase un moment în picioare, în bătaia soarelui, privindu-l pe locotenentul ce se îndepărta repejor, ca eliberat de o grea povară.

Theo era tot la Louis. Se mai zărea, în colțul opus, un moşneag aproape în zdrențe, lățos şi cu barbă albă, ce părea un vagabond. îşi turna vinul cu o mână tremurătoare, aruncându-i lui Maigret o privire indiferentă.

— O jumătate? întrebă Louis.

— Din acelaşi soi ca si adineauri.

— Altul nici n-am. Presupun că mâncați aici? Therese tocmai a pus la cuptor un iepure, să-ți lingi degetele nu alta. Apăru femeia.

— Vă place friptura de iepure cu vin alb, domnule Maigret?

Venise doar ca să-l vadă, ca să-i arunce o privire complice, în care se citea recunoştința. N-o trădase. Astfel înseninată, era aproape frumoasă.

— Şterge-o la bucătărie.

O camionetă se opri şi un bărbat intră, în salopetă de măcelar. Spre deosebire de cei mai mulți dintre măcelari, era slab şi arăta rău, cu nasul strâmb si dinții stricați.

— Un pernod, Louis.

Se întoarse către Theo, care surâdea încântat.

— Salut, secătură.

Adjunctul se mulțumi să facă un semn cu mâna.

— Nu te omorî cu treaba! Când mă gândesc câți trântori de felul tău există!

Apoi se luă de Maigret.

— După câte văd, dumneata eşti cel care vrea să descopere misterul.

— Mă străduiesc.

— Trage-i tare! Dacă descoperi ceva, meriți o decorație.

Mustățile i se înmuiau în pahar.

— Cum îi mai merge lui fiu-tău ? întrebă Theo din colțul lui, cu picioarele întinse în aceeaşi poziție leneşă.

— Doctorul zice că a venit timpul să meargă. Uşor de zis. Cum îl ridici în picioare, cade. Doctorii habar n-au de nimic. Şi adjuncții la fel!

Părea că glumeşte, dar, de fapt, i se simțea amărăciunea.

— Ți-ai terminat treaba pe astăzi?

—Trebuie să mai trec pe la Bourrages.

Mai luă un pahar, pe care-l înghiți dintr-o sorbitură, îşi şterse mustățile şi-i spuse lui Louis:

— Trece-mi-l în cont împreună cu restul.

Pe urmă, comisarului:

— Vă urez petrecere frumoasă!

La plecare, se împiedică intenționat de picioarele lui Theo.

— Salut, secătură!

Îl văzură pornindu-şi camioneta, care întoarse în loc.

— Taică-său si cu maică-sa au murit de tuberculoză, explică Louis. Soră-sa e într-un sanatoriu. Are un frate la balamuc.

— Iar el ?

— Se descurcă cum poate, îşi plasează carnea prin satele din împrejurimi. A încercat să țină o măcelărie în La Rochelle şi a păpat o mulțime de bani.

— Are mai mulți copii?

— Un băiat si o fată. Ceilalți doi au murit la naştere. Pe băiat l-a accidentat o motocicletă, acum o lună, şi e tot în ghips. Fata are şapte ani, trebuie să fie la scoală. Până îşi termină turul, omul goleşte o jumătate de sticlă de pernod.

— Îți face plăcere? întrebă vocea batjocoritoare a lui Theo.

— Ce să-mi facă plăcere ?

— Să povesteşti toate astea.

— Nu zic rău de nimeni.

— Vrei să spun şi eu de învârtelile tale?

Louis păru speriat, luă o carafă plină de sub tejghea şi se duse să o pună pe masă.

— Ştii bine că n-ai ce povesti. Şi, oricum, trebuie să facem conversație, nu-i aşa?

În fond, Theo părea că moare de plăcere. Gura-i rămăsese strânsă, dar ochii îi râdeau în cap. Pe Maigret îl duse gândul, fără să vrea, la un soi de faun bătrân, ieşit la pensie. Stătea acolo, înfipt în mijlocul satului, ca o zeitate răutăcioasă care ştia tot ce se petrecea înapoia pereților, a frunților, şi se bucura, în singurătate, de spectacolul care i se oferea.

Pe Maigret nu-l privea atât ca pe un inamic, cât ca pe un egal.

— Eşti un om foarte şiret, părea el să zică. Treci drept un as în meseria ta. La Paris, descoperi tot ce oamenii încearcă să-ți ascundă. Numai că şi eu sunt la fel. Şi aici, eu sunt

cel care le ştie. încearcă! Joacă-ți jocul, întreabă-i pe oameni. Trage-i de limbă. O să vedem noi dacă până la urmă ai să înțelegi ceva.

Trăia cu Maria, care era soioasă şi lipsită de farmec. Încercase să se culce cu doamna Gastin, care numai femeie nu mai era. Trăgea la măsea de dimineața până seara, fără să se îmbete niciodată cu totul, plutind într-o lume a lui, care trebuie că era plină de haz, o dată ce-l făcea să zâmbească.

Şi bătrâna Birard cunoştea micile secrete ale satului, însă pe ea o rodeau pe dinăuntru, ca o otravă pe care trebuia să o dea cumva afară. El îi privea, fără să se sinchisească, şi, când cineva avea nevoie de un certificat ca să încaseze vreuna din alocațiile ce-l scoteau pe factorul poştal din sărite, i-l dădea, aplicându-i pe hârtie una din ştampilele primăriei, totdeauna la dispoziție, în buzunarul pantalonilor lui şifonați.

Nu-i lua în serios.

— încă un rând, domnule comisar ?

— Altădată.

Maigret auzi voci de copii venind dinspre şcoală. Ieşeau cei ce mâncau pe la casele lor. Văzu vreo doi-trei trecând prin piață.

— Revin într-o jumătate de oră.

— Numai bine o să fie gata iepurele.

— Tot nu sunt stridii?

— Nu.

Cu mâinile în buzunare, Maigret se îndreptă către prăvălia familiei Sellier. În fața lui, un băiețaş tocmai intrase, strecurându-se printre găleți, stropitori şi vermorele care umpleau podelele sau atârnau din tavan. Era plin de ustensile, iar în aer juca praful.

O voce de femeie întrebă:

— Doriți ceva ?

Trebui să străpungă penumbra ca să zărească un chip destul de tânăr şi pata luminoasă a unui sort cu carouri albastre.

— Soţul dumneavoastră este acasă ?

— în atelierul din spate.

Băieţaşul intrase în bucătărie şi se spăla pe mâini.

— Veniţi pe aici, am să-l chem.

Ştia cine era el şi nu părea speriată. în bucătărie, centrul vital al casei, îi întinse un scaun cu fundul de pai şi deschise o uşă care dădea spre curte.

— Julien!... Te caută cineva...

Puştiul se ştergea pe mâini, cercetându-l pe Maigret cu curiozitate. Şi el îi amintea comisarului de anii copilăriei. Şi în clasa lui, în toate clasele prin care trecuse, era întotdeauna un băiat mai dolofan decât ceilalţi, cu acelaşi aer candid si totodată studios, cu acelaşi ten luminos, cu aceleaşi gesturi de copil bine crescut.

Mama nu era rotofeie, însă tatăl, care apăru după o clipă, cântărea peste o sută de kilograme; era foarte înalt, lat în umeri, cu obraji bucălaţi si ochi naivi.

Înainte să intre, îşi curăţă picioarele pe preş. Pe masa rotundă erau puse trei tacâmuri.

— Îmi daţi voie ? murmură, îndreptându-se, la rândul lui, spre pompă. Îţi dădeai seamă că aici existau nişte ritualuri, că fiecare îndeplinea anumite gesturi în anumite momente ale zilei.

— Voiaţi să vă aşezaţi la masă?

Îi răspunse femeia:

— Nu de îndată. Masa nu este încă gata.

— De fapt, doresc să stau un pic de vorbă cu fiul dumneavoastră.

Tatăl şi mama îşi priviră odrasla fără să se arate nici surprinşi, nici neliniştiţi.

— Auzi, Marcel? zise tatăl.

— Da, tată.

— Răspunde la întrebările comisarului.

— Da, tată.

Cu fața spre Maigret, el luă atitudinea unui elev care se pregăteşte să răspundă dascălului.

Capitolul 5

Minciunile lui Marcel

În momentul în care Maigret îşi aprindea pipa, avu loc un fel de ceremonial mut care-i readuse aminte comisarului, mai mult decât tot ce văzuse din ajun şi până atunci în Saint-Andre, de satul copilăriei lui. Pentru o clipă, doamnei Sellier i se substitui una dintre mătuşile lui, cu sort în carouri albastre şi tot cu părul strâns în coc.

Doamna Sellier îi făcu un mic semn din ochi soţului, iar zdrahonul de Julien înţelese mesajul şi se îndreptă către uşa ce dădea spre curte, prin care se topi. Cât despre ea, fără să-l mai aştepte, deschise bufetul, luă două pahare din serviciu, din cele pe care nu le folosea decât la ocazii, şi le şterse cu un şervet curat.

Când se întoarse, tinichigiul avea în mână o sticlă de vin înfundat. Nu spuse nimic. Nimeni n-avea nimic de zis. Cineva venit de foarte departe sau de pe o altă planetă ar fi putut crede că gesturile acelea făceau parte dintr-un cult. Se auzi zgomotul dopului care ieşea din gâtul sticlei, apoi gâlgâitul vinului auriu în cele două pahare.

Niţeluş intimidat, Julien Sellier apucă unul din ele, îl privi în lumină, apoi zise:

— În sănătatea dumneavoastră.

— În sănătatea dumneavoastră, răspunse Maigret.

După care omul se retrase în fundul odăii, în timp ce soţia lui se apropie de sobă.

— Spune-mi, Marcel, începu comisarul, revenind la băiatul care nu mişcase, presupun că n-ai minţit niciodată?

Băiatul avu o scurtă şovăială, însoţită de o privire rapidă în direcţia mamei lui.

— Ba da, domnule.

Se grăbi să adauge:

— Dar m-am spovedit, întotdeauna.

— Vrei să spui că pe urmă te-ai dus la spovedanie ?

— Da, domnule.

— Numaidecât ?

— Pe cât de repede cu putinţă, pentru că n-aş vrea să mor păcătos.

— Poate că nu erau minciuni grave.

— Ba erau destul de grave.

— Te-ar deranja aşa mult să-mi spui şi mie una, ca exemplu?

— Odată mi-am sfâşiat pantalonii, căţărându-mă într-un copac. La înapoiere, am minţit că mă agăţasem de un cui, în curtea lui Joseph.

— Te-ai dus să te spovedeşti în aceeaşi zi?

— A doua zi.

— Şi părinţilor tăi când le-ai spus adevărul ?

— Abia după o săptămână. Altădată am căzut în baltă, umblând după broaşte. Părinţii nu-mi dau voie să mă joc pe lângă baltă, pentru că eu fac repede guturai. Hainele mi-erau ude leoarcă. Am minţit că m-a îmbrâncit cineva pe când treceam podişca de peste gârlă.

— Şi tot o săptămână ai aşteptat până să spui adevărul ?

— Doar două zile.

— Şi ţi s-a întâmplat des să minţi aşa ?

— Nu, domnule.

— Cam la câtă vreme ?

Îşi luă un răgaz de gândire, tot ca la un examen oral.

— Nici măcar o dată pe lună.

— Prietenii tăi mint mai des ?

— Nu toți. Unii.

— Și se duc pe urmă să se spovedească, așa cum faci tu?

— Nu știu. Probabil că da.

— Ești prieten cu băiatul învățătorului ?

— Nu, domnule.

— Nu te joci cu el ?

— Nu se joacă cu nimeni.

— De ce?

— Poate pentru că nu-i place să se joace. Sau poate pentru că tatăl lui e directorul școlii. Am încercat să mă împrietenesc cu el.

— Nu-l iubești pe domnul Gastin?

— Nu e corect.

— În ce fel ?

— Îmi dă întotdeauna notele cele mai mari, chiar când le merită fiul lui. Vreau, într-adevăr, să fiu primul din clasă, dar prin forțele mele, nu altfel.

— De ce crezi că procedează așa?

— Nu știu. Poate pentru că-i este frică.

— Frică, de ce anume ?

Copilul se străduia să găsească un răspuns. Cu siguranță că simțea ce ar fi vrut să spună, dar își dădea seama că era prea complicat și că nu-și va găsi cuvintele. Se mulțumi să repete:

— Nu știu.

— Îți amintești bine dimineața de marți?

— Da, domnule.

— Ce-ai făcut în timpul recreației ?

— M-am jucat cu ceilalți.

— Ce s-a-ntâmplat la puțină vreme după ce v-ați întors în clasă?

— Taica Piedboeuf, din Gros-Chene, a bătut în uşă şi domnul Gastin a plecat cu el la primărie, după ce ne-a cerut să stăm cuminți.

— Se întâmplă des aşa ceva ?

— Da, domnule. Destul de des.

— Şi stați cuminți ?

— Nu toți.

— Tu stai cuminte?

— Aproape totdeauna.

— Când s-a mai întâmplat asta ?

— Cu o zi înainte, luni, în timpul înmormântării. A venit cineva, ca să-i semneze o hârtie.

— Marți ce-ai făcut ?

— La început am stat la locul meu.

— Colegii tăi începuseră să facă larmă ?

— Da, domnule. Cei mai mulți dintre ei.

— Mai precis, ce făceau?

— Se băteau în joacă, aruncau cu gume, creioane şi alte lucruri.

— Pe urmă ?

Băiatul ezita din când în când să răspundă, dar nu pentru că era în încurcătură, ci asemenea cuiva care îşi dă silința să răspundă exact.

— M-am dus la fereastră.

— Care fereastră ?

— Aceea de la care se văd curțile şi grădinile, întotdeauna mă uit de acolo.

— De ce ?

— Nu ştiu. E cea mai aproape de banca mea.

— Nu cumva te-ai dus la fereastră fiindcă auzise-şi o detunătură?

— Nu, domnule.

— Dacă s-ar fi produs o detunătură afară, ai fi auzit-o?

— Poate că nu. Ceilalți făceau mult zgomot. Iar la fierărie tocmai potcoveau un cal.

— Ai o carabină de 22?

— Da, domnule. Am dus-o ieri la primărie, ca şi ceilalți. Li s-a cerut tuturor celor care au o carabină s-o aducă la primărie.

— Cât a lipsit învățătorul, n-ai ieşit din clasă ?

— Nu, domnule.

Maigret îi vorbea cu o voce calmă, încurajatoare. Doamna Sellier se dusese, cu discreție, să facă ordine în prăvălie, în timp ce soțul ei, cu paharul în mână, îl privea satisfăcut pe Marcel.

— L-ai văzut pe învățător traversând curtea ?

— Da, domnule.

— L-ai văzut cum se ducea către magazia cu unelte ?

— Nu, domnule. Se întorcea de acolo.

— L-ai văzut ieşind din magazie ?

— L-am văzut închizând uşa. Pe urmă, a traversat curtea, iar eu le-am strigat celorlalți: „Vine !" Toți s-au aşezat la locurile lor. Aşa am făcut si eu.

—Te joci mult cu colegii tăi ?

— Nu prea mult.

— Nu-ți place să te joci ?

— Sunt prea gras.

Roşi spunând aceste vorbe şi aruncă o privire către tatăl său, ca pentru a-i cere iertare.

— N-ai prieteni ?

— Îl am pe Joseph.

— Cine e Joseph?

— Fiul lui Rateau.

— Băiatul primarului ? Aici interveni Julien Sellier.

— Sunt mulți Rateau la Saint-Andre şi prin împrejurimi, zise el, aproape toți veri între ei. Joseph e băiatul lui Mar-

cellin Rateau, măcelarul. Maigret trase o duşcă şi îşi aprinse din nou pipa pe care o lăsase să se stingă.

— Joseph era lângă tine la fereastră ?

— Nu era la scoală. De o lună de zile trebuie să stea acasă din cauza accidentului.

— El e cel care a fost accidentat de motocicletă ?

— Da, domnule.

— Erai cu el când s-a întâmplat?

— Da, domnule.

— Te duci deseori să-l vezi?

— Aproape în fiecare zi.

— Ai fost şi ieri?

— Nu.

— Alaltăieri ?

— Nici alaltăieri.

— Din ce cauză?

— Din cauza a ceea ce s-a întâmplat. Toată lumea s-a ocupat de crimă.

— Presupun că n-ai fi îndrăznit să-l minți pe locotenentul de jandarmi?

— Nu, domnule.

— Eşti mulțumit că învățătorul e la închisoare ?

— Nu, domnule.

— Dar îți dai seama că e acolo în urma depoziției tale?

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

— Dacă tu n-ai fi declarat că l-ai văzut ieşind din magazia cu unelte, probabil că nu l-ar fi arestat.

Băiatul nu spuse nimic, încurcat, legănându-se de pe un picior pe altul, uitându-se pe furiş la taică-său.

— Dacă chiar l-ai văzut, ai făcut bine că ai spus adevărul.

— Am spus adevărul.

— N-o sufereai pe Leonie Birard?

— Nu, domnule.

— Din ce pricină ?

— Pentru că, atunci când treceam, îmi striga vorbe urâte.

— Ţie, mai mult decât altora?

— Da, domnule.

— Ştii şi de ce ?

— Fiindcă era supărată pe mama că l-a luat pe tata.

Maigret închise ochii pe jumătate, căutând o altă întrebare, nu mai găsi nici una şi se hotărî să-şi golească paharul. Se ridică destul de greu, căci, începând de dimineaţă, paharele se cam adunaseră.

— Îţi mulţumesc, Marcel. Dacă mai ai ceva să-mi spui, de pildă, dacă îţi aminteşti vreun amănunt de care ai uitat, să vii să mă cauţi numaidecât. Nu ti-e teamă de mine?

— Nu, domnule.

— Încă un păhărel ? întrebă tatăl, întinzând mâna către sticlă.

— Mulţumesc, nu. Nu vreau să vă mai reţin de la masă. Aveţi un băiat inteligent, domnule Sellier.

Tinichigiul roşi de plăcere.

— Îl creştem cât putem de bine. Nu cred că i se întâmplă des să mintă.

— De fapt, când v-a spus că învăţătorul s-a dus până în magazie?

— Miercuri seara.

— Nu v-a spus nimic marţi, atunci când tot satul discuta despre moartea lui Leonie Birard ?

— Nu. Cred că era emoţionat. Miercuri, la masă, nu-şi găsea locul şi dintr-o dată mi-a zis: „Tată, cred că am văzut ceva”. Mi-a povestit scena şi eu m-am dus să i-o repet locotenentului de jandarmi.

— Vă mulţumesc.

Îl sâcâia ceva, dar nu ştia exact ce. Ajuns afară, se îndreptă mai întâi către Colţişorul plăcut, unde-l văzu pe su-

plinitor, care mânca lângă fereastră, citind dintr-o carte. Îşi aminti că îşi propusese să-i telefoneze soției, aşa că se duse la poştă, care se afla într-un alt grup de case şi unde fu întâmpinat de o tânără de vreo douăzeci şi cinci de ani, ce purta o bluză neagră.

— Durează mult să prind Parisul ?

— La ora asta nu, domnule Maigret.

În aşteptarea legăturii, Maigret o studie, în timp ce ea era ocupată cu scriptele, şi se întrebă dacă era măritată sau dacă se va mărita cândva ori va ajunge ca bătrână Birard.

Rămase cam cinci minute în cabină şi tot ce auzi funcționara, prin uşă, fu:

— Nu, nu-s stridii... Pentru că nu sunt... Nu... Vremea e splendidă... Câtuşi de puțin frig... Se decise să se ducă la masă. învățătorul era tot acolo, iar Maigret se aşeză la o masă din fața lui. De acum îl cunoştea tot satul. Nu-l salutau, dar, pe stradă, îl urmăreau cu privirile şi, de cum trecea, începeau să vorbească despre el.

Învățătorul ridică de trei-patru ori ochii din carte. La plecare, păru să ezite. Voia oare să-i spună ceva? Nu era sigur. Fapt este că, trecând prin fața comisarului, îi adresă un semn din cap, care putea trece şi drept un gest involuntar.

Therese purta peste rochia neagră un şorț alb foarte curat. Louis mânca în bucătărie, de unde îl auzeai din când în când chemând-o. Când isprăvi, se apropie de Maigret, cu urme de grăsime pe la gură.

— Ce-aveți de spus despre iepurele ăsta ?

— A fost excelent.

— Un toi de rachiu, ca să lunece mai bine ? E rândul meu să fac cinste.

Avea un fel protector de a-l privi pe comisar, ca şi cum fără el acesta ar fi fost pierdut în jungla din Saint-Andre.

— E o figură! mormăi el aşezându-se, cu picioarele depărtate din cauza burții.

— Cine ?

— Theo. Nu cunosc pe cineva mai viclean. Toată viata a izbutit să se strecoare fără să facă nimic.

— Crezi că n-a mai auzit nimeni focul de armă ?

— Mai întâi, la țară, nu se dă nici o atenție unui pocnet de carabină. Dacă s-ar fi tras cu o armă de vânătoare, toată lumea ar fi băgat de seamă. Pe urmă, armele astea nici nu fac mult zgomot, şi ne-am şi obişnuit cu ele, de când au carabine toți copiii...

— Theo era în grădină şi să nu fi văzut nimic ?

— În grădină sau în cramă, căci pentru el a grădinări înseamnă mai ales să dea o goană până la butoi. Acuma, chiar dacă ar fi văzut ceva, probabil că tot n-ar spune.

— Chiar dacă a văzut pe cineva trăgând ?

— Mai cu seamă atunci.

Mulțumit de sine, Louis umplu păhărutele.

— V-am prevenit că n-o să-nțelegeți nimic.

— Dumneata crezi că învățătorul a vrut să o omoare pe bătrână?

— Dar dumneavoastră?

Maigret răspunse categoric:

— Nu.

Louis îl privi zâmbind, ca şi cum ar fi vrut să spună:

— Nici eu.

Dar n-o spuse. Poate că erau la fel de îngreunați şi unul, şi celălalt, pentru că mâncaseră şi băuseră. Priviră în tăcere piața pe care soarele o despărțea în două, vitrinele verzi-albăstrii ale cooperativei de o parte, portalul din piatră al bisericii de cealaltă.

— Cum e preotul ? întrebă Maigret, ca să spună ceva.

— Preot şi el.

— Ține cu învățătorul?

— E contra lui.

Maigret se ridică în sfârşit, rămase un moment, şovăind, în mijlocul sălii, se decise pentru soluția cea mai comodă şi se îndreptă către scară.

— Să mă scoli peste o oră, îi spuse el lui Therese.

N-ar fi trebuit s-o tutuiască. La Poliția Judiciară e obiceiul să fie tutuite fetele de teapa ei şi amănuntul nu-i scăpă lui Louis, care încruntă din sprâncene. Obloanele verzi ale odăii erau închise, nelăsând să pătrundă decât raze subțiri de soare. Nu se dezbrăcă si, mulțumindu-se să-si scoată haina şi pantofii, se întinse pe patul nedesfăcut.

Ceva mai târziu, pe când ațipea, avu impresia că aude zgomotul ritmic al valurilor - era oare posibil? apoi adormi şi nu se deşteptă decât atunci când auzi bătăi în uşă.

— A trecut ora, domnule Maigret. Vreți o ceaşcă de cafea?

Se simțea mai departe mahmur, înțepenit, fără să ştie exact ce-ar fi dorit să facă. La parter, când străbătu sala, patru inşi jucau cărți, printre care Theo şi Marcellin, măcelarul, care rămăsese în hainele sale de lucru.

Păstra impresia că ceva şchioapătă undeva, dar nu izbutea să-şi dea seama ce anume. Impresia aceasta se născuse în cursul discuției cu Sellier-fiul. Dar în care moment al discuției?

Porni la drum, mai întâi către casa lui Leonie Birard, a cărei cheie o avea în buzunar. Intră si se instală în odaia din față, unde citi toate scrisorile pe care le văzuse dimineața. Nu-i aduseră nimic nou, dar îl familiarizară cu anumite nume, Dubard, Cornu, Gillet, Rateau, Boncceur.

După ce ieşi, se gândi să țină drumul până la malul mării, însă, ceva mai încolo, zări cimitirul, intră şi citi numele de pe morminte, aceleaşi, aproape, cu cele pe care le găsise în corespondență.

Ar fi putut reconstitui istoria acestor familii de pildă, de două generații familia Rateau se înrudea cu familia Dubard, iar o fată din familia Cornu se măritase cu un Piedboeuf, care murise la douăzeci şi şase de ani.

Mai merse două-trei sute de metri pe drumul către mare, dar aceasta tot nu se vedea, păşunile urcau în pantă lină, doar în depărtări se zărea un fel de abur ce scânteia, la care renunță să mai ajungă.

Localnicii se încrucişau cu el pe străzi şi ulicioare, cum mergea cu mâinile în buzunare, oprindu-se în răstimpuri numai ca să contemple fațada unei case sau vreun trecător.

Înainte să se ducă la primărie, nu rezistă ispitei de a bea un vin alb. Cei patru bărbați jucau în continuare cărți, iar Louis, călare pe un scaun, urmărea partida.

Peronul primăriei era inundat de razele soarelui şi, dincolo de coridor, în grădinile de zarzavaturi, întrezări chipiele a doi jandarmi. încă mai căutau tubul cartuşului?

Ferestrele locuinței învățătorului erau închise, în clasă se vedeau aliniate capetele şcolarilor. Îl găsi pe locotenent subliniind cu creionul roşu procesul-verbal al unui interogatoriu.

— Intrați, domnule comisar. M-am întâlnit cu judecătorul de instrucție. L-a interogat pe Gastin azi dimineață.

— Cum se simte ?

— Ca tot omul care a petrecut prima noapte la puşcărie. Era nerăbdător să afle dacă nu cumva ați plecat.

— Presupun că neagă în continuare?

— Mai mult ca oricând.

— N-are nici o ipoteză?

— Nu crede că cineva a vrut s-o omoare pe poştăriță. Crede că a fost mai degrabă un act izvorât din răutate, cu consecințe fatale. I se jucau adesea feste.

— Lui Leonie Birard?

— Da. Nu numai de către copii, ci şi de oameni în toată firea. Ştiți cum se-ntâmplă când tot satul se-nverşunează împotriva cuiva. Cum murea o pisică, i-o aruncau în grădină, dacă nu chiar pe fereastră. Acum vreo două săptămâni i-au mânjit uşa cu excremente. După părerea învățătorului, cineva a tras ca s-o sperie sau ca să o înfurie.

— Şi magazia ?

— Susține în continuare că n-a pus piciorul acolo marți.

— N-a grădinărit marți dimineața, înainte să se ducă la şcoală?

— Nu marți, ci luni. Se scoală în fiecare dimineață la ora şase, doar atunci are puțin timp. L-ați văzut pe băiatul lui Sellier? Ce impresie v-a făcut?

— A răspuns fără şovăială la întrebările mele.

— Şi la ale mele, fără să se contrazică nici măcar o singură dată. I-am interogat pe colegii lui, care confirmă că n-a ieşit din clasă după recreație. Presupun că, dacă ar fi mințit, s-ar fi găsit unul să-l dea de gol.

— Şi eu tot aşa cred. S-a aflat cine e moştenitorul ?

— Tot nu s-a găsit vreun testament. Doamna Sellier are toate şansele.

— Ați verificat ce-a făcut soțul ei marți dimineața ?

— Lucra în atelierul lui.

— Confirmă cineva ?

— Soția lui, mai întâi. Pe urmă potcovarul, Marchandon, care se dusese să-i spună ceva.

— La ce oră ?

— Nu poate preciza. înainte de unsprezece, zice el. Mai zice că au stat de vorbă cel puțin un sfert de ceas. Asta, evident, nu dovedeşte nimic. Răsfoi prin hârtii.

— Cu atât mai mult cu cât Sellier-fiul spune că, atunci când învățătorul a ieşit din clasă, foalele funcționau.

— Tatăl lui ar fi putut deci lipsi?

— Da, dar nu uitați că-l cunoaşte toată lumea. Ar fi trebuit să treacă prin piață, să intre prin grădini. Dacă ar mai fi avut şi o carabină, s-ar fi făcut remarcat si mai lesne.

— Dar poate că n-ar mărturisi nimeni. Până la urmă, nimic cert, nici o bază solidă, ci numai două mărturii contradictorii: pe de o parte, cea a lui Marcel Sellier care susținea că l-a văzut, de la fereastra şcolii, pe învățător ieşind din magazia cu unelte; pe de alta, aceea a lui Gastin care se jura că nu călcase pe acolo în acea zi.

Evenimentele erau recente. Sătenii fuseseră chestionați încă de marți seara şi interogatoriile continuaseră în timpul zilei de miercuri. Amintirile erau proaspete în memoria tuturor.

Dacă învățătorul nu trăsese, de ce-ar fi mințit? Şi apoi, ce motiv ar fi avut el s-o omoare pe Leonie Birard? Marcel Sellier n-avea nici el vreun motiv să născocească povestea cu magazia.

Cât despre Theo, el afirma, cu un aer zeflemitor, că auzise o detunătură, dar nu văzuse nimic. Fusese în grădina de zarzavaturi ? Sau în cramă ? Nu te puteai bizui pe orele declarate de unii sau de alții, căci, la țară, nu prea le pasă oamenilor de oră, cu excepția mesei! Maigret n-avea încredere nici când i se spunea că cineva trecuse ori nu la un moment dat pe stradă. Când eşti obişnuit să-i vezi pe oameni de zece ori pe zi în aceleaşi locuri familiare, nu mai dai atenție faptului şi poți, chiar fiind de bună-credință, să confunzi o întâlnire cu alta si să susții că un lucru s-a petrecut marți, când de fapt el s-a petrecut luni.

Vinul îl încălzise.

— La ce oră are loc înmormântarea ?

— La ora nouă. Are să ia parte toată lumea. N-ai ocazia în fiecare zi să îngropi oaia neagră a ținutului! Vă bate vreun gând ?

Maigret făcu semn din cap că nu, se mai învârti prin birou, pipăi carabinele şi plumbii.

— Mi-aţi spus că doctorul nu e sigur de ora morţii ?

— O situează între zece şi unsprezece dimineaţa.

— Aşa încât, fără mărturia tânărului Sellier...

Se revenea mereu acolo. Şi iarăşi Maigret avu impresia că trecuse pe lângă adevăr, că, într-un anumit moment, fusese pe punctul să-l descopere.

Leonie Birard nu-l interesa. Ce-i păsa lui dacă făptaşul voise s-o ucidă sau doar s-o înspăimânte ori dacă glonţul o nimerise în ochiul stâng din întâmplare ? Pe el îl pasiona cazul lui Gastin şi, în consecinţă, mărturia lui Sellier-fiul.

Ajunse în mijlocul curţii în momentul când elevii ieşeau de la ore, mai puţin grăbiţi decât în recreaţii, şi se îndreptau în grupuri mici spre poartă. Recunoşteai imediat fraţii şi surorile. Fetele mai mari ţineau de mină pe câte unul mai mic, căci unii elevi aveau de făcut mai bine de doi kilometri până acasă.

În afară de Marcel Sellier, care-şi scoase politicos şapca, nu-l salută decât un singur băiat. Ceilalţi trecură pe lângă el, privindu-l curioşi, învăţătorul stătea în prag. Maigret se apropie de el, iar tânărul îi făcu loc să treacă, bâiguind:

— Doriţi să-mi vorbiţi?

— Nu în mod special. Aţi mai fost înainte la Saint-Andre?

— Nu. E întâia oară. Am avut ore în La Rochelle şi la Fourras.

— Îl cunoşteaţi pe Joseph Gastin ?

— Nu.

Băncile şi pupitrele erau negre, iar pe lacul lor acoperit de scrijelituri petele de cerneală violetă aveau luciri metalice. Maigret se duse la prima fereastră din stânga, zări o parte a curţii, grădinile şi magazia cu unelte. De la fereastra din dreapta se vedea spatele casei în care locuise bătrână Birard.

— N-ați sesizat nimic, astăzi, în atitudinea copiilor ?

— Sunt mai reținuți decât cei de la oraş. Poate din timiditate.

— N-au vorbit între ei, n-au schimbat bilete în timpul orelor?

Suplinitorul nu avea nici douăzeci şi doi de ani. Maigret îl intimida în mod vizibil, nu atât pentru că aparținea poliției, ci fiindcă era un om celebru. S-ar fi purtat la fel față de un politician cunoscut sau o vedetă de cinema.

— Vă mărturisesc că n-am dat atenție lucrului ăstuia. Ar fi trebuit?

— Ce părere aveți despre elevul Sellier ?

— O clipă... care e?... încă nu m-am familiarizat cu numele...

— Un băiat mai înalt şi mai zdravăn decât ceilalți, foarte bun la carte.

Privirea învățătorului fugi către banca întâi, unde, evident, era locul lui Marcel, iar Maigret se strădui să se aşeze acolo, fără să-i încapă şi picioarele sub pupitrul prea scund. Din banca aceea vedea, prin fereastra a doua, nu grădinile de zarzavat, ci teiul din curte şi casa familiei Gastin.

— Nu vi s-a părut neliniştit ori tulburat ?

— Nu. L-am ascultat la aritmetică si am văzut că e foarte inteligent.

În dreapta casei învățătorului se zăreau, ceva mai departe, ferestrele de la primul etaj ale altor două case.

— Vă cer permisiunea să vin să-i văd mâine în timpul orelor.

— Sunt la dispoziția dumneavoastră. De altfel, cred că am tras la acelaşi han. Am să-mi pregătesc lecțiile mai bine aici.

Maigret se despărți de el şi dădu să se îndrepte spre locuința învățătorului. Nu pe doamna Gastin ar fi vrut s-o

vadă, ci pe Jean-Paul. Străbătu mai bine de jumătate din drum, dar observă o mişcare după perdea şi se opri, descurajat la ideea de a se afla din nou în odăiţa înăbuşitoare, în faţa chipurilor dramatice ale mamei şi băiatului.

Aşa că dădu înapoi. Îl cuprinse o lene, care venea, fără îndoială, de la ritmul de viaţă al satului, de la vinul alb, de la soarele ce începea să scapete în spatele acoperişurilor.

În definitiv, ce făcea acolo? I se întâmplase de o sută de ori să aibă, în mijlocul unei anchete, aceeaşi senzaţie de neputinţă sau, mai curând, de zădărnicie. Se trezea dintr-o dată adâncit în viaţa unor oameni pe care nu-i cunoscuse până atunci, iar meseria îi cerea să descopere tainele lor cele mai intime. În cazul de faţă, nici măcar nu era în meserie. Se hotărâse să vină pentru că un învăţător îl aşteptase ore întregi în Purgatoriul Poliţiei Judiciare.

Aerul se înalbăstrea, proaspăt şi umed. Ici, acolo se luminau ferestre, doar fierăria lui Marchandon se vedea roşie, în dansul flăcărilor ce creşteau la fiecare suflare a foalelor.

În prăvălia din faţă, două femei nemişcate ca-ntr-o reclamă murmurau doar, mişcând uşor buzele. Vorbeau pe rând şi, după fiecare frază, vânzătoarea dădea din cap, cu un aer dezolat. Oare vorbeau despre Leonie Birard? Probabil. Şi despre înmormântarea de a doua zi, care urma să fie un eveniment memorabil în istoria satului Saint-Andre.

Bărbaţii jucau mai departe cărţi. Probabil că îşi petreceau aşa ceasuri întregi, în fiecare după-amiază, schimbând între ei aceleaşi fraze, întinzând, din când în când, mâna către pahar sau ca să se şteargă la gură.

Se pregătea să intre, să ceară şi el o jumătate de vin şi să se aşeze într-un ungher până la ora cinei, dar tresări când, chiar lângă el, opri o maşină.

— V-am speriat ? izbucni vocea veselă a doctorului. Încă n-aţi descoperit misterul ? Coborî din maşină şi-şi aprinse o ţigară.

— Nu prea seamănă cu Marile Bulevarde, adăugă el, arătând spre satul din jur, cu ferestrele slab luminate, cu fierăria si cu uşa bisericii întredeschisă, îndărătul căreia se zărea o lumină palidă. Ar trebui să vedeţi toate astea iarna. Aţi început să vă familiarizaţi cu viaţa de la ţară?

— Leonie Birard reţinea scrisori adresate mai multor persoane.

— Era o putoare bătrână. Unii îi ziceau ploşniţa. Dacă aţi şti ce frică-i era de moarte!

— Era suferindă ?

— Pe moarte. Numai că nu murea. Ca si Theo, care ar fi trebuit să zacă în pământ de cel puţin zece ani şi care continuă să bea patru litri de vin alb pe zi, başca aperitivele.

— Ce părere aveţi despre familia Sellier ?

— Fac şi ei ce pot ca să intre în rândurile micii burghezii. Julien a venit aici ca orfan de la Asistenţa Socială şi a muncit din greu să-şi facă o situaţie. N-au decât un fiu.

— Ştiu. E inteligent.

— Da.

Lui Maigret i se păru că descoperă o reţinere în glasul doctorului.

— Ce vreţi să spuneţi ?

— Nimic. E un copil bine crescut. Cântă în corul bisericii. Este preferatul preotului. Nici doctorului nu-i prea plăceau preoţii.

— Credeţi că a mînţit ?

— N-am spus asta. Nu cred nimic. Dacă aţi fi fost medic de ţară timp de douăzeci şi doi de ani, aţi fi ca mine. Tot ce-i interesează e să cîştige bani, să-i transforme în aur, să bage aurul în sticle şi să-l îngroape în grădină. Trebuie să scoată un câştig şi din boli, şi din răni.

— Nu înțeleg.

— Sunt tot felul de mijloace, de asigurări, de alocații, ca să transformi totul în bani. Vorbea aproape la fel ca factorul poştal.

— O adunătură de canalii! conchise el pe un ton ce părea să-i dezmintă vorbele. Sunt nostimi. Eu țin la ei.

— Şi la Leonie Birard ?

— Era un fenomen.

— Dar Germaine Gastin?

— O să-şi petreacă viața torturându-se şi torturându-i şi pe ceilalți pentru că s-a culcat cu Chevassou. Aş paria că nu li s-a întâmplat prea des, poate doar o singură dată. Şi numai pentru că i-a plăcut şi ei o dată... Dacă sunteți şi mâine aici, veniți să luăm masa împreună. În seara asta, trebuie să plec în La Rochelle.

Se înnoptase. Maigret se mai învârti o vreme prin piață, îşi goli pipa, lovind-o de tocul pantofului, apoi intră, suspinând, la Louis şi se îndreptă către o masă care devenise deja masa lui, în timp ce Therese, fără să-l întrebe nimic, îi şi punea în față o jumătate de vin alb şi un pahar.

Fată în fată cu el, ținându-şi cărțile în mână, Theo îi arunca din când în când o privire în care sclipea răutatea şi care spunea:

— Nu mai ai mult! Nu mai ai mult! Câțiva ani de regim dintr-ăsta şi ajungi şi tu la fel ca ceilalți.

Capitolul 6

Înmormântarea lui Leonie Birard

Nu din cauza înmormântării ce urma să aibă loc în acea zi se trezi Maigret cu o greutate pe umeri. Moartea lui Leonie Birard, în plină zi, n-avusese un caracter dramatic si nu emoționase pe nimeni, iar locuitorii din Saint-Andre, în fermele şi casele lor, probabil că se găteau pentru înmormântarea ei la fel de bine dispuşi ca pentru o nuntă. Că asa stăteau lucrurile o dovedea si Louis Paumelle care, în cămaşă albă scrobită si pantaloni negri de postav, dar fără guler şi cravată, umplea cu vin un număr impresionant de ulcele, pe care le rânduia nu numai în spatele tejghelei, ci şi pe masa de la bucătărie, ca în zi de târg.

Bărbații se bărbiereau. Toată lumea avea să fie îmbrăcată în negru, ca şi cum întreg satul ar fi purtat doliu. Maigret îşi aminti de una dintre mătuşi, când era mic, pe care tatăl său o întrebase de ce-şi mai cumpărase o rochie neagră.

— Vezi, cumnată-mea are un cancer la sân şi poate să moară în câteva luni sau în câteva săptămâni... Iar vopseaua distruge rezistența hainelor!

Într-un sat, ai atâtea rude care pot muri dintr-o clipă într-alta, încât îți petreci viața în veşminte de doliu. Maigret se bărbieri şi el.

Văzu cursa de dimineață plecând aproape goală spre La Rochelle, cu toate că era sâmbătă. Therese îi adusese apă

caldă şi o ceaşcă de cafea, căci îl văzuse în ajun stând ceasuri întregi în ungherul lui, bând vin şi, după cină, păhăruțe cu rachiu.

Dar senzația de dramă nu-i venea nici din faptul că băuse în ajun. Poate că, pur şi simplu, dormise prost. Se perpelise toată noaptea văzând chipuri de copii în prim-plan, ca la cinematograf, chipuri care se asemănau cu micul Gastin şi cu micul Sellier, fără să fie chiar ale lor.

Încerca, fără să izbutească, să-şi aducă aminte acele vise. Unul dintre copii avea ceva împotriva lui, şi el nu ştia care, căci se confundau. Îşi repeta că era uşor să-i deosebească, pentru că fiul învățătorului purta ochelari. Numai că imediat îl vedea pe Marcel Sellier, tot cu ochelari, care răspundea uimirii lui:

— Nu-i pun decât când mă duc să mă spovedesc.

Pentru Gastin nu era chiar o tragedie că se afla la închisoare, căci locotenentul de jandarmi nu prea credea în vinovăția lui, şi nici judecătorul de instrucție, probabil. Era mai bine să stea acolo câteva zile, decât în sat sau încuiat în casă. Iar o singură mărturie, şi mai cu seamă a unui copil, nu era de-ajuns să fie condamnat.

În mintea lui Maigret, lucrurile nu erau chiar atât de simple. I se întâmpla adesea aşa. Aproape la fiecare nouă anchetă, starea lui de spirit urma mai mult sau mai puțin aceeaşi curbă.

La început, vezi oamenii din afară. Ies la iveală micile lor metehne şi asta te amuză. Apoi, încetul cu încetul, te pui în locul lor, te întrebi de ce se poartă aşa sau altfel, te surprinzi gândind ca ei si nu mai e deloc vesel.

Poate că, mult mai târziu, când i-ai tot văzut, încât nimic nu te mai miră, este posibil să te amuzi din nou, ca doctorul Bresselles.

Maigret încă n-ajunsese aici. Copiii aceia îl preocupau. I se părea că trebuie să fie măcar unul, pe undeva, care tre-

cea printr-un fel de coşmar, în ciuda soarelui blând care scălda satul. Coborî să-şi ia gustarea în colţul său, pe când fermierii ce locuiau mai departe începeau să sosească cu brişca. Nu intrau îndată la o cafea, ci se adunau în grupuri în stradă şi în faţa bisericii şi, din cauză că pielea le era arsă de soare, cămăşile lor păreau de un alb orbitor.

Nu ştia cine se ocupase de înmormântare, şi nici nu-i trecuse prin gând să se informeze. Cert era că sicriul fusese adus din La Rochelle şi pus direct în biserică.

Siluetele negre se tot îndeseau. Maigret vedea chipuri ce nu-i erau familiare. Locotenentul de jandarmi îi strânse mâna.

— Nimic nou?

— Nimic. L-am văzut ieri seară, în celula lui. Neagă mai departe şi nu înţelege de ce se încăpăţânează Marcel Sellier să-l acuze.

Maigret intră în curtea şcolii. Nu se ţineau lecţii în ziua aceea, iar ferestrele casei învăţătorului erau închise. Nu vedeai nici ţipenie de om. Cu siguranţă că mama şi fiul n-aveau să asiste la înmormântare, ci vor sta acasă tăcuţi, înspăimântaţi, în aşteptarea unui incident.

Totuşi, mulţimea nu părea furioasă. Oamenii îşi dădeau bineţe, unii începuseră să-i treacă pragul lui Louis şi să bea un pahar la botul calului, ştergându-se apoi pe buze la ieşire. Când trecuse comisarul, se făcuse tăcere, apoi începuseră iar să vorbească, dar cu glas scăzut, urmărindu-l cu privirile.

Un tânăr care, în ciuda vremii frumoase, purta un trenci strâns cu cordon, se apropie de el, cu o pipă mare de tot în gură.

— Albert Raymond, reporter al ziarului La Charente! spuse el cu siguranţă în glas. N-avea mai mult de douăzeci si doi de ani. Era slab, cu părul lung, iar gura i se strâmba într-un zâmbet ironic.

Maigret se mulțumi să dea din cap.

— Am încercat să vin să vă văd ieri, însă n-am avut timp.

După felul în care vorbea, după cum se purta, ghiceai că se simțea egalul comisarului. Mai precis, nici unul dintre ei nu se amesteca cu mulțimea. Amândoi puteau s-o privească de sus, ca oameni care cunosc, care au descoperit până şi cele mai mici resorturi ale firii omeneşti.

— Este adevărat, întrebă el, cu un creion şi un carnețel în mână, că învățătorul v-a oferit toate economiile lui, ca să-l scoateți din belea?

Maigret se întoarse spre el, îl măsură din cap până-n picioare, dădu să spună ceva, după care îi întoarse spatele ridicând din umeri.

Imbecilul îşi închipuia probabil că lovise la țintă. N-avea importanță. Băteau clopotele. Biserica se umpluse de femei, intraseră şi câțiva bărbați. Se auzi un murmur de orgă şi apoi clopoțelul copilului de cor.

— Se ține o mesă sau doar slujba de iertare a păcatelor ? întrebă comisarul pe cineva de lângă el.

— Şi una, şi alta. Este timp destul.

Cât să te duci să bei un păhărel la Louis. Încetul cu încetul, majoritatea bărbaților se îngrămădiseră în fața hanului, în care intrau cete-cete, goleau o ulcică sau două, în picioare, apoi ieşeau. Era un du-te vino continuu: îi vedeai şi la bucătărie, ba chiar şi în curte. După ce fusese la biserică, Louis Paumelle îşi scosese haina şi-şi făcea de lucru, ajutat de Therese şi de un tânăr ce părea obişnuit a-i da o mână de ajutor.

Sellier, cu soția, asista la slujbă. Maigret nu-l văzuse pe fiul acestora, dar înțelese ceva mai târziu, când intră în biserică, de ce. Marcel era copil de cor şi ajuta la oficierea mesei. Probabil că putea ajunge direct în sacristie, din curtea părintească.

— Dies irae, dies illa...

Femeile chiar păreau să se roage, după mişcarea buzelor. Se rugau oare pentru sufletul lui Leonie Birard sau pentru ele înseşi ? Câțiva moşnegi stăteau în naosul bisericii, cu pălăria în mână, alții deschideau uşa din când în când, să vadă unde ajunsese slujba.

Maigret ieşi şi se întâlni cu Theo care, în loc de bună ziua, îi adresă obişnuitul său zâmbet ironic.

Exista cu siguranță cineva care ştia. Poate erau chiar mai mulți şi-şi țineau gura ? La Louis, începuse să se vorbească cu voce tare, ba un fermier slab, cu mustățile pe oală, se cherchelise de-a binelea.

Şi măcelarul, după câte i se păru lui Maigret, avea ochii mai strălucitori decât de obicei, mersul mai puțin sigur şi, în răstimp de câteva minute, comisarul îl văzu golind trei pahare mari ba cu unul, ba cu altul.

Mai puțin curios decât el sau mai sensibil la indiscreția mulțimii, locotenentul rămăsese în biroul primăriei, a cărei bătătură era goală în jurul teiului.

Trecu o şaretă ce servea drept dric, trasă de un cal roşu care avea pe spinare o pătură neagră. Atelajul se opri în fața bisericii, iar vizitiul se duse să tragă o duşcă. O briză uşoară trecea prin văzduh. Foarte sus, pe cer, câțiva nori de sidef străluceau. În sfârşit, se deschiseră uşile. Amatorii de băutură dădură buzna afară. Coşciugul fu scos din biserică pe umerii a patru bărbați, printre care Maigret îi recunoscu pe Julien Sellier şi pe adjunctul primarului.

Nu fără greutate, coşciugul fu ridicat în şaretă, apoi acoperit cu o pânză neagră, cu franjuri de argint. Micul Sellier apăru şi el, ducând crucea de argint în vârful unei prăjini negre, iar stiharul i se umflă de vânt, ca un balon, în două-trei rânduri.

Urmă preotul, care-şi spunea rugăciunile, găsind totodată timp să arunce fiecăruia o privire şi chiar să fixeze pentru o clipă silueta lui Maigret.

În frunte mergeau soţii Sellier, amândoi îmbrăcaţi în negru, ea cu un voal pe faţă. După ei venea primarul, un bărbat înalt şi zdravăn, cu chip liniştit şi părul cărunt, înconjurat de membrii consiliului local. Urma grosul mulţimii, bărbaţii în frunte, femeile după ei, cele din coada cortegiului trăgând de mână câte un ţânc.

Tânărul gazetar umbla de colo-colo, lua notiţe, vorbea cu inşi pe care Maigret nu-i cunoştea. Cortegiul înainta încet şi trecu prin faţa hanului lui Louis, unde Therese stătea singură în uşă, căci Paumelle se alăturase grupului de consilieri locali.

Pentru a doua oară în acea dimineaţă, Maigret fu tentat să bată la uşa familiei Gastin si să stea de vorbă cu Jean-Paul. în timp ce toţi locuitorii se îndreptau spre cimitir, probabil că mama şi fiul se simţeau mai singuri ca oricând în mijlocul satului gol.

Mergea după ceilalţi, fără să prea ştie de ce. Trecură de casa lui Leonie Birard, apoi de o fermă în curtea căreia un viţel începu să mugească. Când să intre în cimitir, se produse o învălmăşeală. în timp ce preotul şi copilul de cor ajunseseră deja la groapă, capătul convoiului nu trecuse de poartă.

În clipa aceea, Maigret zări un chip deasupra zidului şi îl recunoscu pe Jean-Paul. Una din lentilele de la ochelarii lui reflecta razele soarelui ca o oglindă. Comisarul se despărţi de convoi şi dădu ocol cimitirului cu intenţia de a-l întâlni pe băiat. Acesta părea prea preocupat de ce se întâmpla în jurul gropii ca să-l mai observe pe comisar.

Mergea pe un fel de maidan. Când era la numai vreo treizeci de metri de băiat, călcă pe o cracă uscată. Jean-Paul

întoarse iute capul în direcția sa, sări de pe piatra pe care se cocoțase şi o luă la goană către drum.

Maigret se gândi să-l strige, dar renunță pentru că l-ar fi auzit ceilalți, aşa că se mulțumi să grăbească pasul, nădăjduind să-l ajungă pe băiat pe drum.

Îşi dădea seama că situația era ridicolă. Nici el nu îndrăznea să alerge, nici Jean-Paul. Băiatul nu avea nici măcar curajul să se uite înapoi. Era probabil singurul din sat care nu purta haine bune, fiind îmbrăcat ca pentru şcoală. Ca să se întoarcă acasă, aşa cum probabil dorea, trebuia să treacă prin fața porții cimitirului, unde se afla un grup de fermieri.

O luă la stânga, spre mare, nădăjduind, poate, că nu va fi urmat de comisar. Dar Maigret se ținu după el. Nu se mai zăreau nici ferme, nici case, ci doar câmpuri şi imaşuri pe care păşteau câteva vaci. O ridicătură de pământ ascundea încă vederea mării. Drumul urca lin.

Băiatul mergea cât de repede putea, fără să fugă, iar Maigret, la rândul lui, mărea pasul. Nici măcar nu ştia de ce se luase după el, dar îşi dădea seama că se purta cu cruzime. În mintea lui Jean-Paul, el reprezenta, probabil, o forță uriaşă, pornită pe urmele lui. Dar nici nu putea să înceapă să strige:

— Jean-Paul!... Opreşte-te !... Vreau numai să-ți spun ceva!...

Cimitirul şi satul dispăruseră în urma lor. Ajuns pe creasta măgurii, Gastin-fiul începu să coboare pe partea cealaltă şi Maigret nu-i mai văzu decât bustul, apoi capul. O clipă, nu mai văzu nimic, până când ajunse şi el în vârful ridicăturii, de unde descoperi, în sfârşit, întinderea scânteietoare a mării, cu ceea ce i se păru a fi, în depărtare, o insulă, dacă nu La Pointe de L'Aiguillon, şi câteva bărci de pescari cu pânze negre, ce păreau că plutesc în aer. Jean-Paul mergea întruna.

Nu exista cărare nici la dreapta, nici la stânga. Pe țărmul mării se găseau cinci sau şase căsuțe cu acoperişuri roşii, în care crescătorii de midii îşi țineau uneltele.

— Jean-Paul! se hotărî el să strige.

Vocea îi răsună aşa de ciudat, încât de-abia şi-o recunoscu. Se uită înapoi, ca să se asigure că nu-l vedea nimeni. Observă o uşoară schimbare de ritm în mersul copilului. Şovăise, auzindu-se strigat, dar, o dată trecută surpriza, mergea şi mai repede, aproape că alerga, cuprins de panică.

Comisarul se simți ruşinat de insistența sa, ca o brută care se înverşunează împotriva unei ființe fără apărare.

— Opreşte-te, micuțule...

Mai ridicol era că i se tăiase respirația, iar vocea de-abia i se auzea. între ei, distanța rămânea aproape neschimbată. Ca s-o scurteze, ar fi trebuit să alerge. Ce spera Jean-Paul ? Că Maigret se va descuraja şi se va întoarce?

Era mai de crezut că nu se gândea la nimic, că o ținea drept înainte, ca şi cum acesta ar fi fost singurul mijloc de a scăpa de primejdie. La capătul drumului era numai marea, cu valurile-i sclipitoare ce se rostogoleau pe prund.

— Jean-Paul...

În situația în care se afla, era la fel de stupid si să abandoneze, si să continue. Copilul ajunse la țărm, ezită dacă s-o ia pe poteca spre satul vecin şi se opri, în sfârşit, cu spatele la comisar; se întoarse doar când îi auzi paşii în imediata lui apropiere.

Nu era îmbujorat, ci palid, cu nările strânse. Pieptul i se ridica în mişcări repezi, buzele-i erau întredeschise, încât aveai impresia că auzi cum îi bate inima ca la o pasăre ținută în palmă. Maigret nu zise nimic. Nu găsea nimic de spus pe loc şi avea şi el nevoie să-şi recapete suflarea.

Jean-Paul nu-l mai privea, se întorsese spre mare. O priviră amândoi îndelung, în tăcere, până când respirația lor

îşi recăpătă ritmul calm şi regulat. Atunci, Maigret făcu câțiva paşi şi se aşeză pe o grămadă de stâlpi care miroseau a brad proaspăt. îşi scoase pălăria, se şterse fără jenă pe frunte şi începu să-şi umple pipa cu gesturi încete.

— Mergi repede! zise el în sfârşit.

În picioare, încordat ca un cocoş tânăr, băiatul nu răspunse.

— Nu vrei să te aşezi lângă mine ?

— N-am chef să mă aşez.

— Eşti supărat ?

Jean-Paul îl privi o clipă, apoi întrebă:

— De ce să fiu ?

— Voiam să stăm de vorbă fără mama ta. La tine, e imposibil. Când te-am văzut pe zidul cimitirului, mi-am zis că e cea mai bună ocazie. Ca să nu-l înspăimânte pe băiat, făcea pauze lungi între fraze.

— La cine te uitai ?

— La oameni.

— Nu te puteai uita la toți o dată. Sunt convins că te uitai mai ales la cineva anume. Am dreptate ? Jean-Paul nu zise nici da, nici nu.

— Te duci, de obicei, la biserică?

— Nu.

— De ce ?

— Pentru că nici părinții mei nu se duc.

Cu un adult, ar fi mers mai uşor. Trecuse multă vreme de când nu mai era Maigret copil. Şi nici copii n-avea. Trebuia totuşi să facă un efort, ca să gândească asemenea tânărului său interlocutor.

— I-ai spus mamei tale că pleci dimineață ?

— Nu.

— Nu voiai să ştie?

— Nu mi-ar fi dat voie.

— Ai profitat că era sus ca să pleci pe furiş? Şi ai ocolit pe toate ulicioarele?

— Voiam să văd ceva.

— Ce?

Maigret putea să jure că nu convoiul, nici sicriul coborât în groapă. Revăzu stiharul pe care-l umfla briza, crucea pe care o purta Marcel şi-şi aminti de vremea când de-abia împlinise şapte ani şi dorea atât de mult să devină şi el copil de cor. Trebuise să aştepte doi ani. Purtase şi el crucea de argint, cu paşi mărunţi, înaintea unui dric de tară, către cimitir.

— Doreai să-l vezi pe Marcel?

Copilul tresărise, uimit că o persoană adultă este capabilă să-i ghicească gândurile.

— De ce nu eşti prieten cu Marcel ?

— Nu sunt prieten cu nimeni.

— Nu ţii la nimeni?

— Sunt băiatul învăţătorului, v-am mai spus.

— Ai fi preferat să fii băiatul tinichigiului, sau al primarului, sau al vreunui agricultor din sat?

— N-am spus asta.

Maigret se gândi să nu-l sperie, căci ar fi fost în stare s-o ia din nou la goană. Şi totuşi, ceea ce-l reţinea nu era doar teama că Maigret l-ar fi putut ajunge din urmă, căci era mai iute decât comisarul. Acum, când se aflau faţă-n faţă, poate că se simţea oarecum uşurat. În adâncul sufletului, poate că simţea şi el nevoia să se destăinuie.

— Tot nu vrei să iei loc?

— Prefer să stau în picioare.

— Eşti foarte supărat că tatăl tău este închis ?

În loc să răspundă numaidecât că nu, băiatul păstră tăcerea.

— Nu eşti supărat?

Maigret făcea impresia unui om la pândă, care nu înaintează decât cu nesfârşite precauţii. Nu trebuia să dea buzna. Un singur cuvânt greşit şi băiatul putea să se crispeze într-atât încât să nu mai scoţi nimic de la el.

— Suferi că nu eşti si tu ca ceilalţi ?

— De ce să nu fiu ca ceilalţi ? Cine v-a spus asta?

— Presupune că aş avea un fiu care s-ar duce la şcoală şi că el s-ar juca pe stradă. Colegii lui ar zice: „E băiatul comisarului!" Şi, din pricina asta, nu l-ar trata exact la fel ca pe ceilalţi. Pricepi? Tu eşti fiul directorului şcolii.

Băiatul îl privi mai cu luare-aminte decât înainte.

— Ţi-ar fi plăcut să fii băiat de cor ?

Simţi că nimerea pe alături. Greu de spus după ce anume. Unele cuvinte provocau o reacţie abia perceptibilă. La altele, Jean-Paul părea să se închidă în sine.

— Marcel are prieteni?

— Da.

— Când sunt împreună, vorbesc în şoaptă ? îşi spun secrete, se uită la alţii şi pufnesc în râs?

Atât de departe se întorcea în trecut, încât se mira el însuşi. Era întâia oară când re trăia amintiri din copilărie atât de vii, încât aproape că simţea mirosul din curtea şcolii, la vremea când înflorea liliacul.

— Ai încercat să te împrieteneşti cu ei?

— Nu!

— De ce?

— Aşa.

— Ţi-ai închipuit că nu ar vrea?

— De ce-mi puneţi toate întrebările astea ?

— Deoarece tatăl tău e la închisoare. N-a tras el în Leonie Birard. Urmărea ochii băiatului, care nu tresări.

— Ştii bine că n-a tras el. Altcineva a făcut-o. Ţi-ar plăcea să fie condamnat tatăl tău?

— Nu.

Sesiză o vagă ezitare, dar preferă să nu insiste. Se şi gândise, în ajun, în ungherul său, dacă nu cumva Jean-Paul nu-şi condamna, în sinea lui, tatăl şi mama pentru că nu erau şi ei ca ceilalți.

Nu doar pentru că tatăl lui era învățător. Ai lui nu se duceau la biserică. Nu-l îmbrăcau ca pe colegii lui. Casa lor nu era ca a celorlalți, nici viața. Mama lui nu râdea niciodată, ci se strecura umilă şi plină de căință, ca o umbră. Făcuse ceva foarte rău şi, ca să o pedepsească, o altă femeie trăsese în ea. Acea femeie nu fusese condamnată, ceea ce dovedea că avusese dreptate. Poate că Jean-Paul îi iubea totuşi? Cu sau fără voia lui, făcea parte din clan, era din stirpea lor.

Toate acestea erau greu de exprimat. Erau nuanțe care dispăreau când voiai să le pui în cuvinte.

— Să presupunem că ştii un lucru care ar fi suficient pentru a-l scoate din închisoare pe tatăl tău... Nici el nu ştia încotro bate, asa că rămase uimit văzându-l pe Jean-Paul cum ridică brusc capul şi îl fixează cu o spaimă amestecată cu admirație. Băiatul deschise gura, fu cât pe ce să spună ceva, dar tăcu, cu pumnii strânşi de efortul de a se stăpâni.

— Vezi, încerc să înțeleg şi eu. Nu-l cunosc bine pe tatăl tău, dar sunt convins că e un om care nu minte. El susține că n-a pus piciorul marți în magazia cu unelte, iar eu îl cred. Mereu în defensivă, copilul îl observa.

— Pe de altă parte, Marcel Sellier pare un băiat de treabă. Când i se întâmplă să mintă, se duce îndată să se spovedească, pentru ca să nu rămână în stare de păcat. N-are nici un motiv să provoace condamnarea tatălui tău, care-l lasă să fie primul din clasă, chiar dacă tu ar trebui să fii acela. Or, Marcel susține că l-a văzut pe tatăl tău cum ieşea din magazie. Efectul fu asemenea unei bule de aer

care se ridică brusc la suprafața apei. Cu capul plecat, fără să-l privească pe Maigret, Jean-Paul spuse:

— Minte.

— Eşti sigur că minte, nu? Nu e o simplă impresie. Nu spui asta din invidie?

— Nu sunt invidios pe el.

— De ce n-ai mărturisit mai devreme ?

— Ce?

— Că Marcel a mințit.

— Aşa!

— Eşti sigur că nu l-a văzut pe tatăl tău?

— Da.

— Poți să-mi explici ?

Maigret se aşteptase la lacrimi, poate la țipete, însă ochii lui Jean-Paul nu se umeziră în spatele ochelarilor. Numai corpul i se destinse. în atitudinea lui nu mai era nimic agresiv. Nici măcar nu se mai ținea în defensivă.

Obosit de-atâta stat în picioare, se aşeză la o oarecare distanță de comisar, în semn că se predă.

— L-am văzut.

— Pe cine ai văzut ?

— Pe Marcel.

— Unde? Când?

— În clasă, lângă fereastră.

— Povesteşte-mi exact ce s-a întâmplat.

— Nu s-a-ntâmplat nimic. Domnul Piedboeuf a venit să-l caute pe tata. S-au dus amândoi spre biroul primăriei.

— Îi vedeai ?

— Da. Puteam să-i văd de la locul meu. Când au ajuns sub boltă, toți elevii s-au pus pe chiuit, ca de obicei.

— N-ai ieşit din bancă?

— Nu.

— Nu te hârjoneşti niciodată?

— Nu.

— Unde era Marcel ?

— Lângă prima fereastră din stânga, cea care dă spre curte şi spre grădini.

— Ce făcea ?

— Nimic. Privea afară.

— Nici el nu se amestecă în tărăboi ?

— Rareori.

— I se mai întâmplă ?

— Când e şi Joseph acolo.

— Băiatul măcelarului ?

— Da.

— Tu stăteai în banca ta. Marcel, la fereastra din stânga... Tatăl tău şi domnul Piedboeuf se găseau în birou. Aşa a fost?

— Da.

— Ferestrele erau deschise ?

— Închise.

— Auzeai totuşi uruitul de la fierărie?

— Cred că da. Sunt aproape sigur.

— Şi ce s-a-ntâmplat ?

— Marcel a plecat de la fereastră şi a străbătut clasa.

— Ca să se ducă unde ?

— La una dintre cele două ferestre de pe dreapta.

— Aceea de la care se poate vedea spatele casei doamnei Birard?

— Da.

— În acel moment tatăl tău era încă la primărie ?

— Da.

— Marcel a spus ceva ?

— Nimic. S-a uitat pe geam.

— Nu ştii la ce s-a uitat ?

— De la locul meu nu vedeam.

— Obişnuieşti să-l spionezi pe Marcel ?

El mărturisi, ruşinat:

— Da.

De data aceasta, Maigret nu-l mai întrebă de ce. Erau doi elevi silitori şi, pentru că Jean-Paul era fiul învățătorului, celălalt era primul din clasă. Marcel era copil de cor şi duminica purta stihar. Marcel avea prieteni, îl avea pe Joseph, fiul măcelarului, cu care şuşotea în timpul recreațiilor şi la care se ducea să se joace, după ore.

— Pe urmă, l-ai văzut pe tatăl tău ieşind din primărie ?

— A luat-o către casa noastră, unde a intrat ca să bea o ceaşcă de cafea.

— Fereastra de la bucătărie era deschisă ?

— Nu. Ştiu că a băut o ceaşcă de cafea. Aşa face mereu.

— Mama ta era la parter ?

— Era sus, în camera mea. O zăream prin fereastra deschisă.

— Tatăl tău n-a intrat apoi în magazia de unelte ?

— Nu. A traversat curtea si s-a întors în clasă.

— Iar Marcel stătea mai departe la fereastra aceea din dreapta!

— Da.

— De ce n-ai spus numaidecât ?

— Când?

Maigret îşi îngădui un răgaz, ca să-şi pună gândurile în ordine.

— Stai niţel. Corpul lui Leonie Birard a fost descoperit la începutul după-amiezii. N-ați fost întrebați numaidecât?

— N-am fost întrebați în ziua aceea. Nici nu prea ştiam ce se întâmplă. Se vedeau numai oameni venind şi plecând. Pe urmă i-am zărit pe jandarmi.

Într-adevăr, marți, nimeni nu-l acuzase pe față pe învățător. Marcel Sellier nu spusese nimic nici părinților, şi nici altcuiva. în consecință, Jean-Paul n-avusese vreun motiv sau vreo posibilitate să-l contrazică.

— Erai acolo în ziua următoare, când a fost interogat Marcel?

— Nu. Ne-au chemat în birou unul câte unul.

— Dar când v-au interogat din nou, joi dimineața ? Când ai aflat că el susținea că 1 a văzut pe tatăl tău?

— Nu mai ştiu.

— Marți seara, părinții tăi au vorbit de Leonie Birard ?

— Numai după ce mă culcasem. Am auzit câte ceva din ce spuneau. Mama zicea că era din vina ei. Tata spunea că nu, că erau numai zvonuri, că au să-si dea seama că el n-avea nici un amestec.

— Când ai aflat că Marcel îl acuză pe tatăl tău, de ce n-ai protestat?

— Nu m-ar fi crezut.

Încă o dată, lui Maigret i se păru că sesizează o nuanță, un fleac, ceva prea subtil ca să poată fi exprimat. Băiatul nu se bucurase să-şi vadă tatăl pus sub acuzare. Resimțise, probabil, o oarecare ruşine să-l ştie la închisoare. Nu dăduse dovadă de o anumită laşitate? Nu-l încercase, oricât de puțin şi fără să-şi mărturisească nici sieşi, ispita de a se desolidariza de părinții lui?

Îi ținea de rău că nu sunt la fel cu ceilalți. Or, acum erau mai deosebiți ca niciodată de toți ceilalți, iar satul, în loc să-i țină la distantă, se întorcea împotriva lor. Jean-Paul îl invidia pe Marcel. Oare avea să-l acuze si el? Până la urmă, nu cedase unui sentiment urât. Nu dăduse dovadă de laşitate - în orice caz, nu numai de laşitate. Oare nu dovedea, dimpotrivă, o anumită loialitate față de ceilalți?

Ar fi avut ocazia să-l contrazică pe Marcel, să-l facă mincinos. I-ar fi fost uşor. Oare i se păruse că ar fi fost o victorie câştigată cu prea multă uşurință?

În afară de asta, nimeni nu l-ar fi crezut, într-adevăr, cine din sat l-ar fi crezut, dacă ar fi venit să spună:

— Sellier a mințit. Tatăl meu n-a ieşit din magazia cu unelte. L-am văzut intrând în casă, apoi ieşind şi traversând curtea. în acel moment, Marcel se afla la fereastra opusă, de unde nu-l putea vedea.

— Nu i-ai spus nimic mamei tale?

— Nu.

— Plânge mult?

— Nu plânge.

Şi mai rău. Maigret îşi închipuia ce atmosferă o fi fost în casă în ultimele zile.

— De ce ai ieşit în dimineața asta ?

— Ca să văd.

— Ca să-l vezi pe Marcel ?

— Poate.

Poate că, fără să-si dea seama, si din nevoia de a participa, fie şi de departe, la viața satului. Nu se înăbuşea în căscioara din fundul curții, unde nici nu mai îndrăzneau să deschidă ferestrele?

— O să-i spuneți locotenentului ?

— Trebuie să-l văd mai întâi pe Marcel.

— O să-i spuneți că eu am deschis gura ?

— Ai vrea să nu ştie?

— Da.

În fond, băiatul nu-şi pierduse cu totul speranța de a fi într-o zi admis în grupul de invidiat al lui Marcel, al lui Joseph şi al celorlalți.

— Cred că-mi va spune adevărul fără să fie nevoie să te amestec. Trebuie să fi văzut şi alți elevi la care dintre ferestre stătea.

— Făceau gălăgie.

— Chiar toți ?

— Afară de una din fete, Louise Boncoeur.

— Câți ani are ?

— Cincisprezece ani.

— Ea nu face gălăgie cu ceilalți ?

— Nu.

— Crezi că stătea cu ochii pe Marcel ?

Pentru întâia oară, obrajii şi urechile i se înroşiră.

— Nu-l scapă din ochi, se bâlbâi el.

Oare ea nu-l contrazisese pe fiul tinichigiului pentru că era îndrăgostită de el sau, pur şi simplu, pentru că nu făcuse deosebirea dintre o fereastră şi alta? Marcel afirmase că stătuse la geam. Colegii lui probabil că nu se întrebaseră de care geam fusese vorba.

— E timpul să ne întoarcem în sat.

— Aş prefera să nu vin împreună cu dumneavoastră.

— Vrei să pleci primul?

— Da. Sunteți sigur că n-o să-i spuneți nimic lui Marcel?

Maigret dădu din cap afirmativ, iar băiatul şovăi, îşi luă şapca, porni în direcția pajiştilor şi curând începu să alerge. Comisarul, care se afla, în fine, pe țărmul mării, uită de aceasta, urmărind cu privirea silueta care se îndepărta.

Se urni şi el din loc, se opri puțin să-şi pună tutun în pipă, se şterse la nas şi mormăi câteva cuvinte de neînțeles, aşa încât cei care l-ar fi zărit mergând încet pe drum s-ar fi întrebat, fără îndoială, de ce dădea, din când în când, din cap.

Când trecu prin fața cimitirului, Maigret văzu că groparii terminaseră de acoperit cu pământ argilos sicriul lui Leonie Birard, al cărei mormânt se cunoştea de departe, după buchetele de flori şi coroanele proaspete.

Capitolul 7

Indulgenţele doctorului

Femeile plecaseră acasă şi, în afară de cele care locuiau la ferme îndepărtate, probabil că apucaseră deja să-şi scoată rochiile negre şi pantofii pentru ocazii, în timp ce bărbaţii rămăseseră, ca în zi de târg, să cinstească la hanul lui Louis şi, nemaiavând loc înăuntru, ieşiseră pe trotuar şi în curte, unde-i vedeai punându-şi sticlele pe priciul câte unei ferestre sau pe câte o veche masă de tablă, rămasă acolo de peste iarnă.

După tonul vocilor, după râsete, după încetineala şi nesiguranţa gesturilor, ghiceai că băuseră zdravăn, iar câte unul, căruia Maigret nu-i vedea faţa, se uşura după tufiş.

Deşi nu-şi vedea capul de treburi, Therese găsi timp să-i întindă o ulcică şi un pahar. Maigret făcu câţiva paşi înăuntru şi se şi trezi înconjurat de o hărmălaie generală. Îl zări pe doctor în bucătărie, dar era prea multă lume între ei ca să se poată apropia iute de el.

— N-aş fi crezut niciodată că o s-o ducem la groapă, zicea un bătrân, dând din cap.

Erau trei, cam de aceeaşi vârstă. Toţi trei trecuseră cu siguranţă de şaptezeci şi cinci de ani şi, în colţul în care se aflau, era afişată, pe peretele alb din spatele lor, legea asupra debitelor de băuturi spirtoase şi asupra manifestărilor în public datorate stării de ebrietate. Din cauza hainelor negre de duminică şi a cămăşilor scrobite, stăteau

mai țepeni decât de obicei, ceea ce le dădea o anumită solemnitate.

Era straniu să descoperi că, atunci când se priveau, ochii lor deschişi pe fețe brăzdate de riduri adânci căpătau o expresie naivă şi copilărească. Fiecare îşi ținea paharul în mână. Cel mai înalt dintre cei trei, care avea o superbă coamă albă şi mustăți mătăsoase, se legăna uşor şi, de câte ori voia să ia cuvântul, punea un deget pe umărul unuia dintre fârtații lui.

De ce şi-i imagină, dintr-o dată, Maigret în curtea şcolii ? Râsetele lor, ocheadele ce le schimbau între ei erau de şcolari. Fuseseră colegi de şcoală. Mai târziu, duseseră aceleaşi fete prin tufişuri, asistaseră unii la căsătoria altora, la înmormântarea părinților, la nunțile copiilor şi la botezurile nepoților.

— Aproape c-ar fi putut să-mi fie soră, căci tata-mi tot spunea c-a pus-o jos în fin, de nenumărate ori, pe maică-sa. Se pare că era muiere, nu glumă, şi că bărbatu-său a purtat coarne toată viața.

Oare nu explica aceasta tot ce se-ntâmpla în sat? în spatele lui Maigret, într-un alt grup, cineva povestea:

— Când mi-a vândut vaca aia, i-am zis: „Ascultă, Victor. Ştiu că eşti un hot. Dar să nu uiți că am făcut militărie-mpreună, la Montpellier, şi că-ntr-o seară..."

Louis, care n-avusese timp să se schimbe, se mulțumise să-şi scoată haina. Maigret se strecură cu greutate, aducându-şi aminte că doctorul îl invitase să ia masa la el în acea zi. Îl uitase oare Bresselles ?

Avea un pahar în mână, ca şi ceilalți, dar îşi păstra sângele rece, sforțându-se să-l potolească pe măcelar, pe Marcellin, care era cel mai beat dintre toți şi părea foarte agitat. De departe, era greu să-ți dai seama ce se petrece. Marcellin era, aparent, pornit împotriva cuiva şi tot încerca

să-l împingă la o parte pe micuțul doctor ca să poată intra în prima odaie.

— Ascultă ce-ți zic, mă duc la el şi-i spun! auzi comisarul.

— Stai liniştit, Marcellin. Te-ai îmbătat.

— Şi ce, n-am voie să mă îmbăt ?

— Ce ți-am spus ultima dată când ai venit să te consult?

— Nici că-mi pasă!

— Dacă o ții tot aşa, pe tine te îngropăm primul.

— Nu admit să fiu spionat. Sunt un om liber.

Vinul nu-i pria. Arăta alb ca varul la față, cu pometii de un roz nesănătos, cu pleoapele roşii. Nu mai era stăpân pe mişcările lui, vocea i se încleiase.

— Pricepi, doctore? Niciodată nu i-am răbdat pe spioni. Or ce face ăsta aici, dacă nu...

La Maigret se uita el din depărtare, către acesta încerca să se năpustească, spre a-i spune ce avea pe suflet. Doi sau trei alții se uitau la el, râzând. Careva întinse un pahar, pe care doctorul îl luă şi-l vărsă jos.

— Nu vezi că e turtă, Firmin?

Până atunci nu izbucnise nici o ceartă, nici o încăierare. În fond, se cunoşteau prea bine ca să se ia la bătaie între ei, fiecare ştia cu precizie cine e mai puternic.

Maigret evită să se apropie mai mult, prefăcându-se, ca să nu-l ațâțe pe măcelar, că nu-şi dă seama de cele ce se întâmplau. Totuşi, nu pierdea din ochi grupul şi asistă la o mică scenă ce nu întârzie să-l uluiască.

Adjunctul, Theo, înalt şi molâu, cu aceleaşi priviri ironice, intră în grupul celorlalți cu un pahar pe care-l ținea sus, legănându-l, un pahar nu cu vin, ci cu un pernod foarte concentrat, după culoare.

Îi şopti câteva cuvinte doctorului şi întinse paharul către măcelar, punându-i o mână pe umăr. Îi şi vorbi, iar Marcel-

lin păru mai întâi că se zbate, că e pe punctul de a-l respinge.

În sfârşit, apucă paharul, îl dădu pe gât şi aproape numaidecât privirea i se stinse, deveni sticloasă. Mai încercă să întindă un deget ameninţător în direcţia comisarului, însă braţul îi devenise din cale-afară de greu.

Atunci, ca şi cum l-ar fi dat gata, Theo îl împinse către scară, îl sili s-o urce şi, după câteva trepte, trebui să-l ia pe umeri.

— N-aţi uitat de invitaţia mea ?

Medicul, care ajunsese la Maigret, respira uşurat, pronunţând aproape aceleaşi cuvinte ca şi bătrânul din colţ.

— Au dus-o la groapă! Mergem?

Îşi făcură amândoi loc, ajungând în stradă, unde făcură câţiva paşi.

— În mai puţin de trei luni îi vine rândul lui Marcellin. Îi spun mereu: „Marcellin, dacă nu te laşi de băutură, dai ortul popii". A ajuns să nici nu mai mănânce.

— E bolnav ?

— Toţi sunt bolnavi în familia lor. E un nenorocit.

— Theo l-a dus la culcare, la etaj?

— Trebuia să se descotorosească de el.

Deschise uşa. În casă mirosea a bucate bune.

— Luaţi un aperitiv ?

— Parcă mai bine nu.

Mirosul de vin fusese atât de puternic la hanul lui Louis, că te-ai fi îmbătat doar inhalându-l.

— Aţi asistat la înmormântare ?

— De la distanţă.

— V-am căutat la ieşirea din cimitir, dar nu v-am văzut. E gata masa, Armande?

— În cinci minute.

Erau puse numai două tacâmuri. De parcă ar fi fost îngrijitoarea unui preot, sora doctorului prefera să nu se aşe-

ze la masă. Probabil că mânca în picioare, la bucătărie, între două feluri.

— Luați loc. Ce părere aveți ?

— Despre ce ?

— Despre nimic. Despre tot. A avut parte de o înmormântare grozavă!

Maigret mormăi:

— Învățătorul e tot la puşcărie.

— Trebuiau să bage pe cineva.

— Aş vrea să-ți pun o întrebare, doctore. Din toți oamenii ăştia care erau la înmormântare, oare mulți credeau că Gastin a ucis-o pe Leonie Birard ?

— Câțiva, cu siguranță. Se găsesc oameni care să creadă orice.

— Iar ceilalți ?

Medicul nu înțelese numaidecât unde bătea întrebarea. Maigret îi explică — Să zicem că o zecime din populație este convinsă că învățătorul a tras.

— Cam asta e proporția.

— Celelalte nouă zecimi au părerea lor.

— Fără pic de îndoială.

— Şi pe cine bănuiesc ?

— Depinde. După părerea mea, fiecare îl bănuieşte, mai mult sau mai puțin sincer, pe acela pe care i-ar plăcea să-l ştie vinovat.

— Şi nimeni nu vorbeşte despre asta ?

— Între ei, probabil că o fac.

— I-ați auzit exprimând astfel de bănuieli ?

Doctorul îl privi cu o ironie destul de asemănătoare cu a lui Theo.

— Nu-mi spun ei mie lucrurile astea.

— Totuşi, ştiind sau crezând că învățătorul nu este vinovat, faptul că e închis nu-i pune pe gânduri ?

— Cu siguranță că nu. Gastin nu e cineva din satul lor. Ei consideră că dacă locotenentul de jandarmi şi judecătorul de instrucție au socotit că e bine să-l aresteze, e treaba lor. Amândoi sunt plătiți pentru asta.

— Vor lăsa să fie condamnat?

— Fără să clipească. Dacă însă ar fi la mijloc unul de-al lor, lucrurile s-ar schimba. Începeți să înțelegeți? Din moment ce tot trebuie un vinovat, cu atât mai bine ca acesta să fie un străin.

— Şi îl cred pe băiatul lui Sellier ?

— Marcel este un băiat bun.

— A mințit.

— Posibil.

— Mă întreb de ce ?

— Poate pentru că şi-a închipuit că au să-l acuze pe tatăl lui. Nu trebuie uitat că maică-sa e nepoata bătrânei Birard şi că ea are să moştenească.

— Credeam că poştărița zicea mereu că nepoata ei n-are să vadă nici un ban.

În atitudinea doctorului se citea o oarecare încurcătură. Sora lui aduse gustările.

— N-ați fost la înmormântare ? o întrebă Maigret.

— Armande nu se duce niciodată la înmormântări.

Începură să mănânce în tăcere. Primul care vorbi din nou, ca pentru sine, fu Maigret.

— Nu marți, ci luni l-a văzut Marcel Sellier pe învățător ieşind din magazia cu unelte.

— A mărturisit ?

— încă nu i-am cerut, dar sunt aproape sigur. Luni, înainte de ore, Gastin a lucrat în grădină. Când a traversat curtea, în cursul dimineții, a văzut o săpăligă în drum, a ridicat-o şi s-a dus s-o pună la locul ei. Marți seara, după descoperirea corpului, Marcel n-a spus nimic şi încă nu se gândea să-l acuze pe învățătorul lui. Mai târziu, ori i-a ve-

nit o idee, ori a auzit o conversație care l-a decis s-o facă. N-a mințit cu totul. Femeile şi copiii sunt specialişti în aceste jumătăți de minciuni. N-a născocit nimic, s-a mulțumit să decaleze cu o zi evenimentul real.

— E destul de nostim!

— Aş pune rămăşag că a încercat să se convingă că, într-adevăr, marți l-a văzut pe directorul şcolii ieşind din magazie. N-a izbutit, fireşte, şi atunci a trebuit să se ducă să se spovedească.

— De ce nu-l întrebați pe preot ?

— Pentru că, dacă mi-ar răspunde, ar trăda indirect taina spovedaniei. Preotul n-are s-o facă. Îmi propusesem să-i întreb pe vecini, între alții pe cei de la cooperativă, dacă l-au văzut pe Marcel intrând în biserică în afara orelor de slujbă, dar acum ştiu că el se duce acolo prin curte.

Pulpa de berbec era tocmai cum trebuie, iar fasolea se topea în gură. Doctorul scosese o sticlă de vin vechi. Afară puteau auzi freamătul surd pe care-l făcea larma vocilor din curtea hanului şi din piață.

Îşi dădea doctorul seama că Maigret nu vor bea decât ca să-şi probeze teoriile ? Se învârtea în jurul aceluiaşi subiect, lenevos, fără să atingă niciodată esențialul.

— În fond, nu cred că Marcel a mințit ca să nu fie bănuit tatăl său.

Avu impresia, în acel moment, că Bresselles ştia mai multe decât voia să spună.

— Chiar aşa?

— Vedeți, încerc să mă pun în pielea copiilor. De la început am avut impresia că toată povestea asta e o treabă de copii în care oamenii mari nu au fost amestecați decât din greşeală. Şi adăugă, privindu-l în față pe doctor, calm şi apăsat:

— Şi cred din ce în ce mai mult că si alții o ştiu.

— Poate că, în acest caz, o să izbutiți să-i faceți să vorbească.

— Poate. E greu, nu-i aşa?

— Foarte greu. Bresselles îşi râdea de el, întocmai ca si adjunctul primarului.

— Ara avut, azi dimineață, o lungă convorbire cu băiatul lui Gastin.

— Ați fost la ei?

— Nu. L-am zărit cum urmărea înmormântarea de pe zidul cimitirului şi m-am ținut după el până la mare.

— De ce s-a dus la mare ?

— Fugea de mine. În acelaşi timp, dorea să-l ajung.

— Şi ce-a spus ?

— Că Marcel Sellier nu stătea în dreptul ferestrei din stânga, ci al celei din dreapta. La o adică, Marcel ar fi putut-o vedea pe Leonie Birard prăbuşindu-se în momentul când glontele i-a pătruns în ochi, dar i-ar fi fost cu neputință să-l vadă pe învățător ieşind din magazie.

— Ce deduceți de aici ?

— Că Sellier-fiul s-a hotărât să mintă ca să acopere pe cineva. Nu de îndată. Şi-a acordat un răgaz. Probabil că ideea nu i-a venit numaidecât.

— De ce l-a ales pe învățător ?

— Mai întâi, pentru că era persoana cea mai plauzibilă. Şi apoi, fiindcă chiar el îl văzuse în ajun, aproape la aceeaşi oră, ieşind din magazie. În fine, poate din cauza lui Jean-Paul.

— Credeți că-l detestă ?

— Observați, vă rog, că nu afirm nimic. Caut pe dibuite. I-am interogat pe cei doi copii. În dimineața asta, i-am studiat pe nişte moşnegi care, cândva, au fost şi ei copii, chiar aici. Dacă sătenii sunt cu uşurință ostili străinilor, oare nu e din cauză că, fără voia lor, îi invidiază? Ei îşi petrec toată viața la Saint-Andre şi mai fac din când în când câte un

drum în La Rochelle, mai petrec la câte o nuntă, la câte o înmormântare.

— Văd unde vreți să ajungeți.

— învățătorul vine de la Paris. în ochii lor, e un om cultivat, care se ocupă de micile lor afaceri şi se se îngrijeşte să le dea sfaturi. Pentru un băiat, fiul învățătorului se bucură cam de acelaşi prestigiu.

— Să fi mințit Marcel din ură fată de Jean-Paul ?

— În parte din invidie. Mai curios este faptul că, la rândul lui, Jean-Paul îi invidiază pe Marcel şi pe prietenii lui. Se simte singur, deosebit de ceilalți, ținut de ei la distanță.

— Există totuşi cineva care a tras în bătrână Birard şi care nu poate fi nici unul dintre cei doi băieți.

— Exact.

Li se aduse o tartă cu mere, făcută în casă, iar din bucătărie venea un miros de cafea.

— Am din ce în ce mai mult impresia că Theo cunoaşte adevărul.

— Pentru că era în grădina lui ?

— De asta si din alte motive. Ieri seară, doctore, îmi spuneați cu veselie că sunt cu toții nişte canalii.

— Glumeam.

— Pe jumătate, nu-i aşa? Cu toții trişează mai mult sau mai puțin, comițând ceea ce dumneavoastră ați numi nişte mici ticăloşii. Dumneavoastră le vorbiți pe şleau. La o adică, îi ocăriți, însă, în realitate, nu i-ați trăda. Mă înşel cumva ?

— După părerea dumneavoastră, preotul ar refuza să vă răspundă în legătură cu Marcel şi cred că aveți dreptate. Eu sunt vraciul lor. E aproape acelaşi lucru. Ştiți, domnule comisar, că prânzul nostru începe să semene cu un interogatoriu? Ce preferați la cafea? Un coniac sau un calvados?

— Un calvados.

Bresselles se duse să ia sticla dintr-o mobilă veche, apoi umplu paharele cu aceeaşi veselie, dar cu mai multă seriozitate în priviri.

— În sănătatea dumneavoastră !

— Aş vrea să vă vorbesc de accident, spuse Maigret, aproape cu timiditate.

— Care accident ?

Doctorul nu pusese întrebarea decât ca să câştige timp de gândire, căci accidentele nu erau tocmai numeroase în sat.

— Accidentul de motocicletă.

— Vi s-a vorbit de el?

— Ştiu numai că fiul lui Marcellin a fost accidentat de o motocicletă. Când s-a-ntâmplat asta ?

— Cu ceva mai mult de o lună în urmă, într-o sâmbătă.

— S-a petrecut pe-aproape de bătrâna Birard ?

— Nu prea departe. Poate la vreo sută de metri.

— Era seara ?

— Puțin înainte de cină. Se înnoptase. Cei doi puşti...

— Care puşti?

— Joseph, fiul lui Marcellin, şi Marcel.

— Numai ei doi?

— Da. Se întorceau acasă. Din direcția mării venea o motocicletă. Nu se prea ştie cum s-a-ntâmplat.

— Cine era motociclistul ?

— Herve Jusseau, un crescător de midii, de vreo treizeci de ani, căsătorit anul trecut.

— Băuse?

— Nu bea. A fost crescut de mătuşile lui care sunt foarte severe şi care continuă să locuiască împreună cu tinerii căsătoriți.

— Avea farul aprins?

— Aşa a demonstrat ancheta. Copiii se jucau, probabil. Joseph a vrut să traverseze strada şi a fost accidentat.

— Are un picior rupt?

— În două locuri.

— Va rămâne şchiop?

— Nu. Într-o săptămână-două n-are să se mai cunoască.

— Încă nu poate să meargă ?

— Nu.

— Accidentul îi va aduce ceva lui Marcellin ?

— Asigurările au să-i plătească ceva, fiindcă Jusseau a admis c-a fost şi vina lui.

— Şi chiar o fi fost ?

Vizibil stingherit, doctorul se dădu pe râs.

— Încep să înţeleg ce-i acela un interogatoriu cu cântec, cum îi spuneţi pe Quai des Orfevres. Prefer să ciripesc eu. Aşa se spune, nu?

Umplu paharele.

— Marcellin e un nenorocit. Toată lumea ştie că n-o mai duce mult. Nu-l poţi condamna că e beţiv, căci n-a avut niciodată noroc. Nu numai că a avut mereu pe cineva bolnav în casă, dar tot ce face îi iese rău. Acum trei ani a arendat nişte pajişti ca să îngraşe boi şi a fost o secetă aşa de
mare, încât a pierdut tot. Trage pe dracu' de coadă. Camioneta lui e mai mult în pană, trasă pe dreapta, decât gata să livreze carne.

— Aşa încât Jussieu, care n-are ce pierde, deoarece asigurările plătesc, a luat vina asupra lui.

— Cam aşa ceva.

— Toată lumea ştie asta?

— Mai mult sau mai puţin. O companie de asigurări e ceva vag şi îndepărtat, ca guvernul, încât oricui i se pare drept să-i ia banii.

— Dumneavoastră aţi întocmit certificatul ?

— Bineînţeles.

— Şi l-aţi întocmit în aşa fel ca Marcellin să încaseze cât mai mult posibil?

— Să zicem că am insistat asupra complicaţiilor care s-ar fi putut produce.

— N-au fost complicaţii?

— Ar fi putut să fie. Când crapă o vacă subit, de boală, în cinci cazuri din zece veterinarul întocmeşte un certificat de accident.

De data asta surise Maigret.

— Dacă înţeleg bine, băiatul lui Marcellin ar fi putut fi pe picioare de o săptămână-două.

— De o săptămână.

— Ţinîndu-l în ghips, îi permiteţi tatălui său să ceară de la asigurări o sumă mai mare?

— Vedeţi că şi medicul este obligat să fie nitel canalie ! Dacă aş fi refuzat, de multă vreme n-aş mai fi fost aici. Şi tocmai pentru că refuză să dea certificate fictive, învăţătorul este astăzi la închisoare. Dacă s-ar fi arătat mai flexibil, dacă nu s-ar fi certat de o sută de ori cu Theo, reproşându-i că dă cu prea mare uşurinţă banul guvernului, poate că lumea ar fi sfârşit prin a-l adopta.

— În ciuda celor întâmplate soţiei sale ?

— Nu duce nimeni aici lipsă de coarne.

— Marcel Sellier a fost singurul martor al accidentului ?

— V-am spus că era seara. Nu trecea nimeni altcineva pe drum.

— Cineva ar fi putut să-i vadă de la fereastră ?

— Vă gândiţi la bătrână Birard?

— Presupun că nu stătea numai şi numai la bucătărie şi că i se întâmpla să mai treacă şi prin odaia din faţă.

— Nici n-a fost pomenită la anchetă. Ea n-a spus nimic.

Doctorul se scărpină în cap, de data asta cât se poate de serios.

— Am impresia că începeți să știți unde vreți să ajungeți. Vreau să vă spun totuşi că eu încă nu vă înțeleg.

— Sunteți sigur ?

— în legătură cu ce ?

— Din ce motiv încerca, azi dimineață, Marcellin să se repeadă la mine?

— Era beat.

— Dar de ce să se ia de mine în mod deosebit ?

— Erați singurul străin din han. Când e băut, se crede persecutat. De aici şi până la a-şi închipui că ați venit ca să-l spionați...

— V-ați străduit să-l liniştiți.

— Ați fi preferat o încăierare?

— Theo l-a dat gata dându-i să bea un dublu sau triplu pernod şi l-a cărat la etaj. E prima oară când îl văd pe adjunct pe post de Saint-Bernard.

— Marcellin e vărul lui.

— Aş fi preferat să fie lăsat să spună ce-i venea pe limbă.

Ceilalți, evident, nu doreau ca el să vorbească şi îl făcuseră să dispară, iar acum măcelarul probabil că trăgea un somn bun, în una din odăile de la etaj.

— Trebuie să mă duc la cabinet, zise Bresselles. Mă aşteaptă, cu siguranță, vreo doisprezece pacienți.

Cabinetul de consultații era o clădire scundă, cu două odăi, în curte. Se vedeau oamenii aşezați la rând, cu spatele la perete, printre care un copil cu un bandaj în jurul capului şi un moşneag în cârje.

— Cred că o să ajungeți undeva! suspină doctoraşul, făcând aluzie, desigur, nu la cariera lui Maigret, ci la ancheta lui.

Îl privea acum cu un anumit respect, dar şi cu oarecare plictiseală.

— Ați fi preferat să nu descopăr nimic?

— Stau si mă întreb. Poate că ar fi fost mai bine să nu veniți.

— Asta depinde de ce-o să găsesc la capătul drumului. Aveți vreo idee?

— Ştiu cam tot atât cât si dumneavoastră.

— Şi l-ați fi lăsat pe Gastin să zacă în puşcărie ?

— Oricum, nu-l pot ține multă vreme. Bresselles nu era din ținut. Se născuse la oraş, ca si învățătorul. Dar trăia alături de oamenii din sat de mai bine de douăzeci de ani şi, fără să vrea, se simțea solidar cu ei.

— Veniți să mă vizitați când doriți. Credeți-mă că fac tot ce pot. Se-ntâmplă numai că-mi place mai mult să trăiesc aici şi să-mi petrec cea mai mare parte a timpului pe drumuri, decât să mă închid, la oraş sau în cine ştie ce suburbie, într-un cabinet de consultații.

— Mulțumesc pentru masă.

— Vă duceți să-l interogați din nou pe Marcel ?

— Încă nu ştiu.

— Dacă țineți să vorbească, e preferabil să nu fie de fată si taică-său.

— I-e frică de tatăl lui?

— Nu cred că e vorba de frică. Mai degrabă, de admirație. Dacă a mințit, probabil că trăieşte cu frica-n sin.

Când Maigret ajunse din nou afară, doar câteva grupuri mai rămăseseră la Louis şi în piață, într-un colț, Theo juca, la fel ca şi în celelalte zile, cărți cu factorul poştal, cu fierarul şi cu un fermier. Privirea sa se încrucişă cu cea a lui Maigret şi, deşi rămânea mai departe zeflemitoare, se putea citi în ea un anume respect.

— Marcellin e tot sus ? o întrebă comisarul pe Therese.

— Sforăie! A murdărit toată odaia. Nu mai poate suporta băutura. De fiecare dată e la fel!

— Nu m-a căutat nimeni?

— Adineauri a trecut pe aici locotenentul. N-a intrat, a aruncat doar o privire înăuntru, ca şi cum ar fi căutat pe cineva, poate pe dumneavoastră. Să vă aduc ceva de băut?

— Mulțumesc, nu.

Numai mirosul de vin, şi era de-ajuns ca să-l scârbească. Se îndreptă fără grabă către primărie. Unul dintre brigadieri stătea de vorbă cu locotenentul Danielou.

— Ați vrut să mă vedeți?

— Nu în mod special. Tocmai treceam prin piață şi m-am uitat să văd dacă sunteți la han.

— Ceva nou ?

— Poate nu prea important. Brigadierul Nouli a găsit o a şaptea carabină.

— De calibrul 22?

— Da. Iat-o. Este de acelaşi tip cu celelalte.

— Unde era?

— În remiză, în spatele casei măcelarului.

— Ascunsă ?

Răspunse chiar brigadierul:

— Căutam în continuare tubul cartuşului cu colegul meu. Treceam dintr-o grădină într-alta. Am văzut uşa unei remize deschisă, cu urme de sânge peste tot. într-un colț, am zărit carabina.

— Ați întrebat-o pe soția măcelarului?

— Da. Mi-a răspuns că atunci când Sellier a bătut toba, cerând să se aducă toate carabinele la primărie, nu se gândise la aceea a fiului ei, dat fiind că acesta era la pat. A avut un accident acum o lună şi...

— Ştiu.

Cu arma în mână, Maigret pufăia din pipă. În cele din urmă, puse carabina în alt colț decât celelalte.

— Vreți să veniți o clipă cu mine, domnule locotenent ? Străbătură curtea si deschiseră uşa clasei în care stăruia un miros de cerneală si de cretă.

— Reţineţi că încă nu ştiu încotro ne va duce pista aceasta. Marţi dimineaţă, când învăţătorul a ieşit de aici cu fermierul Piedboeuf, Marcel Sellier s-a îndreptat către fereastra asta.

— Aşa ne-a declarat.

— Se vede de aici, la dreapta teiului, şi magazia cu unelte. Se mai pot vedea şi nişte ferestre, între altele, cele de la primul etaj al casei măcelarului.

Locotenentul asculta cu sprâncenele încruntate.

— Băiatul n-a rămas în locul ăsta. Înainte să iasă învăţătorul din birou, el a traversat clasa.

Maigret făcu la fel, trecând prin faţa tablei şi a catedrei şi îndreptându-se către fereastra care se afla exact în partea opusă celei dintâi.

— De aici, aşa cum vă puteţi convinge, se vede casa lui Leonie Birard. Dacă ea stătea în picioare la fereastră când a fost lovită, aşa cum pare să demonstreze ancheta, este posibil ca Marcel s-o fi văzut căzând.

— Presupuneţi că avea vreun motiv să treacă de la o fereastră la alta? Ar fi văzut ceva şi...

— Nu neapărat.

— De ce a mințit ?

Maigret preferă să nu răspundă.

— Aveţi vreo bănuială?

— Cred că da.

— Ce vreţi să faceţi?

— Ceea ce trebuie, răspunse Maigret fără entuziasm.

Scoase un suspin, îşi goli pipa pe podeaua cenuşie, privi scrumul căzut cu aerul că îl supăra ceva şi adăugă, cu regret parcă:

— N-are să fie prea plăcut.

Din cealaltă parte a curţii, de la o fereastră de la etaj, Jean-Paul îi studia.

Capitolul 8

Potcoava lui Leonie

Înainte de a ieşi din clasă, Maigret văzu încă o siluetă la o fereastră, de astă dată deschisă, mai departe, dincolo de grădini. Persoana stătea aşezată cu spatele pe prici, dar, după forma capului şi masivitate, îl recunoscu pe Marcel Sellier.

— Presupun că aceea e casa măcelarului ?

Locotenentul îi urmări direcţia privirii.

— Da... Joseph, fiul lui, şi Marcel sunt prieteni foarte buni.

De unde era, băiatul se întoarse şi se aplecă să vadă o femeie care punea rufele la uscat într-o grădină. Maşinal, privirea lui descrise un arc de cerc în clipa în care Maigret şi jandarmul ieşeau din clasă, cu faţa în direcţia lui.

În ciuda distanţei, puteai ghici, după mişcările pe care le făcea, că vorbea cu cineva din încăpere ; apoi se dădu jos de pe priciul ferestrei şi dispăru.

Întors către comisar, Danielou murmură, îngândurat:

— Noroc!

— Vă întoarceţi în La Rochelle?

— Aţi prefera să vă aştept?

— Poate că asta mi-ar îngădui să prind trenul de seară.

Nu avea mai mult de o sută cincizeci de metri de parcurs. Ii străbătu cu paşi mari, cadenţaţi. Măcelăria era o casă scundă, parcă ghemuită. Nu era un magazin propriu-zis. Camera din stânga, de la parter, fusese transformată

prin adăugarea unui soi de tejghea cu un cântar, a unui răcitor de modă veche şi a unei mese pentru tranşat carnea.

Uşa de la intrare dădea într-un coridor în capătul căruia, la stânga scării, se zărea curtea. Până să ajungă la uşă, Maigret trecuse prin dreptul ferestrei din dreapta, cea de la bucătărie, care era deschisă, şi văzuse trei femei, dintre care una bătrână şi cu bonetă albă. Stăteau în jurul mesei rotunde şi mâncau nişte tartă. Probabil că una dintre ele era soția lui Marcellin, iar celelalte două, mama şi sora lui, care locuiau în satul vecin şi veniseră pentru înmormântare.

Îl văzuseră când trecuse. Ferestrele erau atât de mici, încât, pentru o clipă, o acoperise pe cea de la bucătărie cu lățimea umerilor. Îl auziră cum ezita în fața uşii deschise, cum căuta o sonerie şi, negăsind-o, înaintase doi paşi, cu zgomot.

Soția măcelarului se ridică şi deschise uşa bucătăriei şi întrebă:

— Ce este?

Apoi, recunoscându-l probabil, căci îl văzuse prin sat:

— Sunteți polițistul de la Paris, nu-i aşa? Dacă fusese la înmormântare, apucase să se schimbe. Probabil că nu era bătrână, dar arăta gârbovită, cu obrajii scobiți şi ochii arzând parcă de febră. Evitând să-l privească în față, adăugă:

— Soțul meu nu e acasă. Nu ştiu când se întoarce. Pe el vreți să-l vedeți?

Nu-l poftea să intre în bucătărie, unde celelalte încetaseră vorba.

— Vreau să-i spun ceva fiului dumneavoastră. Îi era frică, dar asta nu însemna nimic, căci era tipul de femeie căreia îi e întotdeauna frică şi care trăieşte în aşteptarea unei catastrofe.

— Este în pat.

— Ştiu.

— Stă acolo sus de mai bine de o lună.

— Îmi permiteți să urc ? Ce putea să facă? Îl lăsă să treacă, fără să îndrăznească să protesteze, cu degetele crispate pe un colț al şorțului. Nu urcase decât patru-cinci trepte, când îl zări pe Marcel, care cobora. Maigret se lipi de perete.

— Pardon... se bâlbâi băiatul, evitând, la rândul lui, să-l privească în față.

Era grăbit să ajungă afară şi se aştepta, probabil, ca Maigret să-l oprească din drum sau să-l cheme îndărăt, însă comisarul porni mai departe pe scări.

— Uşa din dreapta, îi spuse mama băiatului, atunci când Maigret ajunse pe palier. Bătu la uşă. O voce de copil spuse:

— Intrați!

Mama rămase mai departe acolo, nemişcată, cu capul ridicat spre el, în timp ce Maigret deschidea, apoi închidea uşa în urma lui.

— Nu te deranja.

Întins pe pat, cu mai multe perne sub el, cu un picior în ghips până la jumătatea coapsei, Joseph dăduse să se ridice.

— M-am încrucişat cu prietenul tău pe scară.

— Ştiu.

— De ce nu m-a aşteptat?

Tavanul odăii era jos, iar Maigret aproape că atingea cu capul grinda centrală. Camera nu era încăpătoare. Patul, în dezordine, ocupa cea mai mare parte şi era acoperit cu gazete ilustrate şi cu bucățele de lemn sculptate cu cuțitul.

— Te plictiseşti?

Era şi un scaun, încărcat cu diferite obiecte, un veston, o praştie, două-trei cărți şi, din nou, bucățele de lemn.

— Puteți da jos ce e pe el, spuse copilul.

Jean-Paul Gastin semăna cu tatăl şi cu mânui sa. Marcel semăna cu tinichigiul. Joseph n-avea nici una din trăsăturile măcelarului sau ale soției acestuia. Dintre cei trei copii, era, fără tăgadă, cel mai frumos şi singurul care lăsa cu adevărat impresia unui băiat sănătos si echilibrat.

Maigret se duse să se aşeze pe marginea ferestrei, cu spatele la peisajul cu grădini şi curți, pe locul pe care-l ocupase puțin mai înainte Marcel. Nu se grăbea să vorbească. Dar nu făcea aşa ca pe Quai des Orfevres, ca să-şi deruteze interlocutorul, ci pentru că nu ştia cu ce să înceapă. Joseph deschise primul gura, întrebând:

— Unde este tata?

— La Louis.

Copilul şovăi, apoi întrebă din nou:

— Cum se simte ?

La ce bun să-i ascundă ceea ce băiatul ştia prea bine?

— Theo l-a dus la culcare.

În loc să-l îngrijoreze, vestea păru să-l liniştească.

— Mama e jos cu bunică-mea?

— Da.

Soarele în amurg, pe un cer ce rămânea limpede, încălzea blînd umerii lui Maigret, iar din grădini urcau triluri de păsări; undeva, un copil cânta dintr-o trompetă de tinichea.

— Nu vrei să-ți scot ghipsul?

S-ar fi spus că Joseph se aştepta la această întrebare, că-i înțelegea dedesubturile. Nu era neliniştit, ca mama lui. Nu părea înfricoşat. Cerceta silueta masivă a vizitatorului, chipul acestuia în aparență impasibil şi se întreba ce cale să apuce.

— Ştiați?

— Da.

— V-a spus doctorul?

— Ghicisem mai dinainte. Ce făceați, tu si Marcel, când te-a accidentat motocicleta? Joseph arăta cu adevărat uşurat.

— N-ați găsit potcoava? zise el.

Aceste cuvinte plăsmuiră o imagine în mintea lui Maigret. Văzuse pe undeva o potcoavă, când vizitase casa lui Leonie Birard. Potcoava, ruginită, zăcea pe jos, în colțul din dreapta ferestrei, nu departe de conturul de cretă ce marca locul corpului.

Detaliul nu-i scăpase. Fusese chiar pe punctul de a pune o întrebare. Apoi, pe când se îndrepta din şale, zărise un cui şi-şi zisese că, probabil, potcoava fusese agățată de el. La țară, multă lume păstrează astfel, ca talisman, o potcoavă adunată de pe drum. Aceeaşi socoteală trebuie să-şi fi făcut Danielou şi jandarmii săi când examinaseră locul.

— Într-adevăr, există o potcoavă la Leonie Birard, răspunse el.

— Eu am găsit-o, în seara accidentului. Mergeam către mare cu Marcel, când am dat peste ea. Se întunecase. Am luat-o. Treceam prin fața casei bătrânei şi eram cu potcoava în mână. Fereastra dinspre drum era deschisă. Ne-am apropiat, fără să facem zgomot.

— Poştărița se afla în odaia din fată?

— În bucătărie. Uşa era întredeschisă. Nu se putu împiedica să zâmbească.

— La început, mi-a venit ideea să arunc potcoava în casă, ca s-o înspăimânt.

— La fel cum aruncai pisici moarte şi alte împuțiciuni ?

— Nu numai eu am făcut aşa.

— Şi ți-ai schimbat hotărârea ?

— Da. Mi-am zis că ar fi mai amuzant să i-o strecor în pat. M-am cățărat pe fereastră în tăcere şi am făcut doi-trei paşi; din nefericire, m-am ciocnit de ceva, nu ştiu de ce

anume. M-a auzit. Am aruncat potcoava şi-am sărit pe geam.

— Unde era Marcel?

— Mă aştepta ceva mai departe. Am luat-o la fugă. O auzeam pe bătrână cum mă amenința de la fereastră şi atunci m-a lovit motocicleta.

— De ce n-ai spus?

— Mai întâi, m-au transportat la doctor, şi mă simțeam foarte rău. Mi s-a dat un medicament şi am adormit. Când m-am trezit, venise tata, care mi-a vorbit numaidecât de asigurare. Am înțeles că, dacă mărturiseam adevărul, s-ar fi zis că era din vina mea şi asigurările n-ar mai fi plătit. Tata are nevoie de bani.

— Marcel a venit să te vadă ?

— Da. Şi i-am smuls promisiunea că nici el n-are să spună nimic.

— De-atunci, a venit să te vadă în fiecare zi?

— Aproape. E prietenul meu.

— Jean-Paul nu-ți este prieten?

— Nu e prieten cu nimeni.

— De ce?

— Nu ştiu. Cu siguranță, nu-l interesează. Seamănă cu maică-sa. Mama lui nu vorbeşte cu femeile din sat.

— Şi nu te plictiseşti, singur, în odaia asta, de o lună?

— Ba da.

— Ce faci toată ziua ?

— Nimic. Citesc. Cioplesc bucățele de lemn din care fac vaporaşe şi personaje. Într-adevăr, avea o mulțime înjur, unele dintre ele destul de îngrijit lucrate.

— Nu te duci niciodată la fereastră?

— N-ar trebui.

— De teamă să nu se afle că poți să mergi? Băiatul răspunse cu sinceritate:

— Da. Apoi întrebă:

— O să spuneți asta la asigurări ?

— E o chestie care nu mă priveşte. Pentru o vreme, se lăsă tăcerea, iar Maigret se întoarse către fereastră, ca să privească spatele caselor si curtea scolii.

— Presupun că te uiți pe fereastră mai ales în timpul recreațiilor?

— Adeseori.

Chiar în față, de cealaltă parte a grădinilor, putea vedea ferestrele lui Leonie Birard.

— I s-a întâmplat poștăriței să te şi vadă?

— Da.

Copilul se posomori, mai şovăia puțin, dar ştia de pe acum că trebuie să vorbească.

— Chiar şi înainte de asta, când mă vedea, se strâmba la mine.

— Scotea limba la tine ?

— Da. După accident, începuse să-mi dea cu tifla, arătându-mi potcoava.

— De ce ?

— Fără-ndoială, ca să-mi dea de înțeles că putea să se ducă să povestească totul.

— Totuşi, n-a făcut-o.

— Nu.

Era ca şi cum fosta funcționară de la poştă ar fi dat în mintea copiilor cu care se ciondănea şi care făcuseră din ea calul lor de bătaie. Ea țipa, amenința, scotea limba la ei. De departe, îi aducea aminte lui Joseph că-i putea pricinui necazuri.

— Ți-era frică?

— Da. Părinții mei au nevoie de bani.

— Ei ştiu de întâmplarea cu potcoava ?

— Tata, da.

— I-ai povestit ?

— A ghicit că făcusem ceva ce nu-i spuneam şi am fost silit să-i mărturisesc adevărul.

— Te-a certat?

— M-a sfătuit să tac.

— De câte ori ți-a arătat Leonie Birard potcoava, de la fereastră?

— Poate că de vreo douăzeci de ori. De câte ori mă vedea.

La fel cum procedase dimineața cu Jean-Paul, Maigret îşi aprinse tacticos pipa, în aşa fel încât să pară cât mai puțin primejdios. Avea aerul că ascultă, distrat, o poveste lipsită de însemnătate şi, văzându-l destins, cu priviri aproape naive, băiatul şi-ar fi putut închipui că stătea la taifas cu vreunul din colegii lui.

— Ce-a venit să-ți spună Marcel adineauri ?

— Că, dacă-l interoghează din nou, va fi silit să mărturisească adevărul.

— Din ce motiv? I s-a făcut frică?

— S-a dus să se spovedească. Cred că l-a impresionat şi înmormântarea.

— Va spune că te-a văzut la fereastră, înainte de a se îndrepta spre fereastra din față?

— De unde ştiți ? Vedeți ? In casa asta, toate merg pe dos. Alții fac lucruri mai rele şi nu pățesc nimic. La noi e exact invers.

— Ce făceai la fereastră ?

— Priveam.

— Bătrână îți arăta potcoava ?

— Da.

— Spune-mi exact ce s-a-ntâmplat.

— N-am de ales, nu-i aşa ?

— Nu, în punctul în care am ajuns.

— Mi-am luat carabina.

— Unde se găsea carabina ta?

— În colțul ăsta, aproape de dulap.

— Era încărcată ? Şovăi imperceptibil.

— Da.

— Cartuşele erau de calibrul 22 lungi sau scurte ?

— Lungi.

— Păstrezi în mod obişnuit carabina la tine în cameră?

— Deseori.

— Ți s-a întâmplat, în vremea din urmă, să ținteşti în vrăbii de la fereastră?

Şovăi din nou, adunându-şi gândurile cât de repede putea, ca unul care nu-şi putea îngădui nici cea mai mică greşeală.

— Nu. Nu cred.

— Ai vrut s-o sperii pe bătrână?

— Probabil. De fapt, nu ştiu ce am vrut. Îşi bătea joc de mine. Mi-am zis că până la urmă are să povestească totul la asigurări şi că tata n-o să poată să-şi cumpere noua camionetă.

— Pe asta vrea să-şi dea banii ?

— Da. E convins că, dacă ar avea camionetă bună şi şi-ar putea extinde zona, ar câştiga bani.

— În momentul ăsta nu câştigă?

— Sunt luni în care e în pierdere, şi atunci bunica...

— Vă ajută?

— Când nu se poate altfel. Face de fiecare dată o scenă...

— Tu ai tras?

Băiatul făcu semn din cap că da, cu un soi de surâs ca de scuză.

— Ce-ai țintit?

— Fereastra.

— Prin urmare, voiai să spargi un geam.

Făcu din nou semn că da, grăbit.

— Au să mă bage la închisoare?

— Nu se bagă la închisoare băieții de vârsta ta. Faptul păru să-l dezamăgească.

— Atunci, ce-au să facă?

— Judecătorul are să-ți adreseze o mustrare.

— Şi pe urmă ?

— Are să-l muştruluiască pe tatăl tău. În definitiv, el este răspunzător.

— De ce, dacă el n-a făcut nimic?

— Unde se afla, când ai tras ?

— Nu ştiu.

— Făcea turul cu camioneta ?

— Cu siguranță că nu. Nu pleacă niciodată aşa devreme.

— Era în măcelărie ?

— Poate.

— N-a auzit nimic? Nici mama ta?

— Nu. Nu mi-au spus nimic.

— Ei nu ştiu că tu ai tras ?

— Nu le-am vorbit despre asta.

— Cine a dus carabina în remiză ?

De data aceasta, băiatul roşi, privi în jur încurcat, evitând să întâlnească privirile lui Maigret.

— Presupun, insistă acesta, că n-ai fi putut coborî scara şi traversa curtea, cu ghipsul tău. Şi atunci?

— I-am cerut lui Marcel... Se opri scurt.

— Nu. Nu e adevărat, mărturisi el. Tata a dus-o. Oricum, până la urmă tot ați afla.

— Tu i-ai cerut să ducă jos carabina?

— Da. Nu i-am explicat pentru ce.

— Când?

— Miercuri dimineața.

— Nu ți-a pus întrebări?

— M-a privit numai cu un aer necăjit.

— Nu a vorbit de lucrul ăsta cu mama ta?

— Dacă ar fi făcut-o, ea ar fi venit numaidecât la mine şi m-ar fi tras de limbă.

— Are obiceiul să te tragă de limbă?

— Ghiceşte întotdeauna când încerc s-o mint.

— Tu i-ai cerut lui Marcel să declare că l-a văzut pe învățător ieşind din magazia cu unelte ?

— Nu. Nici n-am ştiut că au să-l interogheze.

— Atunci de ce a făcut-o?

— Probabil fiindcă m-a văzut la fereastră.

— Cu carabina. Aveai carabina în mână ?

Pe Joseph îl apucaseră căldurile, dar făcea față cu bravură situației, sforțându-se mai departe să nu se contrazică si să nu aibă aerul că ezită.

Degeaba îi vorbea Maigret cu glas neutru, fără să insiste, ca şi cum ar fi pronunțat doar fraze lipsite de însemnătate, băiatul era destul de inteligent ca să-şi dea seama că înainta câte puțin în direcția adevărului.

— Nu-mi aduc aminte exact. Poate că nu luasem încă puşca.

— Dar când, de la cealaltă fereastră, a văzut-o pe poştăriță căzând, a ştiut că trăseseşi tu.

— Nu mi-a spus.

— N-ați discutat lucrurile astea împreună ?

— Doar astăzi.

— Ți-a spus numai că, dacă-l vor interoga, va fi silit să mărturisească adevărul?

— Da.

— Era trist ?

— Da.

— Şi tu?

— Prefer să se termine odată.

— Ți-ar conveni mai mult să te duci la închisoare ?

— Poate că da.

— Din ce motive ?

— Uite-aşa. Ca să văd.

Era cât pe ce să adauge că puşcăria trebuie să fi fost mai amuzantă decât casa părintească. Maigret se ridică în picioare, cu un suspin.

— Ai fi lăsat să fie condamnat învățătorul ?

— Nu cred.

— Nu eşti sigur?

Nu era. Joseph nu era sigur de lucrul ăsta. Ideea că i-ar fi făcut un rău lui Gastin nu părea să-i fi trecut prin cap. Nici celorlalți locuitori din sat să nu le fi trecut prin cap?

— Plecați ? se miră băiatul, văzându-l pe comisar că se îndreaptă către uşă. Maigret se opri în prag.

— Ce altceva să fac ?

— O să-i spuneți totul locotenentului ?

— Poate cu excepția lucrurilor legate de accidentul tău.

— Mulțumesc.

Nu părea prea mulțumit că Maigret pleca.

— Presupun că nu mai ai nimic de adăugat.

El dădu din cap.

— Eşti sigur că mi-ai spus adevărul?

El dădu iarăşi din cap afirmativ şi Maigret, în loc să deschidă uşa, se aşează pe marginea patului.

— Acuma, spune-mi exact ce ai văzut în curte.

— În care curte ?

Sângele îi urcase în obraji, iar urechile copilului ardeau ca para focului.

Înainte să înceapă, Maigret deschise puțin uşa, fără să se ridice, şi-i spuse soției lui Marcellin, care stătea pe palier:

— Fiți atât de amabilă şi coborâți la parter.

Aşteptă să ajungă jos, apoi închise din nou uşa.

— În curtea asta.

— În curtea noastră ?

— Da.

— Ce-aş fi putut vedea ?

— De unde să ştiu eu ? Tu ştii.

Băiatul se retrăsese pe patul lui până lângă perete şi-l fixa uluit pe Maigret.

— Ce vreți să spuneți?

— Erai la fereastră şi bătrâna îți arăta potcoava.

— Asta v-am spus deja.

— Numai că puşca nu era în camera ta.

— De unde ştiți?

— Tatăl tău era jos, în curte, şi uşa de la remiză era deschisă. Ce făcea?

— Tăia un miel.

— De unde era, te vedea pe tine la fereastră, dar şi pe Leonie Birard.

— Asta nimeni n-a putut să v-o spună, murmură băiatul, mai mult uluit decât consternat. Ați ghicit pur şi simplu?

— Nici el nu se-nțelegea mai bine cu bătrână. Îl batjocorea de fiecare dată când trecea pe drum.

— Îl făcea om de nimic şi milog.

— A scos limba la el?

— Asta era fixul ei.

— Şi atunci tatăl tău a intrat în remiză ?

— Da.

— Şi a ieşit cu carabina ta în mână ?

— Ce-au să-i facă?

— Depinde. Te-ai hotărât să nu mai minți ?

— Am să vă spun adevărul.

— Tatăl tău te vedea încă, în momentul acela ?

— Cred că nu. Mă dădusem înapoi.

— Ca să nu ştie că priveai scena?

— Poate. Nu-mi amintesc. Totul s-a petrecut foarte repede.

— Ce anume s-a petrecut foarte repede ?

— A aruncat o privire în jur şi a tras. L-am auzit cum mormăia: „Ia-l şi p-ăsta, ploşniţo!"

— A ochit cu grijă?

— Nu. A dus puşca la umăr şi a tras.

— E un trăgător bun?

— Nu e în stare să împuşte o vrabie la zece paşi.

— A văzut cum se prăbuşeşte Leonie Birard ?

— Da. A rămas o clipă nemişcat, de parcă nu-i venea să creadă. Pe urmă s-a năpustit în remiză, ca să lase carabina.

— Şi după asta?

— S-a uitat către fereastra mea şi a intrat iarăşi în casă. L-am auzit, mai târziu, ieşind.

— Ca să se ducă unde?

— Ca să se ducă să bea la Louis.

— De unde ştii?

— Pentru că atunci când s-a întors era beat.

— Theo era la el în grădină?

— Tocmai ieşea din pivniţă.

— L-a văzut pe tatăl tău trăgând?

— De-acolo de unde era, n-ar fi putut.

— Dar te-a văzut pe tine la fereastră?

— Aşa cred.

— A auzit focul de armă?

— Trebuie să-l fi auzit.

— De-atunci încoace, tatăl tău nu ţi-a mai zis nimic ?

— Nu.

— Şi nici tu lui ?

— N-am îndrăznit.

— Marcel a crezut că tu ai tras ?

— Cu siguranţă.

— Din pricina asta a minţit ?

— Sunt prietenul lui.

Maigret îl mângâie pe cap cu un gest maşinal.

— Asta e tot, băiete! zise el, ridicându-se. Fusese cât pe ce să adauge:

— Sunt unii care învață să se descurce mai devreme decât alții. La ce bun? Joseph nu lua evenimentul în tragic. Se obişnuise într-atât cu micile drame cotidiene, încât probabil că în ochii săi aceasta nu era mai impresionantă decât celelalte.

— Au să-l bage la închisoare?

— Nu pentru multă vreme. Numai dacă se dovedeşte că a ochit şi a vrut s-o omoare pe Leonie Birard.

— A vrut numai s-o sperie.

— Ştiu. Tot satul va depune în favoarea lui. Băiatul reflectă puțin şi-l aprobă:

— Cred că da. Lumea îl iubeşte aşa cum e. Nu e din vina lui.

— Ce nu e din vina lui ?

— Tot.

Maigret ajunsese la jumătatea scării, când se auzi strigat de băiat.

— Nu vreți să-mi scoateți ghipsul ?

— E mai bine să ți-l trimit pe doctor.

— Îl trimiteți imediat ?

— Dacă e acasă.

— Să nu uitați.

În fine, când Maigret ajunse la parter, îl auzi murmurând:

— Mulțumesc.

Nu se opri la bucătărie. Soarele începea să scapete în spatele caselor şi din pământ se ridicau aburi. Cele trei femei erau tot acolo, nemişcate, şi-l priviră în tăcere cum trecea prin fața ferestrei.

În piața din fața bisericii, comisarul îl văzu pe preot, care vorbea cu o femeie bătrâioară, şi i se păru că acesta ar fi fost tentat să traverseze strada ca să-i vorbească. Pesemne

că şi el cunoştea adevărul. Ştia de la spovedanie că Marcel minţise. însă era singurul care avea dreptul să nu deschidă gura.

Maigret îl salută şi preotul păru puţin surprins. Apoi comisarul intră la primărie, unde îl găsi pe Danielou care-l aştepta fumând şi care-i adresă o privire întrebătoare.

— Puteţi să-l eliberaţi pe învăţător, zise Maigret.

— Joseph este vinovatul?

Maigret făcu semn din cap că nu.

— Dar cine ?

— Tatăl lui, Marcellin.

— Presupun că nu-mi mai rămâne decât să-l arestez ?

— Vreau mai întâi să-i spun două vorbe.

— N-a mărturisit ?

— În starea în care este, n-ar putea mărturisi nimic. Dacă vreţi să veniţi cu mine...

Se îndreptară amândoi către han, dar, când să intre, Maigret îşi aminti că făcuse o promisiune şi sună la uşa lui Bresselles.

Îi deschise sora lui.

— Doctorul nu e acasă ?

— Tocmai a plecat la o naştere.

— Când se-ntoarce, vreţi să-i spuneţi să se ducă să-i scoată ghipsul lui Joseph?

Probabil că şi ea gândi că Joseph e vinovatul. Locotenentul aştepta la Louis, în faţa uşii. Pe-afară nu se mai zărea ţipenie de om. înăuntru mai erau vreo zece beţivani care îşi pierdeau vremea, unul chiar dormea cu capul pe masă.

— Unde l-au dus pe Marcellin ? o întrebă Maigret pe Therese. Vorbise destul de tare ca să-l audă si Theo. De astă dată fu rândul comisarului să-i arunce adjunctului o privire maliţioasă. De altminteri, Theo ştiu să piardă. În loc să se-ncrunte, se mulţumi să ridice din umeri, cu aerul că zice:

— Atâta rău! Nu-i vina mea...

— Camera din stânga scării, domnule Maigret.

Urcă singur, deschise uşa, în timp ce măcelarul, surprins de zgomot, se ridica în capul oaselor, privindu-l cu ochi holbaţi.

— Ce vreţi? zise el, cu o voce cleioasă. Cât e ceasul?

— Cinci.

Marcellin puse picioarele jos din pat, se şterse la ochi, îşi frecă obrajii şi se uită în jur după ceva de băut. Duhnea rău a alcool, ceea ce-l indispunea pe comisar, iar pe podea erau pete de vomă.

— Te-aşteaptă jos locotenentul, Marcellin.

— Pe mine? De ce? Ce-am făcut?

— O să-ţi spună el.

— Aţi fost la mine?

Maigret nu răspunse.

— L-aţi chinuit pe băiat ? continuă măcelarul cu o voce surdă.

— Ridică-te, Marcellin.

— Dacă am să vreau.

Părul îi stătea vâlvoi, privirile îi erau fixe.

— Sunteţi şmecher, hai ? Cred că sunteţi mândru de dumneavoastră! Să chinuieşti nişte copii! Asta aţi venit să faceţi aici!... Şi pentru treaba asta, guvernul vă plăteşte!

— Coboară.

— Nu mă atingeţi, nu permit.

Se ridicase în picioare şi mormăia, clătinându-se:

— Şi asta, fiindcă celălalt e învăţător, fiindcă e om cu carte, care şi el ia banul de la contribuabili... Ca să-şi arate şi mai făţiş dispreţul, scuipă pe podele, apoi se îndreptă către uşă, iar pe scară fu gata să se prăbuşească.

— Un pernod, Louis! comandă el, ţinându-se de tejghea.

Trebuia să plece semeţ, aşa că-şi roti privirile pe deasupra celorlalţi, sforţându-se să rânjească. Din priviri, Louis îl

întrebă pe Maigret dacă era cazul să-i servească ceea ce comandase, iar comisarul făcu semn că-i era totuna.

Marcellin bău dintr-o înghițitură pernodul, se șterse la gură, apoi exclamă, întorcându-se către Theo:

— Oricum, am nimerit-o, ploșnița!

— Nu face pe nebunul! murmură vicele cu ochii în cărțile de joc din mână.

— Vreți să spuneți că n-am nimerit-o?

— N-ai făcut-o anume. Tu nu eşti în stare să nimereşti un bou de la treizeci de metri.

— Am nimerit-o ori ba?

— Ai nimerit-o, gata! Şi acum, ține-ți gura.

Locotenentul interveni:

— Vă cer să mă urmați, şi nu mă obligați să vă pun cătuşe.

— Şi dacă eu vreau să mi se pună cătuşe ?

Se ținea semeț până la urmă.

— Cum vreți.

Cătuşele sclipiră, apoi se auzi cum se închideau pe încheieturile măcelarului.

— Voi, ăştilalți, o văzurăți şi p-asta?

Când ieşi pe uşă se lovi de canat; câteva clipe mai târziu se auzi portiera trântindu-se. Se lăsă tăcerea. Aerul era saturat de vapori de vin şi rachiu, o pâclă groasă învăluia lampa ce tocmai fusese aprinsă, cu toate că afară era încă lumină. Într-o jumătate de ceas avea să se întunece si din tot satul n-aveau să se mai vadă decât câteva licăriri, două-trei vitrine slab luminate, câte o umbră strecurându-se pe lângă case.

— Pregătiți-mi nota de plată, spuse Maigret, rupând tăcerea.

— Plecați imediat ?

— Vreau să prind trenul de seară.

Ceilalți tăceau mai departe, parcă nehotărâți.

— Cum să fac să chem un taxi ?

— Ajunge să-i spuneți lui Marchandeau. Vă duce el cu camioneta. El duce întotdeauna lumea la gară.

Se auzi vocea lui Theo:

— Ei, jucăm ori nu jucăm? Am zis: atu de pică. Şi anunț o terță.

— La ce?

— La damă.

— E bună.

— Joc valetul.

Maigret părea puțin trist sau obosit, aproape ca de fiecare dată când termina o anchetă. Venise aici ca să mănânce stridii si să bea vin alb de regiune.

— Ce vă dau, comisare ?

Şovăi. Mirosul de vin trezit îl dezgusta. Totuşi, cu gândul la ceea ce poftise la Paris, zise:

— O jumătate de vin alb.

La tinichigerie era lumină. Prin magazinul în care atârnau găleți şi cratițe, se zărea, în bucătărie, Marcel Sellier, aşezat în fața unei cărți, cu capul în mâini.

— În sănătatea dumneavoastră!

— Şi a dumneavoastră !

— Cine ştie ce impresie v-ați făcut despre locurile noastre.

Nu răspunse şi, după o vreme, Therese îi aduse jos valiza în care-i strânsese lucrurile.

— Sper ca soția dumneavoastră să găsească totul în ordine.

În fond, era consolator ca, dintr-o dată, să-l poarte gândul la doamna Maigret, la apartamentul lor din bulevardul Richard-Lenoir şi la Marile Bulevarde luminate, pe care le vor străbate chiar în seara următoare, către cinematograful lor obişnuit.

Când trecu prin fața primăriei, din cabina camionetei, văzu că la familia Gastin era lumină, într-un ceas sau două, învățătorul urma să se întoarcă acasă si aveau să fie din nou toți trei, atât de asemănători între ei, cu aerul că încearcă să se facă mici pe o insuliță pierdută.

Nu observă, mai târziu, că în dreapta lui se legănau, în beznă, catargele unor nave. La gară, cumpără un maldăr de ziare pariziene.

Shadow Rock Farm, Lakeville (Connecticut), 8 decembrie 1953.

Cuprins

Capitolul 1 Învățătorul în Purgatoriu 2
Capitolul 2 Slujnica de la Colțișorul plăcut 21
Capitolul 3 Amanta lui Chevassou 39
Capitolul 4 Scrisorile funcționarei de la poştă 58
Capitolul 5 Minciunile lui Marcel 76
Capitolul 6 Înmormântarea lui Leonie Birard 94
Capitolul 7 Indulgențele doctorului 112
Capitolul 8 Potcoava lui Leonie 128

În seria Maigret au apărut:
Prima anchetă a lui Maigret
Inspectorul Cadavre
Maigret şi şcoala crimei

În pregătire:
Cazul Louise Laboine
Maigret se teme
Maigret şi mortul
Nebunul din Bergerac

www.polirom.ro
Redactor: Giuliano Sfichi
Coperta: Angela Rotaru-Serbenco
Foto: Florin Pînzariu
"tehnoredactor: Constantin Mihăescu
Bun de tipar: aprilie 2004. Apărut: 2004
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232)21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul J.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box l-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: polirom@dnt.ro
muitipript
Tipografia MULTIPRINT Iaşi
Calea Chişinăului 22, et. 6, Iaşi 700264
tel. 0232-211225, 236388, fax. 0232-211252
Valoarea timbrului literar este de 2% din preţul de vânzare
şi se adaugă acestuia. Sumele se virează la Uniunea
Scriitorilor din România, cont nr. 2511.l-l71.1/ROL

Suspectat de crimă, învățătorul din Saint-André, un sătuc de pe țărmul mării, fuge la Paris și se pune sub protecția lui Maigret. Comisarul pornește cercetările pe cont propriu, însă, pe lîngă lipsa indiciilor, trebuie să învingă și ostilitatea localnicilor. Unicul martor este un elev care ar fi văzut ceva pe fereastra clasei. Dar de ce atît victima, o bătrînă pe jumătate nebună, cît și presupusul ei ucigaș sînt urîți de aproape toată suflarea satului? Maigret descoperă că uneori, la malul mării, stridiile sînt mai greu de găsit decît la Paris, iar copiii știu întotdeauna mai multe decît spun.

În aceeași serie:
Prima anchetă a lui Maigret
Inspectorul Cadavre
Cazul Louise Laboine
Maigret se teme

EDITURA POLIROM
ISBN 973-681-584-6
9789736815843
www.polirom.ro